

МИГ
НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН

ПРОГРАМА ЗА
РАЗВИТИЕ НА
СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони: Европа инвестира в селските райони
ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014-2020г.

Аналитичен доклад

ПРОУЧВАНЕ И АНАЛИЗ НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ И НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, ВЪВ ВРЪЗКА С РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЯ ЗА ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ

Март, 2016 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

	страница
ВЪВЕДЕНИЕ	7
1. Анализ на нуждите и на потенциала за развитие на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан	11
1.1. Профил на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан	11
1.1.1. Географски характеристики, местоположение и граници	11
1.1.2. Териториални и поземлени ресурси	13
1.2. Природно - ресурсен потенциал	14
1.2.1. Релеф, климат, води, почви и полезни изкопаеми	14
1.2.2. Защитени зони, природни забележителности и биоразнообразие	17
1.3. Културно-историческо наследство	18
1.4. Селищна система и урбанизация	21
1.4.1. Селищна система	21
1.4.2. Жилищен фонд	22
1.5. Развитие на човешките ресурси и социалната сфера	25
1.5.1. Демографска характеристика	25
1.5.2. Пазар на труда – заетост и безработица	37
1.5.3. Образование	45
1.5.4. Здравеопазване	55
1.5.5. Социални дейности, услуги и социално включване	58
1.5.6. Култура и културни дейности	62
1.5.7. Младежки дейности и спорт	63
1.6. Икономическо развитие	66
1.6.1. Състояние на местната икономика, тенденции, конкурентоспособност и предприемачество	66

1.6.2. Аграрен сектор – селско, горско и рибно стопанство	77
1.6.2.1. Селско стопанство	78
1.6.2.2. Горско стопанство	84
1.6.3. Промишленост	85
1.6.4. Туризм	91
1.7. Техническа инфраструктура – свързаност и достъпност на територията на община Нови пазар и община Каспичан	95
1.7.1. Транспортно-комуникационна система	95
1.7.2. Водоснабдяване и канализация	97
1.7.3. Енергийна инфраструктура	99
1.7.4. Телекомуникации	101
1.8. Опазване на околната среда – екологично състояние и рискове	102
1.8.1. Състояние на въздух и води	102
1.8.2. Дейности по управление на отпадъците	105
2. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан (Обобщен SWOT анализ)	107
ПРИЛОЖЕНИЯ	111
<i>СПИСЪК на използваните таблици</i>	111
<i>СПИСЪК на използваните фигури</i>	113

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АЗ – Агенция по заетостта
ВЕИ – възобновяеми енергийни източници
ДМА – дълготрайни материални активи
ДБТ – Дирекция „Бюро по труда“
ЕО – екологична оценка
ЕС – Европейски съюз
ЕСИФ - Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСФ – Европейски социален фонд
ЕФРР – Европейски фонд за регионално развитие
ЗООС – Закон за опазване на околната среда
ЗРР – Закон за регионалното развитие
ЗТ – защитени територии
ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда
ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МО – Междинна оценка
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МСП – малки и средни предприятия
НИРД – научно-изследователска и развойна дейност
НПО – неправителствени организации
НПР – Национална програма за развитие
НСИ – Национален статистически институт
НСОРБ – Национално сдружение на общините в Република България
НСРР – Национална стратегия за регионално развитие
NUTS – обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз
ОДЗ – Областна дирекция „Земеделие“
ОП – Оперативна/и програма/и
ОПАК – Оперативна програма „Административен капацитет“
ОПДУ – Оперативна програма „Добро управление“
ОПОС – Оперативна програма „Околна среда“
ОСР – Областна стратегия за развитие
ОСП – Обща селскостопанска политика
ОПИК – Оперативна програма „Конкурентоспособност и иновации“
ОПНОИР – Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
ОПР – Общински планове за развитие
ОПРКБИ – Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“
ОПРР – Оперативна програма „Регионално развитие“ /”Региони в растеж“

ОПРСР – Оперативна програма за развитие на сектор “Рибарство”
ОПРЧР – Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”
ОУ – основно училище
ОУП – общ/и устройствен/и план/ове
ПМДР – Програма за морско дело и рибарство
ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР – Програма за развитие на селските райони
ПСПВ – пречиствателна станция за питейни води
ПСОВ - пречиствателна станция за отпадъчни води
ПЧИ – преки чужди инвестиции
ПЧП – публично-частно партньорство
РБ – Република България
РЗИ – Регионална здравна инспекция
РПРСИР – Регионален план за развитие на Североизточен район 2014-2020
РИОСВ - Регионална инспекция по околната среда и водите
РСЗ – Регионална служба по заетостта
РПР – Регионален план за развитие
СИР – Североизточен район
СИФ – Социално-инвестиционен фонд
СОУ – средно общообразователно училище
ТБО – твърди битови отпадъци
ТГС – трансгранично сътрудничество
ТИЦ – туристически информационен център
ТСБ – Териториално статистическо бюро
ЦДГ – целодневна детска градина

ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на това проучване е осигуряване на актуална информация за състоянието на територията на МИГ – териториите на община Нови пазар и община Каспичан, и реален анализ на потенциала за развитие.

За постигането на тази цел Изпълнителят извърши следния набор от дейности:

- набиране на количествена и качествена информация за състоянието и развитието на територията чрез различни способи;
- анализ и синтез на набраната информация чрез различни методи за стратегически анализ;
- извеждане на основните направления и потенциал за развитие;
- очертаване на приоритетни области за развитие на територията.

Чрез различни методи бе набрана необходимата информация, описваща различните аспекти от развитието на територията на МИГ – териториите на община Нови пазар и община Каспичан.

Набраната и обобщена информация бе подложена на анализ чрез различни методи (проучвания, изследвания с цел събиране на статистически данни; Деск анализ; PEST анализ), което осигури достоверност, актуалност и всеобхватност на резултатите от направеното проучване.

МЕТОДИ И МЕТОДОЛОГИЯ

При изпълнение на конкретните дейности бяха използвани следните методи:

- **Проучване** на документи, информация и данни от различни източници;
- **Анализ и синтез** на базовата входяща информация и данни. Обобщаване резултатите на ниво общини и територията на МИГ – териториите на община Нови пазар и община Каспичан;
- **Сравнение** на данни, факти, показатели и резултати. На база на сравнението се правят изводи и препоръки.
- **Графично** изразяване на резултати, изводи и тенденции.

Проучване

За целите на настоящото проучване бяха проучени основно следните общински, регионални, областни, национални и европейски документи:

- Стратегия „Европа 2020” на ЕС;
- Регламентите на ЕС за инструментите и правилата за финансиране на политиката за сближаване през периода 2014-2020 г.;
- Регламент – ЕЗФРСР
- Стратегическа рамка на Европейската комисия за периода 2014-2020 г.;
- Национална програма за развитие: България 2020;
- Споразумение за партньорство на Република България, очертаващо помощта от европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г.
- Секторни стратегии за развитие, покриващи частично или изцяло периода 2014-2020 г. (в сферата на транспорта, околната среда, енергетиката, икономиката и малките и

средни предприятия, развитие на телекомуникационните мрежи, пазара на труда, иновациите и въвеждането на нови технологии, здравеопазване, образование, култура, социални дейности и др.);

- Национална концепция за пространствено развитие 2012-2025 г.;
- Оперативните програми за периода 2014-2020 година;
- Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020;
- Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014-2020 година;
- Областна стратегия за развитие на област Шумен за периода 2014-2020 година;
- Общински план за развитие на Община Нови пазар за периода 2014 – 2020 година;
- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на Нови пазар 2014 – 2020;
- Общински план за развитие на Община Каспичан за периода 2014 – 2020 година;
- Програма за опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2014 – 2020 г.
- Стратегия за местно развитие на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2012 - 2015;
- Източници на официална статистическа информация: Национален статистически институт (НСИ), министерства, държавни и регионални агенции, държавни комисии, териториални и регионални служби на органите на изпълнителната власт, Община Нови пазар и Община Каспичан;

Анализ и синтез

Този етап включваше обобщаване, анализ и оценка на събраните данни, факти и информация. Осъществяването на тази дейност осигури актуална информация за състоянието на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан и реален анализ на потенциалните ѝ възможности за развитие. Изпълнението ѝ беше извършено чрез следният набор от дейности:

- Набиране на количествена и качествена информация за състоянието и развитието на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан чрез различни методи;
- Анализ на набраната информация чрез различни методи за стратегически анализ.
- извеждане на основните направления и потенциал за развитие;
- очертаване на приоритетни области за развитие на територията.

Очертаване на приоритетни области за развитие на общината.

Чрез различни методи бе набрана необходимата информация, описваща различните аспекти от развитието на територията. Набраната и обобщена информация бе подложена на анализ чрез методите проучвания, изследвания с цел събиране на статистически данни; Деск анализ, което осигури достоверност, актуалност и всеобхватност на резултатите от направеното проучване.

Анализът на потенциала за развитие бе синхронизиран с другите стратегически документи на общинско, регионално и национално ниво.

Резултатите от направените анализите бяха обобщени в настоящия доклад, който бе предоставен на заинтересованите страни и целеви групи за дискутиране в рамките на дейностите за обществено консултиране на политиките.

За онагледяване на информацията се използваха графични методи за представяне на данните – таблици и фигури.

ДЕСК АНАЛИЗ

За осъществяване на настоящето проучване беше използван деск-анализ, който борави с вторична или съществуваща информация. Необходимата информация се осигурява от вече проведени проучвания.

За извършването на настоящето проучване и анализ на потенциала за развитие на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан бяха проучени основно следните общински, регионални, областни, национални и европейски документи:

- Стратегия „Европа 2020” на ЕС;
- Регламентите на ЕС за инструментите и правилата за финансиране на политиката за сближаване през периода 2014-2020 г.;
- Стратегическа рамка на Европейската комисия за периода 2014-2020 г.;
- Национална програма за развитие: България 2020;
- Секторни стратегии за развитие, покриващи частично или изцяло периода 2014-2020 г. (в сферата на транспорта, околната среда, енергетиката, икономиката и малките и средни предприятия, развитие на телекомуникационните мрежи, пазара на труда, иновациите и въвеждането на нови технологии, здравеопазване, образование, култура, социални дейности и др.);
- Национална концепция за пространствено развитие 2012-2025 г.;
- Оперативните програми за периода 2014-2020 година;
- Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020;
- Регионален план за развитие на Североизточен район за периода 2014-2020 година;
- Общински план за развитие на Община Нови пазар за периода 2014 – 2020 година;
- Интегриран план за градско възстановяване и развитие на Нови пазар 2014 – 2020;
- Общински план за развитие на Община Каспичан за периода 2014 – 2020 година;
- Програма за опазване на околната среда на община Нови пазар за периода 2014 – 2020 г.
- Областна стратегия за развитие на област Шумен за периода 2014-2020 година;
- Стратегия за местно развитие на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2012 - 2015;
- Източници на официална статистическа информация: Национален статистически институт (НСИ), министерства, държавни и регионални агенции, държавни комисии, териториални и регионални служби на органите на изпълнителната власт, Община Нови пазар и Община Каспичан;

По отношение на публичността на плановете и стратегиите може да се направи извода, че те са достъпни в уеб-пространството на собствените страници на организацията, която ги е издала или управлява и на уеб-портала на Министерски съвет – www.strategy.bg.

По отношение на официалната статистическа информация на ниво община е необходимо допълнително изискване от официалните институции – Национален статистически институт,

Агенция по заетостта (Дирекция бюро по труда), Областна дирекция „Земеделие“ и др. на статистически данни. Без тях не може да се осъществи качествен и задълбочен анализ на икономическото и социалното развитие, тъй като данните от Деск-анализа не са достатъчни за направа на пълна характеристика на територията.

Получената информация от документите бе използвана за изготвянето на „ПРОУЧВАНЕ И АНАЛИЗ НА ПОТЕНЦИАЛА ЗА РАЗВИТИЕ И НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, ВЪВ ВРЪЗКА С РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЯ ЗА ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ“ и за постигане на съответствие на документа с европейските, национални, регионални, областни документи за развитие.

1. Анализ на нуждите и на потенциала за развитие на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан

1.1.Профил на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан

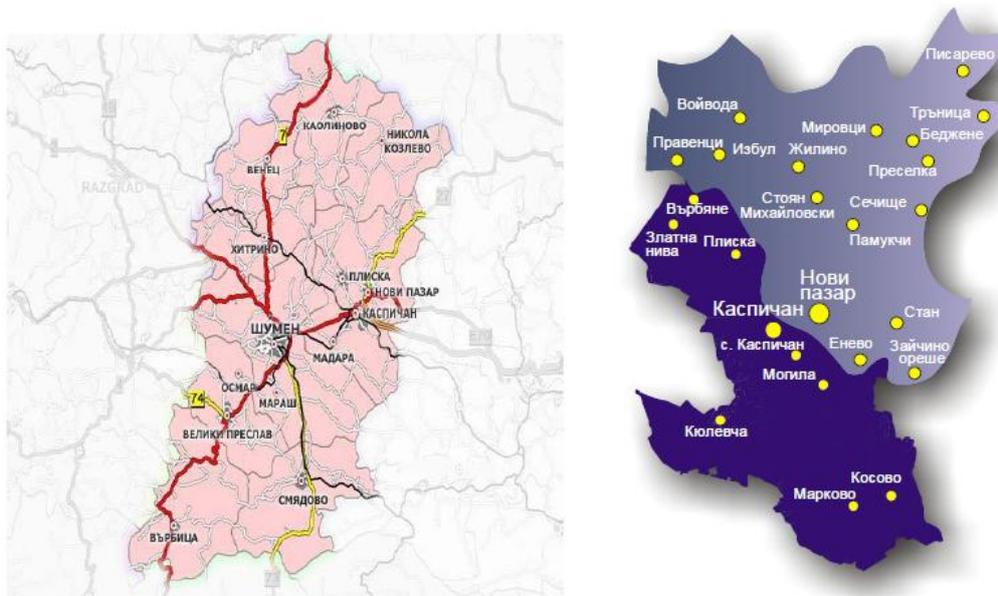
1.1.1. Географски характеристики, местоположение и граници

Географското покритие на «Местна инициативна група Нови пазар – Каспичан» обхваща цялата територия на двете общини – Нови пазар и Каспичан. Административно и двете общини са част от Шуменска област.

Площ:

Територията, обхваната от Местна инициативна група Нови пазар – Каспичан, е 592,048 кв.км (в т.ч. община Нови пазар– 317,646 кв.км и община Каспичан – 274,402 кв.км), което представлява 17.5% от територията на Област Шумен и 0.53% от територията на страната.

Фигура 1. Местоположение и територия на МИГ Нови пазар - Каспичан

Местоположение и граници:

Районът се отличава с изключително важното си стратегическо положение в Североизточна България. Територията на общините Нови пазар и Каспичан се намира в източната част на Шуменска област /Североизточен район/.

Територията на МИГ – територията на общините Нови пазар и Каспичан, граничи с общините Никола Козлево, Шумен, Каолиново, Хитрино, Ветрино, Вълчи дол и Провадия.

Територията на МИГ Нови пазар – Каспичан има благоприятно географско положение и представлява важен транспортен възел между Североизточна и Западна България, както и между Северна и Южна България. През територията ѝ преминава трасето на автомагистрала „Хемус“, свързваща град Варна с град София, както и ж.п. линията между тези два града. Ж.П.

гара Каспичан е разположена на първата ж.п. линия Русе – Варна и е важен комуникативен и транспортен възел в Североизточна България.

Таблица 1: Разстояния в километри от Каспичан и от Нови пазар до някои големи градове в България

	Шумен	Варна	Бургас	Русе	Пловдив	София
От Каспичан	22	68	140	127	310	441
От Нови пазар	25	72	144	129	312	380

Източник: Интернет - <http://bqmaps.com/>

Географски характеристики:

На територията на МИГ Нови пазар – Каспичан се срещат равнинният терен на Добруджа и силно начупената повърхнина на Предбалкана. В района се откроява Провадийско – Роякското плато /431м./. Северните склонове на платото при селата Мадара и Кюлевча представляват внушителни почти отвесни скални венци. Релефът е равнинно-платовиден. Климатът умерено-континентален.

Урбанистичната структура

Урбанистичната структура на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан се състои от 25 населени места: двата административни общински центъра град Нови пазар и град Каспичан, град Плиска и 22 села.

Територията на МИГ Нови пазар – Каспичан обхваща всички 25 населени места от двете общини:

- Община Нови пазар включва 16 населени места: гр. Нови пазар и 15 села: Беджене, Войвода, Енево, Жилино, Зайчино ореше, Избул, Мировци, Памукчи, Писарево, Правенци, Преселка, Сечище, Стан, Стоян Михайловски, Тръница.
- Община Каспичан обхваща 9 населени места: гр. Каспичан и гр. Плиска, и селата Върбяне, Златна нива, Каспичан, Косово, Кюлевча, Марково, Могила.

Таблица 2: Територия, население и гъстота на население за общини Каспичан и Нови Пазар и МИГ Нови пазар – Каспичан

Район, област, община	Територия кв. км	Население брой 31.12.2014 г.	Гъстота на населението за 2014 г. (души на кв.км.)	Населени места (брой)	Градове (брой)	Села (брой)
Каспичан	274,402	7 708	28	9	2	7
Нови пазар	317,646	16 571	52	16	1	15
Общо за МИГ – Нови пазар – Каспичан	592,048	24279	41	25	3	22

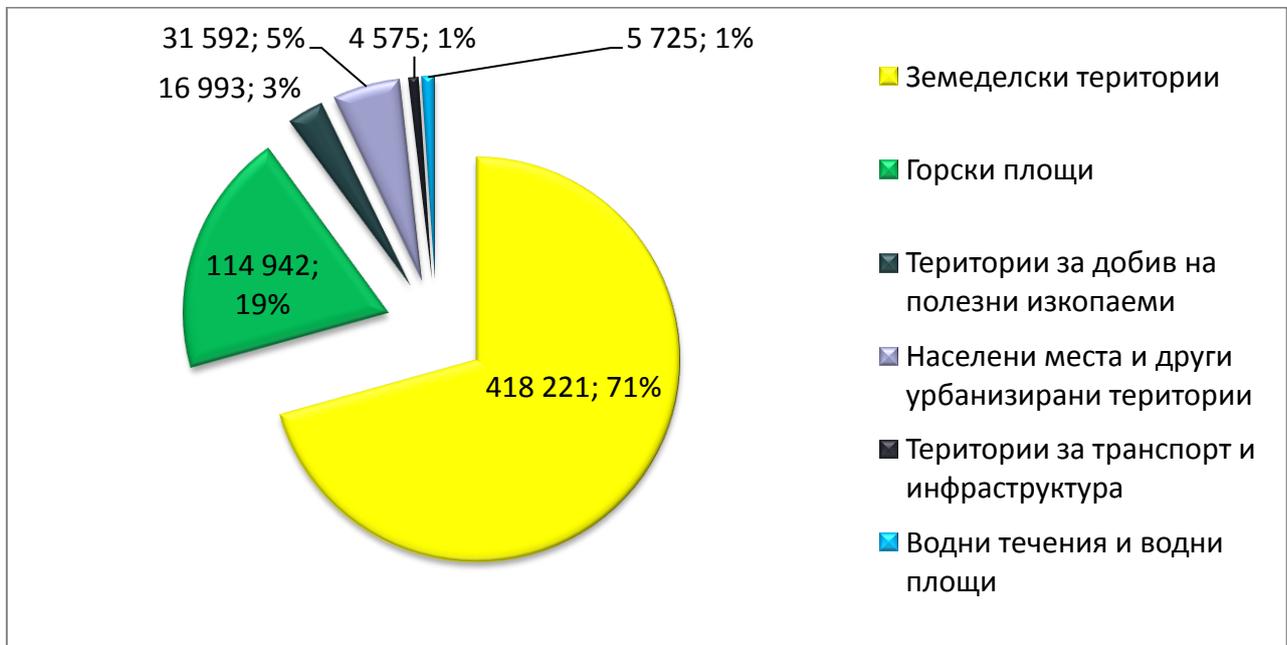
Източник: Национален статистически институт

Това интересно географско разположение, както и историческите селища Плиска и Мадара са предпоставка за инвеститорски интерес.

1.1.2. Териториални и поземлени ресурси

Общата площ от 592,048 кв.км. е съставена от различни по предназначение територии както следва: Земеделски територии – 418 221 дка; Горски площи – 114 942 дка; Населени места и други урбанизирани територии – 31 592 дка; Водни течения и водни площи- 5 725 дка; Територии за добив на полезни изкопаеми – 16 993 дка; Територии за транспорт и инфраструктура – 4 575 дка (Фиг.1)

Фигура 2. Разпределение на площта на МИГ Нови пазар - Каспичан по видове територии (дка, %)

Източник: Национален статистически институт

Поливната площ на територията на **Нови пазар** е общо около 50 000 дка, а на община **Каспичан** – 12 000 дка. Почти всички второстепенни хидромелиоративни съоръжения са унищожени, разграбени, или силно амортизирани. Възстановяването на мрежата от напоителни канали и съоръжения е от особена важност за развитието на поливното земеделие.

Разпределението на територията, показано на фигура 1, показва отличен потенциал за развитие на селско и горско стопанство – 90 % от територията представлява земеделски и горски площи. В същото време, наличието на територии за добив на полезни изкопаеми – 3% от територията – предпоставя възможности за развитие на добивната промишленост.

1.2. Природно - ресурсен потенциал

1.2.1. Релеф, климат, води, почви и полезни изкопаеми

Релеф

Релефът на територията е равнинно-платовиден. Съчетан е равнинния терен на Добруджа и силно начупената повърхнина на Предбалкана. Територията се намира в котловината, образувана от три плата Шуменско, Лудогорско и Провадийско-Роякско.

Релефът на територията на **община Нови Пазар** е типичен за Шуменско-Провадийските плата, а именно: ниски заравнени била - плата, прорязани от плитки, по-рядко дълбоки долове със стръмни, но къси брегови откоси. На места тези плата представляват обширни заравнености. Релефът е хълмисто-равнинен, характерен за равна Добруджа и за Предбалкана. Средната надморска височина е около 320 м. Най-високата точка се намира северозападно от с. Войвода в местността "Бостанлъка" 480 м. н. в. Най-ниската точка е в землището на с. Зайчино ореше 100 м. н. в. Горският фонд заема 26% от цялата територия на общината и обхваща североизточната ѝ част.

Релефът на **община Каспичан** е равнинно-платовиден. В средната част на района се откроява едно остатъчно карстово плато – Провадийско – Роякското /431 м./. Северните склонове на платото в района на селата Мадара и Кюлевча представляват внушителни почти отвесни скални венци. Надморската височина на общинският център е 120 м., а на град Плиска е 140 м. Най-високата точка е могилата "Етемовите" на Мадарското плато – 431 м.

Релефът е подходящ, за развитие на земеделие (овощни дървета, лозя, зеленчуци зърнени, технически култури, и др.), за развитие на техническата инфраструктура и за изграждането на населените места.

Климат

Територията на МИГ Нови пазар – Каспичан попада в умерено-континенталната климатична област. Климатът е умереноконтинентален и се характеризира със средна юлска температура 22,5 °С и средна януарска до - 2,5°С.

Основните фактори обуславящи този тип климат са разположението на района в югоизточната част на Дунавската равнина и възможността за безпрепятствено нахлуване на северозападни, северни и североизточни въздушни маси. Въпреки относителната близост на Черно море, неговото влияние върху формирането на климата на територията е ограничено, поради преобладаващия западно-източен пренос на въздушни маси.

Годишната сумарна слънчева радиация е 133-140 ккал/см². Сумарната слънчева радиация през юли 19-19,5 ккал/см², а през декември – 3-3,5 ккал/см². Средната годишна температура на въздуха по високите места е 8-10 градуса по Целзий, а в ниските източни части – 11-12 градуса. Средната продължителност на слънчевото греене е 2204 часа/год. и е по-голяма от тази за страната, благодарение на по-малката средна облачност. Средната относителна влажност през януари е 70-80%, а през юли 50-60 в северните части и 60-70% в южните.

Безмразовият период (брой дни със среднодневна температура над 0°С) в района е средно 335 дни, а периодът с активна вегетация (брой дни със среднодневна температура над 5°С) е

252 дни, което се приема за благоприятно по отношение на отглеждането на земеделски култури на открито.

Преобладаващите ветрове са западните, северните и североизточните. Средната относителна влажност през януари е 70-80%, а през юли 50-60 в северните части и 60-70% в южните. Средният годишен валеж е от под 500мм до около 800мм. През зимата най-малко валежи падат в крайните северни части, а най-много в югозападните, където достигат 150 и повече мм.

Средногодишното количество на валежите е в границите на 500-800 мм, като се наблюдава ясна тенденция на увеличаване на валежите в посока от североизток към югозапад. Разпределението на валежите по месеци и сезони съответства на типичния за континенталния климат режим с максимум през късна пролет и ранно лято и минимум през късно лято и есен. Характерни за района са градушките през топлото полугодие, както и интензивните навалявания. Карстовият релеф подпомага бързото инфилтриране на валежите, но при особено интензивни валежи, процентът на повърхностния отток може да нарасне бързо и това да причини разливания и наводнения. Формирането на трайна снежна покривка е характерно и обхваща период от 2,5-3 месеца (от средата на ноември до средата на февруари), но снеговалежи и краткотрайна снежна покривка може да се образува от средата на октомври до средата на март. Особено опасно за земеделските култури е отвяването на снежната покривка, поради увеличената честота на проява на силни северни и североизточни ветрове през студеното полугодие.

Установено е, че климатичните дадености на територията в някои от нископланинските ѝ части и по-специално местността „Станата“ (Нови пазар) са сходни с тези на град Сандански и са подходящи за развитието на еко и балнео-туризъм.

15

Води

Територията на МИГ Нови Пазар – Каспичан не е богата на водни ресурси. Съгласно хидроложката карта на България територията попада в област със слабо изразено континентално климатично влияние върху оттока на реките. Дъждовното подхранване е около 30% спрямо общия обем на оттока.

Подземните води са формирани в резултат на разнообразието от физикогеографски и геоложки условия, с които се характеризира територията. Те обуславят формирането на различни по тип и характер подземни води – грунтови, карстови и пукнатинни.

В хидрографско отношение нископланинският и хълмисто-ридов релеф на района е разчленен от врязванията на дерета и малки реки от водосбора на река Крива, която се явява основен водоприемник на повърхностно течащите води в района. Река Крива е най-големият ляв приток на р. Провадийска, вливаща се в Белославското езеро, респективно в Черно море. Особеностите на климата, в съчетание с геоложката основа, определят смесеното дъждовно-снежно и карстово подхранване на реките, както и относителната бедност на повърхностно течащи води.

Почви

Според почвената карта на България, територията попада в Шуменско-Варненския район на карбонатните черноземи от Дунавската хълмиста равнина. Разнообразието на геоложката основа и спецификата на хидро-климатичните условия определят характера на почвената покривка. Разпространени са следните почвени типове: Карбонатни черноземи, плитки и каменисти карбонатни черноземи, излужени черноземи, оподзолени черноземи алувиално-ливадни почви.

Според оценка на екологичните условия на земеделските земи, извършена въз основа на методика за ботинация на земите и представляваща сравнителна оценка на екологичните условия /почвени, климатични и релефни/, на територията е установено почвено разнообразие и висока пригодност за отглеждане на различни земеделски култури, което благоприятства интензивното земеделие и представлява ценен природен ресурс.

Проведено изследване от проф. д-р. ссн. з.д.н. М. Пенков ("Характеристика на почви и подпочви в землището на гр. Нови пазар, във връзка с отглеждането на лозя", декември 2009 г.) представя анализ на условията за лозарство в региона. Според изследването, **тероарът** (фр. Terroir - екологично чиста земеделска земя за отглеждане на лозя) на Нови пазар е много подходящ за отглеждане на уникални лозови сортове като: Шардоне, Совиньон блан, Мускат Отонел, Вионие, Ризлинг, Фетяска алба, Гевюрц траминер и Варненски мискет. Почвените условия правят територията едно от най-подходящите места за отглеждане на лозя за бели вина в България.

Общата площ на земеделските земи на територията на «Местна инициативна група Нови пазар – Каспичан» е 418 221 дка.

16

Полезни изкопаеми

Полезните изкопаеми са представени от няколко вида. Основните полезни изкопаеми са нерудните, свързани предимно с широкото разпространение на глинести материали (каолинови глини), кварцовите пясъци, пясъчници, варовици и мергели, както и незначително количество гипс. От дъната на по-големите реки се извлича пясък и чакъл като строителен материал.

В кариера "Златна нива" има големи количества инертни материали, трошен камък, каменна фракция за бетонови изделия и каменно брашно.

Най-ефективно използваните полезни изкопаеми от територията на МИГ Нови пазар – Каспичан са кварцовият пясък, преработван в качествено стъкло, и каолинът, който достига до пазарите на България и света като красив порцелан.

Изводи:

Районът се отличава с важното си стратегическо положение в Североизточна България. Релефът е подходящ за развитие на земеделие (овощни дървета, лозя, зеленчуци зърнени, технически култури, и др.), за развитие на техническата инфраструктура и за изграждането на населените места. Дългият безмразов период и периодът с активна вегетация обуславят климата като изключително благоприятен, по отношение отглеждането на земеделски култури на открито. Климатичните дадености в някои от нископланинските части на територията- местността „Станата” (Нови пазар), са подходящи за развитието на еко

туризъм. Всички тези дадености, съчетани с близостта до развитата Варненска черноморска туристическа зона и добре разработената транспортна мрежа дават възможност за извършване на конкурентни икономически дейности както в областта на маркетинга на селскостопанска продукция, така и за развитие на селски, познавателен и балнео-туризъм. Те могат да се превърнат в основа за засилващ се интерес, от страна на инвеститори.

1.2.2. Защитени зони, природни забележителности и биоразнообразие

Защитени зони в НАТУРА 2000

Значителна част от територията на МИГ Нови пазар - Каспичан попада в екологичната мрежа Натура 2000 (общоевропейска мрежа, съставена от защитени територии, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие).

На територията на Община Каспичан попадат части от 3 /три/ защитени зони, включени в НАТУРА 2000, една по Директивата за птиците: **Защитена зона “Провадийско-роякско плато” за опазване на дивите птици** (BG0002038) и две по Директивата за хабитатите: **Защитена зона “Провадийско-роякско плато” за опазване на природните местообитания** (BG0000104) и **Защитена зона “Каменица” за опазване на природните местообитания** (BG0000138).

17

Таблица 3. Защитени зони по НАТУРА 2000 на територията на МИГ Нови Пазар-Каспичан

BG0000138	Каменица	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0000104	Провадийско - Роякско плато	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0002038	Провадийско-Роякско плато	Защитена зона по директивата за птиците

Защитена зона “Каменица” (BG0000138) за опазване на природните местообитания с е с площ - 1454.53 ха. и включва варовикови стръмни скали по долината на река Каменица и малки хълмове, покрити със степна растителност върху обширни орни земи. Зоната е важна за опазването на различни степни местообитания, растения и животни. Това е единствената зона за съобществата на нарязанолистния тъжник (*Spiraea crenata*) и една от няколкото в страната храстовидната карагана (*Caragana frutex*).

Защитена зона “Провадийско-роякско плато” (BG0002038) е с площ - 84031.50 ха. Половината от територията на мястото е заета от смесени широколистни гори с чувствително преобладаване на цер /*Quercus cerris*/ примесен с благун /*Quercus frainetto*/, източен горун /*Quercus polycarpa*/, обикновен габър /*Carpinus betulus*/, келяв габър /*Carpinus orientalis*/ и мъждрян /*Fraxinus ornus*/. Около една трета от тези гори са семенни високостъблени с облика на някогашните естествени смесени широколистни гори, покривали обширни територии от този район. Обработваемите площи обхващат около 47% от територията на

района, а около 13% са пасищни територии, на места обрасли с храстова растителност. На няколко места в района са разпръснати скални масиви, обособени в комплекси.

Защитена зона “Провадийско-роякско плато” (BG0000104) е с площ - 50158.59 ха. Съставено е от варовикови натрупвания, едрозърнести пясъчници, варовити мергели и пясъчници и варовик. Почвите са основно черноземни / включително и излужени почви / и сиви горски почви. Растителността се състои от цер и балгун, източно-габъррови гори, храсти и ксеротермни пасища от степен тип. Голяма част от платото е заета със селскостопански земи.

Защитени местности

Защитена местност “Мадарски скални венци”

Защитената местност е обявена със Заповед №535/12.07.2007 г. на МОСВ за опазване на карстови скални венци, местообитания на изявени петрофилни и защитени животински видове. Най-често срещаните в района представители на фауната са: лешников и горски сънливец, белогръд таралеж, подковоноси и гладконоси прилепи, гарван, белоопашат мишелов, скален орел, малък лешояд, бухал, черен и белогръд бързолет, скална лястовица, ливаден дърдавец, шипоопашата и шипобедрена костенурка, степен гущер, дъждовник и др. В защитената местност има находища на редки и защитени растителни видове като: гризебахова кутявка, румелийско подрумиче, източен равнец, ленолистен целolist, източен микс, кавказка копривка, туфест игловрѐх и др. Защитената местност „Мадарски скални венци” се намира на територията на две общини - в землищата на с.Мадара, община Шумен и на с.Кюлевча, кв.Калугерица и с.Каспичан, община Каспичан с обща площ 3 191.336 дка. Защитената местност е част от територията на Националния историко-археологичен резерват “Мадара”, представляващ туристическа забележителност от световно значение.

Защитена местност “Каньона” за опазване на растителен вид нарязанолистен тъжник /*Spiraea crenata L.*/ е обявена със Заповед №РД-330/23.04.2012 год. на Министъра на околната среда и водите. Площ – 175.8 дка. *Местоположение:* Област Шумен, Община Каспичан, гр.Каспичан. Защитеният вид расте по сухи, варовити, чакълести и каменисти места. Единствената популация за сега у нас се състои от няколко групи храсти, които заемат ограничената площ от около 2.5 дка. Разположена е край р. Каменица, на 2 км от гр. Каспичан, на около 450 м надморска височина.

Територията на МИГ – Нови пазар – Каспичан разполага с уникални природни ресурси, съхранена природа и богато биологично разнообразие, които са предпоставки за развитието на разнообразни форми на туризъм, устойчиво горско стопанство, природосъобразно земеделие и животновъдство.

Липсват ярко изразени екологични проблеми, замърсявания и увреждания на околната среда, застрашаващи човешкото здраве, което е предпоставка за високо качество на живот за жителите и посетителите на общината.

1.3. Културно-историческо наследство

Територията на МИГ Нови пазар – Каспичан е с богато историческо минало и с множество исторически паметници от национално и световно значение.

На територията на община Каспичан се намира **първата българска столица – Плиска, обособена в НИАР „Плиска“**. Средновековният град съхранява едни от най-значимите паметници на Плисковско-Преславката култура на площ около 23 кв. км. - *цитадела с мощни отбранителни стени, голям дворец, малък дворец и базилика*, строена с каменни блокове. В Плиска са намерени множество останки на раннославянската и старобългарската култура. Базиликата. В НИАР „Плиска“ се съхраняват останките от първата българска столица. В музея към резервата са изложени ценни културно-исторически реликви. Археологическите разкопки продължават и всяка година се правят нови открития, които обогатяват представата ни за величието на първите български владетели. Заслугата за откриването на старата българска столица край малкото село Абоба е на професор Карел Шкорпил. Благодарните потомци са издигнали негов бюст-паметник на площада пред кметството на град Плиска. На същия площад се издига величественият паметник на Борис-Михаил – покръстителят на българите.

Огромно е историческото значение на Плиска за България. Има няколко исторически факти, които безспорно й отреждат водещата роля в летописа на Държавата България, а именно: това е първата българска столица и е била столица за най-дълъг период от време (212 години), тук се утвърждава славянската писменост в България, тук се приема християнството и приобщава България към православния свят.

НИАР „Плиска“ безспорно е ресурс от изключителна важност за развитието на територията като цяло и за развитие на туризма в частност. За това са необходими усилия на национално, регионално и местно равнище, съвместна работа на властите и местните общности. Местната власт в лицето на Община Каспичан има оперативната функция по управлението на инфраструктурата, нейното развитие и разгръщане във всичките й разновидности – туристическа, културна, образователна и социална. Ролята на Местната инициативна група е също от голяма важност, защото чрез нейната работа може да се обединят усилия и интереси за ефективното поддържане и оползотворяване на възможностите, които дава такъв исторически обект, за развитие на туристическа инфраструктура и туристически обекти за настаняване и логистика.

С оглед на настоящото развитие на Плиска следва да се формира политика по възстановяването на основната и изграждане на съпътстваща инфраструктура.

Територията на МИГ граничи и с **Националният историко-археологически резерват „Мадарски конник“**, прочут със скалния феномен Мадарски конник. Той обхваща няколко декара площ и в основната си част се състои от скална маса, в която има голяма пещера, представляваща скален навес с височина около 30 метра, и малка пещера. И двете образувания са внушителни и необичайни. Те са давали подслон на най-древното население на Балканите. НИАР „Мадара“ е под закрилата на ЮНЕСКО. Тук са открити и продължават да се откриват културно-исторически паметници от пет различни епохи. В скалите на 23 м. над земята е издълбан и барелефът на Мадарския конник – превърнал се в един от символите на България. И Плиска, и Мадара са сред Стоте национални исторически обекта на Българския туристически съюз.

На територията на община Нови пазар също има множество исторически паметници. Една от основните забележителности на град Нови пазар е **часовниковата кула**. Старата часовникова кула се намирала на двадесетина метра югозападно от настоящото ѝ местоположение. Строена е през 1826 г. Камбаната ѝ е отлята в Габрово, за което свидетелства надписът върху нея, по поръчка на Мемиш бей. Има и дата на турски – “1241 сене” и след това “1826 година”. Изградена е от готови каменни блокове от руините на древна Плиска, каквато е практиката тогава в цялата околия. На сегашното си място часовниковата кула е пренесена през 1865-1868 година (според каменния надпис над вратата, който с малко повече взирание може да се разчете и сега), за да не пречи на градския конак. Архитекти споделят, че нейното тежко каменно тяло я отличава по характер и образ от другите стари часовникови кули. Височината ѝ е 17.89 м. През 1983 г. е обявена за паметник на културата и възрожденската строителна традиция.

През 1840 г., в града се открива *килийно училище* (сега къща-музей). Негов създател и пръв учител е революционерът Илия Вълчев.

Православен храм „Света Петка“ е построен през 1850 г. по инициатива на Петко Курооглу и Вълчо Станев от с. Енево – един от първите действащи на територията на сегашна Шуменска област по време на Османското владичество. Храмовият празник е на 14-ти октомври, обявен за ден на града. Всяка година в дните около празника се **провежда традиционният есенен панаир**.

На територията на община Нови пазар има множество религиозни храмове – църкви в град Нови пазар и селата Мировци, Енево, Войвода, Зайчино ореше, Писарево, Памукчии и джамии в Нови пазар и селата Памукчии, Стоян Михайловски, Преселка, Избул, Правенци, Сечище.

Художествената галерия „Петър Персенгиев“ е създадена през 1974 г. по идея на първооснователите - художниците Петър Персенгиев, Петко Цанков и Георги Гроздев. Сбирката е набрана изключително от дарения. Сред многото изявени творци - дарители се открояват имената на Васил Стоилов, Стоян Венев, Ненчо Балкански, Илия Бешков, Светлин Русев. Притежание на галерията са около 900 платна и пластични творби. В галерията редовно се провеждат изложби на художници и занаятчии от града, както и на млади таланти от местните училища.

В сградата на галерията се помещава и *археологическа сбирка*, в която са изложени експонати, открити при археологически разкопки и експедиции в околностите. Находките представят културата на племената и народите населявали новопазарския район от старокаменната епоха до късното средновековие. Множеството селища, крепости и некрополи, както от античната и късноантична епоха, така и от времето на Първото и Второто българско царство, свидетелстват, че земите са били винаги гъсто населени. Една от най-интересните находки са тези от трако-римската епоха, тогавашното ювелирно изкуство е представено със златни накити, открити в близо до града.

На територията на Местна инициативна група Нови пазар – Каспичан **съществуват много голям брой археологически и архитектурни паметници, които представляват голям потенциал за развитието на интегриран туризъм, включващ културно-исторически, познавателен, селски, спортен и други форми.**

Голяма част от археологическите паметници са изследвани много подробно през годините от многожество български и чуждестранни учени и са спечелили международна популярност.

1.4. Селищна система и урбанизация

1.4.1. Селищна система

Територията на Местната инициативна група обхваща две общини - Община Нови пазар и Община Каспичан.

Община Нови пазар е обособена като самостоятелна административна единица през 1978 г. Състои се от 16 населени места - 1 град и 15 села.

- общинският център гр. Нови пазар е от III функционален тип,
- 15 села - едно населено място от V функционален тип - с.Памукчии, 5 села от VI – тип - с. Войвода, с. Енево, с. Мировци, с. Стан, с. Стоян Михайловски, 7 села от VII–тип - с. Избул,с. Жилино, с. Зайчино ореше, с. Правенци, с. Преселка, с. Сечище, с. Тръница, 2 села от VIII - с. Беджене, с. Писарево.

Урбанистичната класификация на селищата в община Нови пазар е относително поляризирана – един град – Нови пазар, едно голямо село – с. Памукчии (над 1000 жители), 1 средно голямо село – с. Стоян Михайловски (500-1000 жители), 7 средни села и 6 малки и много малки населени места под 200 жители.

Урбанизацията на територията на община Нови пазар е 71% градско, спрямо 29% селско население – значителна концентрация на населението в общинския център.

Община Каспичан се състои от от 9 населени места.

- 2 града: административния център гр. Каспичан и гр. Плиска
- Седем села: с. Върбяне, с. Златна нива, с. Каспичан, с.Косово, с. Кюлевча, с. Марково и с. Могила.

Урбанизацията на територията на община Каспичан е балансирана - 48% градско и 52 селско население.

Всички населени места са с компактна структура, но развитието на селищната мрежа е довело до съсредоточаване на основните административни, промишлени и културни дейности в градовете и няколко села, които са разположени в близост до общинския център. Останалите селища са относително изолирани, с предимно възрастни хора, които се занимават със земеделие в лични стопанства. Тези населени места са подходящи за екологично земеделие и екологични производства, тъй като землищата им са съхранени, имат възможности и в областта на някои форми на туризма. Всички селища разполагат със сравнително добре изградена инфраструктура по отношение на електроснабдяване, водоснабдяване, съобщителни връзки и транспортен достъп.

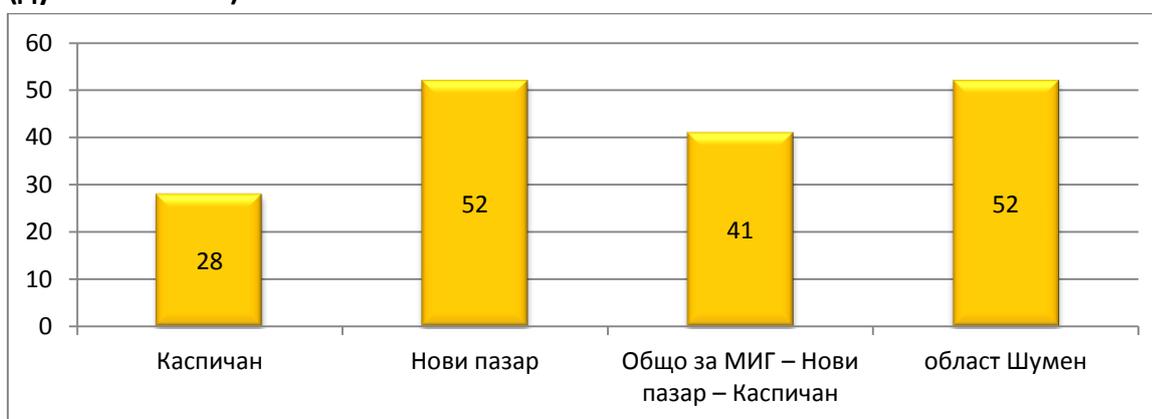
Гъстота на населението

Степента на населеност на отделните територии е свързана с природните условия, с характера на стопанството в тях и с икономическата активност на населението. Различията в териториалното разпределение на населението се изразяват чрез неговата географска

гъстота. Промените в броя на населението на България са придружени с изменения на неговата гъстота. Така от 39 д/кв. км. през 1900 г. гъстотата достига 81 д/кв. км. в края на 1989 г. и намалява на 69,5 д/кв. км. в края на 2005 г. Характерни са големите вътрешно териториални различия. Гъсто заселените в миналото равнинни части на страната с развито растениевъдство днес са с много по-малка гъстота. За сметка на тях силно се увеличи гъстотата на населението в общините на големите и средните градове.

Средната **гъстота на населението** в област Шумен е 52 д./кв. км. и е по-ниска от средната за страната (66.34 д./кв. км.). На територията на МИГ Нови пазар – Каспичан има значителни различия в гъстотата на населението между двете съставни общини: докато за община Нови пазар тя е 52 души/кв.км – еднаква с гъстотата на ниво област Шумен, в община Каспичан гъстотата на населението е почти два пъти по-ниска – 28 души/кв.км.

Фигура 4. Гъстота на населението на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за 2014 г. (души на кв.км.)

Източник: Национален статистически институт

1.4.2. Жилищен фонд

Осигуреността на населението на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан с жилища, както и построените нови жилища, са важен показател за социално-икономическото развитие на района.

По данни на НСИ жилищните сгради в **Община Нови пазар** към края на 2014 г. са 5674, преобладаващо тухлени и предимно тристайни и двустайни.

Таблица 4. Основни характеристики на жилищния фонд и въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища, Община Нови пазар, за периода 2010 – 2014 г.

Показател	Мерна единица	2010	2011	2012	2013	2014
Жилищен фонд						
Жилищни сгради	Брой	5 983	5 667	5 669	5 673	5 674
<i>По материал на външните стени на сградата</i>						
Стоманобетонни и панелни	Брой	153	96	96	99	99

тухлени	Брой	3 535	3 862	3 864	3 865	3 866
други	Брой	2 295	1 709	1 709	1 709	1 709
Жилища	Брой	8 926	8 478	8 480	8 485	8 486
<i>По брой на стаите</i>						
едностайни	Брой	921	665	665	665	665
двустайни	Брой	2 555	2 273	2 273	2 274	2 274
тристайни	Брой	2 835	2 753	2 753	2 753	2 754
четиристайни	Брой	1 933	2 046	2 046	2 050	2 050
петстайни	Брой	459	466	468	468	468
с шест и повече стаи	Брой	223	275	275	275	275
Полезна площ	кв. м	549 233	613 613	613 913	614 421	614 538
Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища						
Сгради	Брой	1	5	2	4	1
Жилища	Брой	1	7	5	5	1
Полезна площ	кв. м	63	689	300	508	117

Източник: Национален статистически институт

За изследвания период в **община Нови пазар** значително намалява броя на жилищните сгради за 2011 г. спрямо 2010 г., но от 2012 г. до 2014 г. е видно стабилизиране и слабо увеличение спрямо 2011 г. и предходните години. Полезната площ на жилищата има ежегоден ръст за разглеждания период. По отношение на въведените в експлоатация нови сгради и жилища се наблюдава скок през 2011 г., след което има намаление на ръста на новите жилища.

По данни на НСИ жилищните сгради в **община Каспичан** към края на 2014 г. са 3678, преобладаващо тухлени и предимно тристайни и двустайни.

Таблица 5. Основни характеристики на жилищния фонд и въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища, Община Каспичан, за периода 2010 – 2014 г.

Показател	Мерна единица	2010	2011	2012	2013	2014
Жилищен фонд						
Жилищни сгради	Брой	4 009	3 685	3 685	3 685	3 687
<i>По материал на външните стени на сградата</i>						
стоманобетонни и панелни	Брой	116	42	42	42	44
тухлени	Брой	2 183	2 132	2 132	2 132	2 132
други	Брой	1 710	1 511	1 511	1 511	1 511
Жилища	Брой	4 702	4 281	4 281	4 281	4 283

<i>По брой на стаите</i>						
едноспайни	Брой	408	181	181	181	181
двустайни	Брой	1 422	1 132	1 132	1 132	1 132
триспайни	Брой	1 592	1 653	1 653	1 653	1 654
четириспайни	Брой	866	936	936	936	937
петспайни	Брой	269	229	229	229	229
с шест и повече спай	Брой	145	150	150	150	150
Полезна площ	кв. м	266 863	299 738	299 738	299 738	299 987
Въведени в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища						
Сгради	Брой	-	1	-	-	2
Жилища	Брой	-	1	-	-	2
Полезна площ	кв. м	-	124	-	-	249

Източник: Национален статистически институт

За изследвания период значително намалява броя на жилищните сгради за 2011 г. спрямо 2010 г. и те се задържат на това ниво до 2013 г. включително, като за 2014 г. е отбелязано слабо увеличение. Полезната площ на жилищата бележи ръст през 2011 спрямо 2010 г., след което се задържа от 2011 до 2013 г. включително без промяна, а за 2014 г. е налице ръст. По отношение на въведените в експлоатация нови сгради и жилища за целия разглеждан период има въведени в експлоатация 3 нови сгради и жилища – 1 през 2011 и 2 през 2014 г.

24

1.5. Развитие на човешките ресурси и социалната сфера

1.5.1. Демографска характеристика

Развитието на населението на територията на Местна инициативна група Нови пазар – Каспичан в демографски аспект е повлияно от икономическата и социална ситуация. Демографската структура на населението е подчинена на установилите се през последните години общи тенденции за страната – намаляване на броя на населението, застаряване, ниска раждаемост, намаляване броя на сключените бракове, отрицателен естествен прираст и засилени миграционни процеси.

Таблица 6. Население на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН по местоживеење и пол, 2005 – 2014 г.

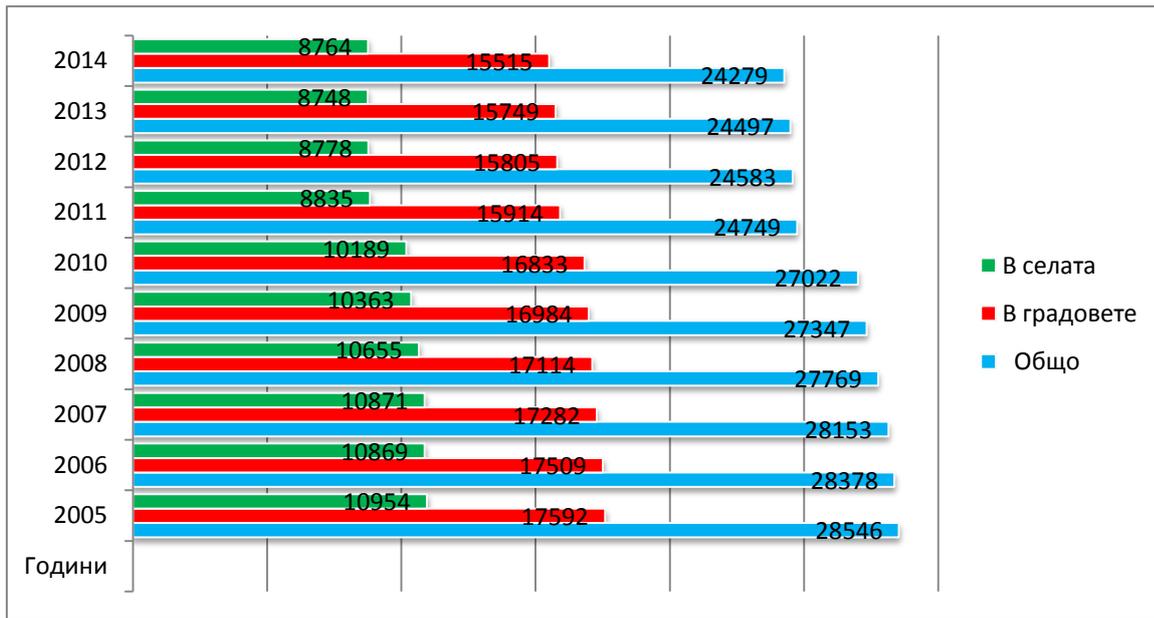
Година	Общини/ територия	Общо			В градовете			В селата		
		всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2005	Каспичан	9405	4633	4772	4567	2215	2352	4838	2418	2420
	Нови пазар	19141	9324	9817	13025	6237	6788	6116	3087	3029
	МИГ Нови пазар-Каспичан	28546	13957	14589	17592	8452	9140	10954	5505	5449
2006	Каспичан	9311	4568	4743	4493	2169	2324	4818	2399	2419
	Нови пазар	19067	9282	9785	13016	6223	6793	6051	3059	2992
	МИГ Нови пазар-Каспичан	28378	13850	14528	17509	8392	9117	10869	5458	5411
2007	Каспичан	9219	4545	4674	4424	2139	2285	4795	2406	2389
	Нови пазар	18934	9199	9735	12858	6142	6716	6076	3057	3019
	МИГ Нови пазар-Каспичан	28153	13744	14409	17282	8281	9001	10871	5463	5408
2008	Каспичан	9073	4487	4586	4373	2115	2258	4700	2372	2328
	Нови пазар	18696	9054	9642	12741	6067	6674	5955	2987	2968
	МИГ Нови пазар-Каспичан	27769	13541	14228	17114	8182	8932	10655	5359	5296
2009	Каспичан	8871	4383	4488	4311	2083	2228	4560	2300	2260
	Нови пазар	18476	8944	9532	12673	6055	6618	5803	2889	2914

	МИГ Нови пазар-Каспичан	27347	13327	14020	16984	8138	8846	10363	5189	5174
2010	Каспичан	8691	4300	4391	4220	2048	2172	4471	2252	2219
	Нови пазар	18331	8866	9465	12613	6021	6592	5718	2845	2873
	МИГ Нови пазар-Каспичан	27022	13166	13856	16833	8069	8764	10189	5097	5092
2011	Каспичан	7954	3950	4004	3982	1952	2030	3972	1998	1974
	Нови пазар	16795	8224	8571	11932	5801	6131	4863	2423	2440
	МИГ Нови пазар-Каспичан	24749	12174	12575	15914	7753	8161	8835	4421	4414
2012	Каспичан	7911	3938	3973	3950	1939	2011	3961	1999	1962
	Нови пазар	16672	8144	8528	11855	5741	6114	4817	2403	2414
	МИГ Нови пазар-Каспичан	24583	12082	12501	15805	7680	8125	8778	4402	4376
2013	Каспичан	7817	3890	3927	3874	1903	1971	3943	1987	1956
	Нови пазар	16680	8130	8550	11875	5747	6128	4805	2383	2422
	МИГ Нови пазар-Каспичан	24497	12020	12477	15749	7650	8099	8748	4370	4378
2014	Каспичан	7708	3828	3880	3791	1863	1928	3917	1965	1952
	Нови пазар	16571	8086	8485	11724	5677	6047	4847	2409	2438
	МИГ Нови пазар-Каспичан	24279	11914	12365	15515	7540	7975	8764	4374	4390

Източник: Национален статистически институт

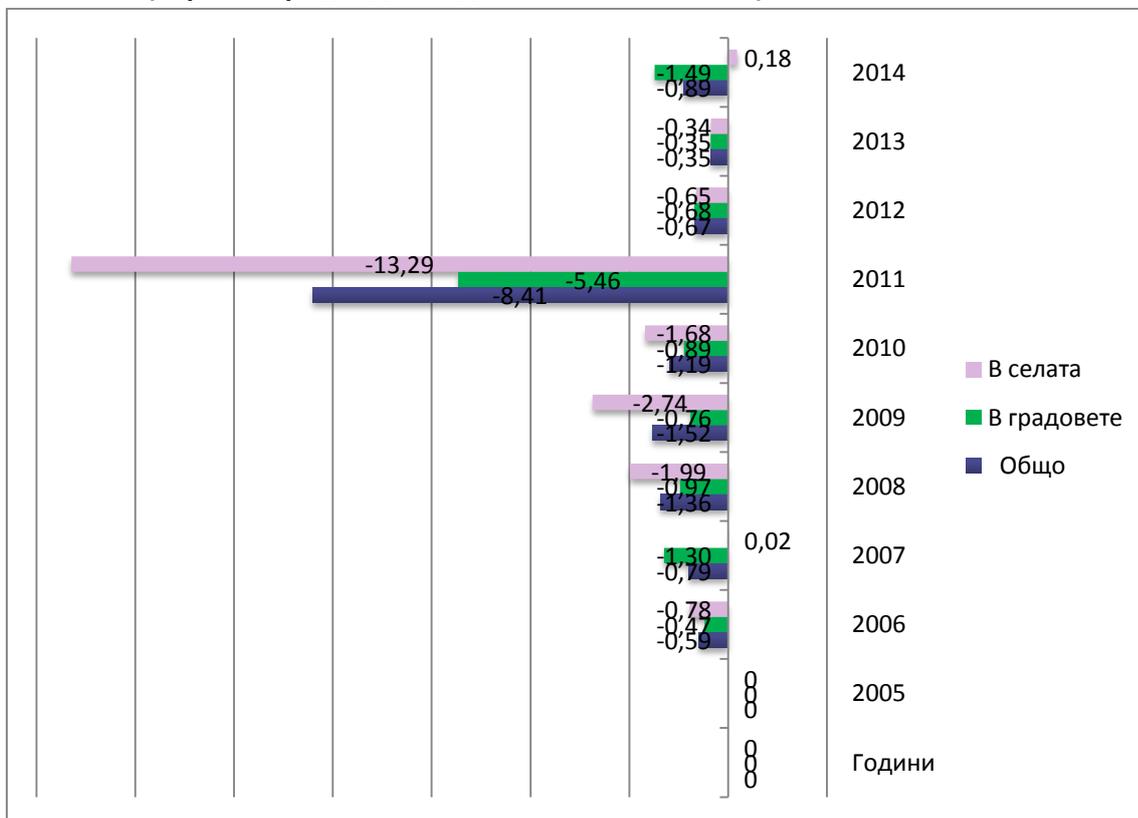
Тенденцията на намаляване на населението е ясно изразена през разглеждания 10-годишен период, както за цялата територия на МИГ Нови пазар – Каспичан, така и за двете общини поотделно. За 10 години населението на територията е намаляло с 15 % - или с 4267 души, от 28546 души през 2010 на 24279 души през 2014 г. При градското население намалението е с 11,80 %, докато населението в селата намалява с 20 % за 10 години.

Фигура 5. Население на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН по местоживеене, 2005 – 2014 г.

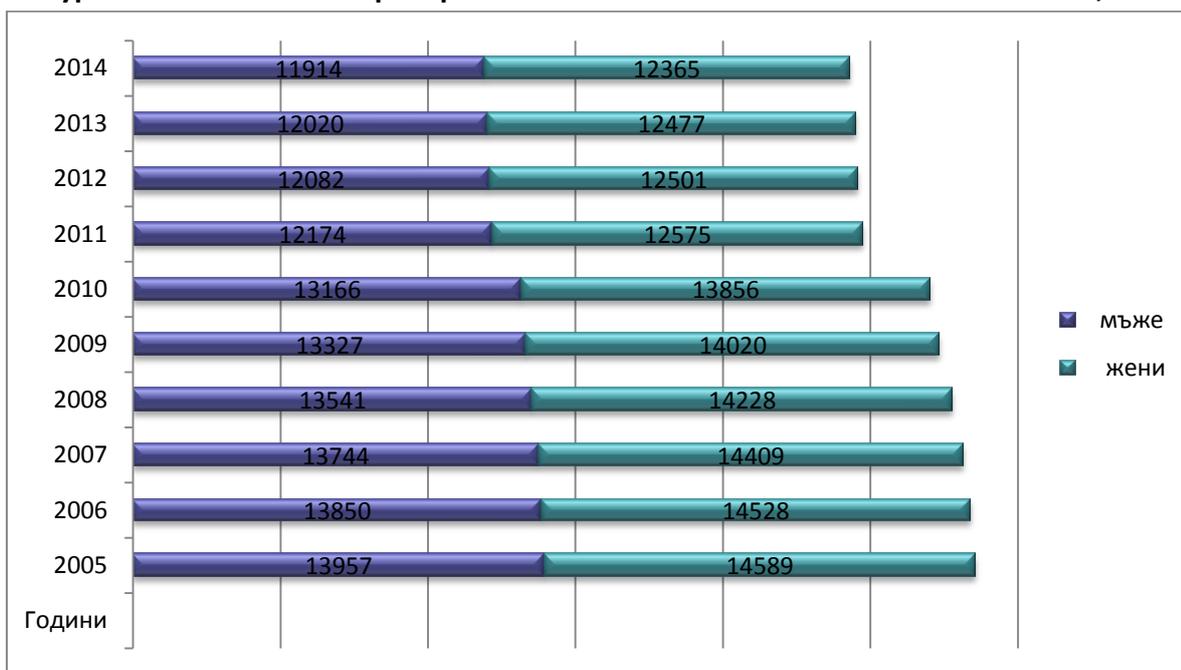
В същото време се наблюдава известна тенденция – през последните 4 години, на по-слабо намаляване на населението –фиг.5, като тази тенденция е по-изразена в селата, като дори за 2014 г. има – макар и слабо, увеличение на населението в селата.

Фигура 6. Темп на нарастване на населението на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан (спрямо предходна година, 2005 г. - базова), 2005 - 2014, в %

Съотношението на населението на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан по признака пол е сравнително балансирано, като за 2014 г. то е 49,07% мъже и 50,93 % жени. Данните от 2014 г. сочат, че мъжете са с 451 по-малко от жените (вж. табл. 5). За разглеждания 10-годишен период това съотношение се поддържа стабилно.

Фигура 7. Население на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН по пол, 2005 - 2014

Наблюдават се негативни тенденции по отношение динамиката на броя население и неговата възрастова структура. Това се дължи както на отрицателните стойности на естествения прираст, така и на миграцията, най-често на хора в активна, трудоспособна възраст към други икономически по-силно развити региони или страни. Основните причини за това са понижения жизнен статус на населението през последните 20 години, както и въздействието на икономическата и финансова криза.

Таблица 7. Естествено движение на населението на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, 2005 – 2014 г.

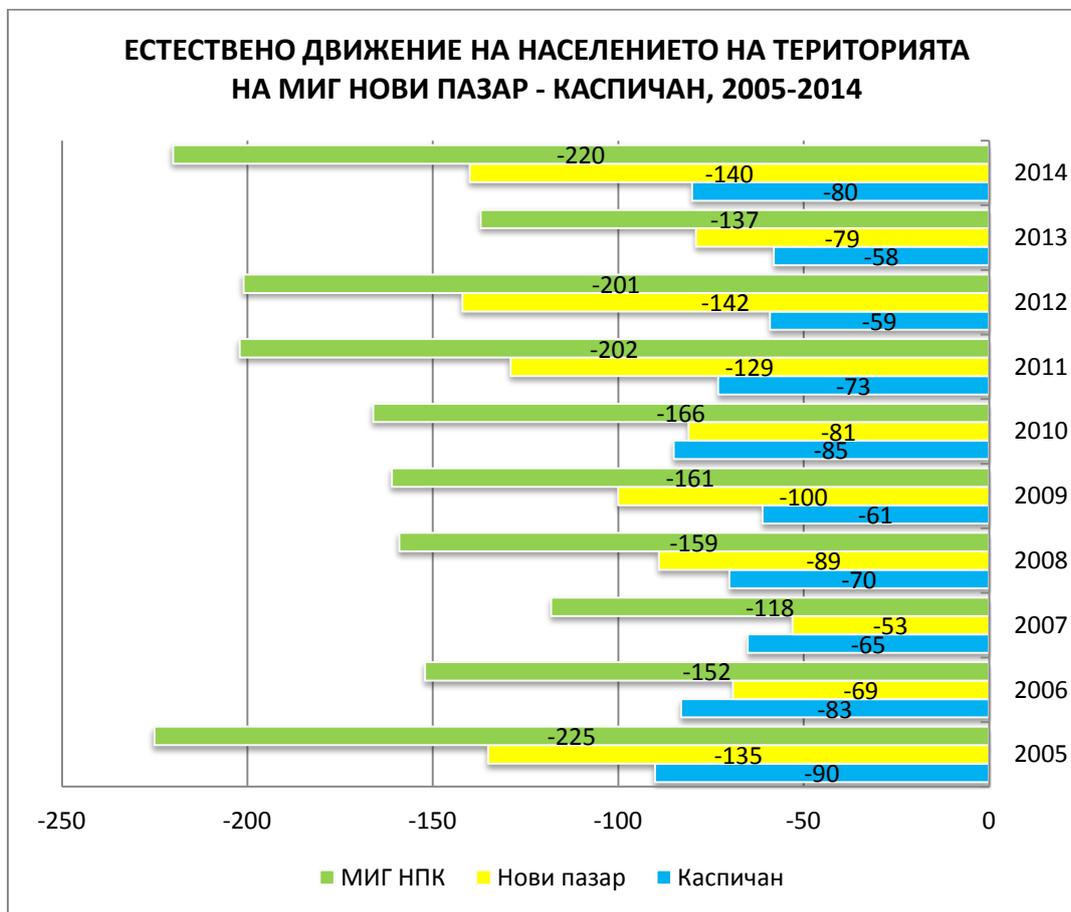
година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Община Каспичан	Община Нови пазар	МИГ НПК	Община Каспичан	Община Нови пазар	МИГ НПК	Община Каспичан	Община Нови пазар	МИГ Нови пазар - Каспичан
2005	83	174	257	173	309	482	-90	-135	-225
2006	93	190	283	176	259	435	-83	-69	-152
2007	96	202	298	161	255	416	-65	-53	-118

2008	100	205	305	170	294	464	-70	-89	-159
2009	76	180	256	137	280	417	-61	-100	-161
2010	79	194	273	164	275	439	-85	-81	-166
2011	89	179	268	162	308	470	-73	-129	-202
2012	90	164	254	149	306	455	-59	-142	-201
2013	88	174	262	146	253	399	-58	-79	-137
2014	67	156	223	147	296	443	-80	-140	-220

Източник: Национален статистически институт

През целия разглеждан 10-годишен период естественият прираст на населението е отрицателен, като варира около -200 души годишно.

Фигура 8. Естествено движение на населението на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, 2005-2014

Миграционните процеси, представени от механичното движение на населението на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан се характеризират със задържане равнището на миграционния оборот. Това до голяма степен се дължи на слабите финансови възможности на местното население. Отрицателната миграция е продиктувана от икономически причини и най-вече търсене на работни места. Миграцията засяга предимно хора в активна възраст и процесът е свързан с все по-интензивното преразпределение на населението и най-вече

струпването му в големите градове за сметка на малките и средни селища. В резултат на механичното изселване допълнително се влошава възрастовата структура на населението, което дава негативно отражение върху социално-икономическото развитие на територията. Механичното движение на населението на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан (заселени – изселени) за периода 2005 – 2014 г. е представено на таблица 7. За периода 2005 – 2010 г. е налице отрицателен механичен прираст, но тази тенденция се променя през последните 4 години (2011 – 2014 г.) – налице е положителен механичен прираст на населението, което е позитивен показател.

Таблица 8. Механично движение на населението на територията на Местна инициативна група Нови пазар – Каспичан, 2005 – 2014 г.

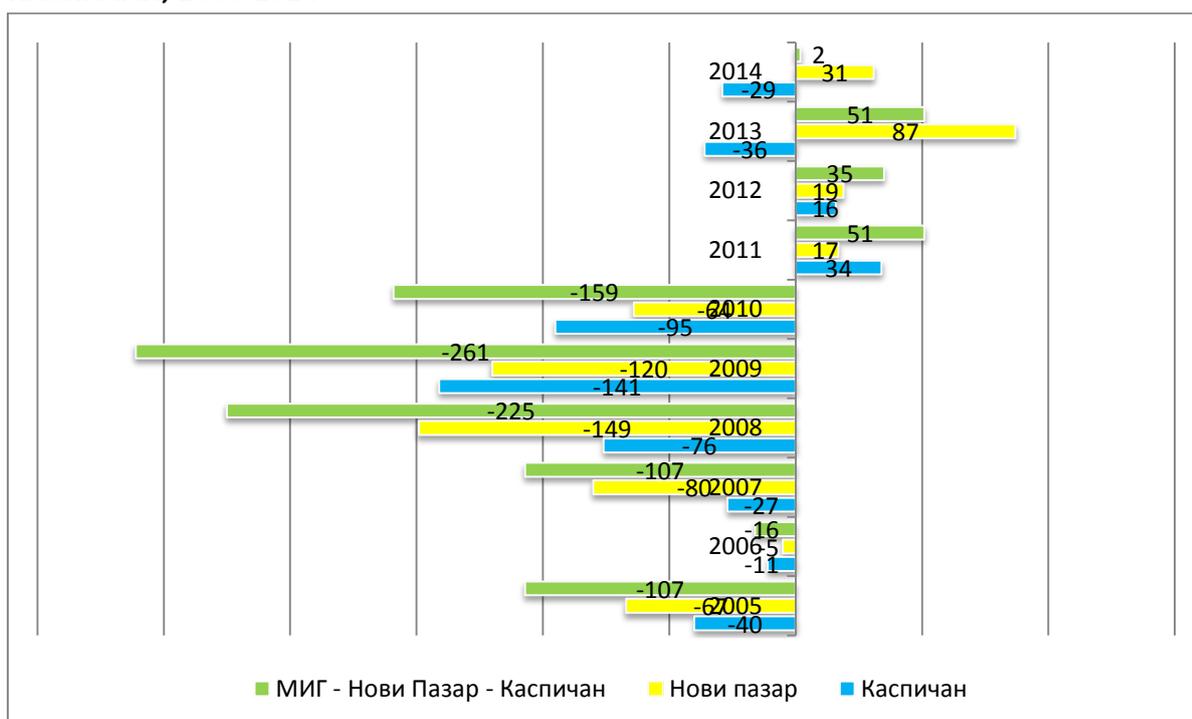
години	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Каспичан	-40	-11	-27	-76	-141	-95	34	16	-36	-29
Нови пазар	-67	-5	-80	-149	-120	-64	17	19	87	31
МИГ - Нови Пазар - Каспичан	-107	-16	-107	-225	-261	-159	51	35	51	2

Източник: Национален статистически институт

Данните за механичния прираст на населението са представени графично на фигура 8 по-долу, където ясно се забелязва положителния механичен прираст за територията на МИГ, но разгледани на ниво община, данните показват, че положителния механичен прираст се формира изцяло от община Нови пазар, докато за община Каспичан той е отрицателен за последните 2 години.

30

Фигура 9. Механично движение на населението на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, 2005-2014

Ясно очертана е и тенденцията на **застаряване на населението**. Към 31.12.2014 г. населението в подтрудоспособна възраст е около 17% от общото население на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, възрастните хора в надтрудоспособна възраст са 24 %, а тези в трудоспособна възраст – на 15 и повече години – са 59 %. Населението в трудоспособна възраст към 31.12.2014 г. е 24279 души. (таблица 9)

Таблица 9. Население на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан под, във и надтрудоспособна възраст по пол, 2005 - 2014 г.

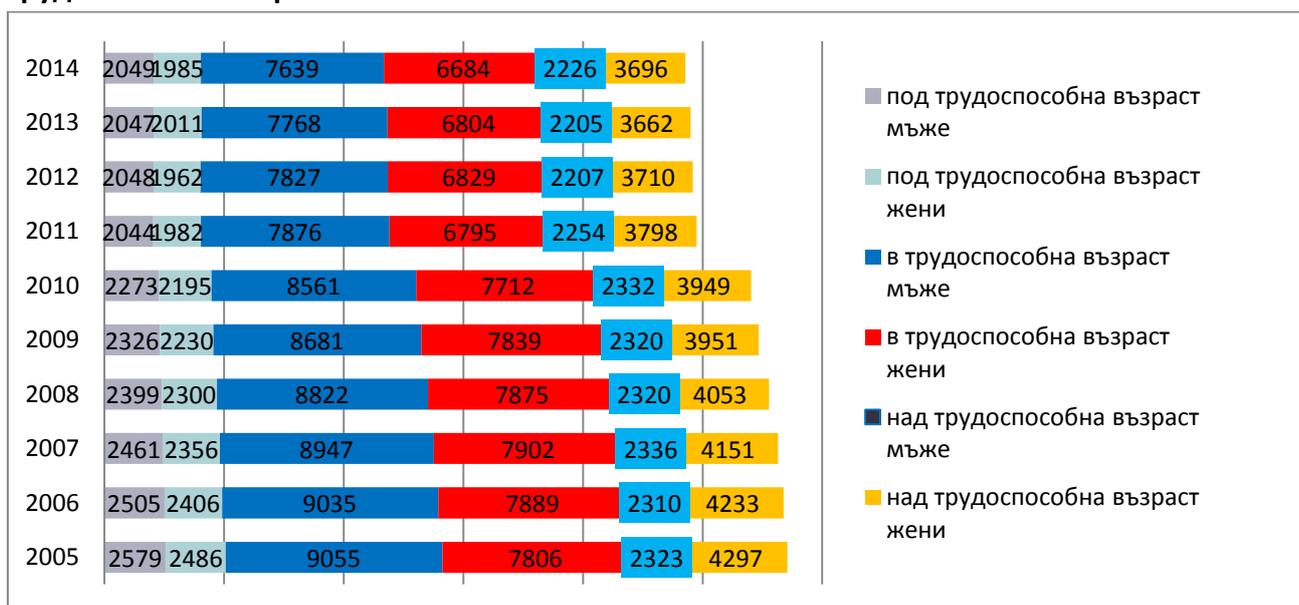
година	Общини / територия	Общо								
		общо			под трудоспособна възраст		в трудоспособна възраст		над трудоспособна възраст	
		всичко	мъже	жени	мъже	жени	мъже	жени	мъже	жени
2005	Каспичан	9405	4633	4772	852	832	2850	2344	931	1596
	Нови пазар	19141	9324	9817	1727	1654	6205	5462	1392	2701
	МИГ Нови пазар - Каспичан	28546	13957	14589	2579	2486	9055	7806	2323	4297
2006	Каспичан	9311	4568	4743	832	815	2834	2369	902	1559
	Нови пазар	19067	9282	9785	1673	1591	6201	5520	1408	2674
	МИГ Нови пазар - Каспичан	28378	13850	14528	2505	2406	9035	7889	2310	4233
2007	Каспичан	9219	4545	4674	824	776	2829	2398	892	1500
	Нови пазар	18934	9199	9735	1637	1580	6118	5504	1444	2651
	МИГ Нови пазар - Каспичан	28153	13744	14409	2461	2356	8947	7902	2336	4151
2008	Каспичан	9073	4487	4586	826	749	2802	2398	859	1439
	Нови пазар	18696	9054	9642	1573	1551	6020	5477	1461	2614
	МИГ Нови пазар - Каспичан	27769	13541	14228	2399	2300	8822	7875	2320	4053
2009	Каспичан	8871	4383	4488	785	730	2746	2368	852	1390
	Нови пазар	18476	8944	9532	1541	1500	5935	5471	1468	2561
	МИГ Нови пазар - Каспичан	27347	13327	14020	2326	2230	8681	7839	2320	3951
2010	Каспичан	8691	4300	4391	751	696	2715	2325	834	1370
	Нови пазар	18331	8866	9465	1522	1499	5846	5387	1498	2579
	МИГ Нови пазар - Каспичан	27022	13166	13856	2273	2195	8561	7712	2332	3949

2011	Каспичан	7954	3950	4004	675	639	2502	2090	773	1275
	Нови пазар	16795	8224	8571	1369	1343	5374	4705	1481	2523
	МИГ Нови пазар - Каспичан	24749	12174	12575	2044	1982	7876	6795	2254	3798
2012	Каспичан	7911	3938	3973	675	637	2502	2096	761	1240
	Нови пазар	16672	8144	8528	1373	1325	5325	4733	1446	2470
	МИГ Нови пазар - Каспичан	24583	12082	12501	2048	1962	7827	6829	2207	3710
2013	Каспичан	7817	3890	3927	669	644	2467	2067	754	1216
	Нови пазар	16680	8130	8550	1378	1367	5301	4737	1451	2446
	МИГ Нови пазар - Каспичан	24497	12020	12477	2047	2011	7768	6804	2205	3662
2014	Каспичан	7708	3828	3880	655	633	2424	2030	749	1217
	Нови пазар	16571	8086	8485	1394	1352	5215	4654	1477	2479
	МИГ Нови пазар - Каспичан	24279	11914	12365	2049	1985	7639	6684	2226	3696

Източник: Национален статистически институт

За десетгодишния период населението под трудоспособна възраст е намаляло с 1031 души, а това в трудоспособна – с 2538 души, най-малко е намалението на населението над трудоспособна възраст – с 698 души, което отразява общата тенденция на застаряване на населението.

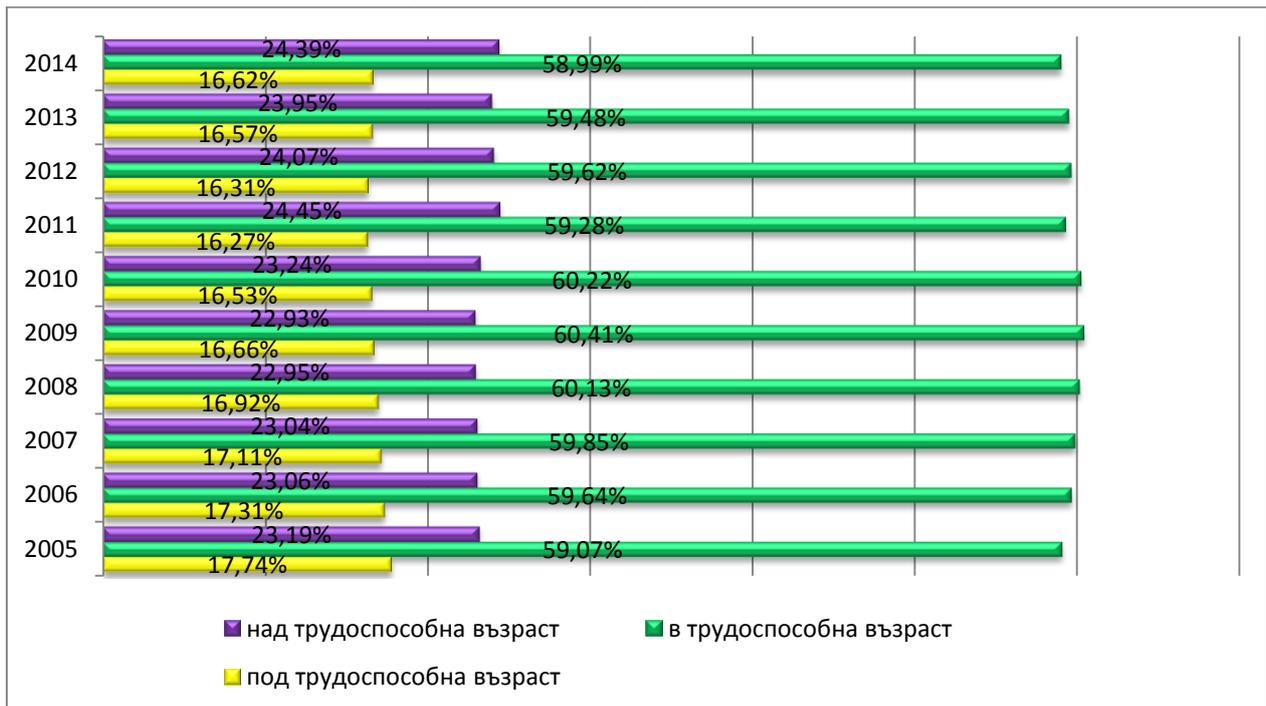
Фигура 10. Население на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН под, във и над трудоспособна възраст 2005 - 2014 г.

Източник: Национален статистически институт

Най-голям относителен дял за целия разглеждан 10-годишен период във възрастовата структура на населението заемат лицата в активна трудова възраст между 16 и 59 години за жените и 62 години за мъжете – между 59 и 60 %. Населението в над трудоспособна възраст е около 23 %. Тенденцията на застаряване на населението се проявява най-отчетливо по отношение на групата под трудоспособна възраст – от 17.74% през 2005 то спаднало на 16.62% през 2014.

Фигура 11. Възрастова структура на населението на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН под, във и над трудоспособна възраст 2005 - 2014 г.

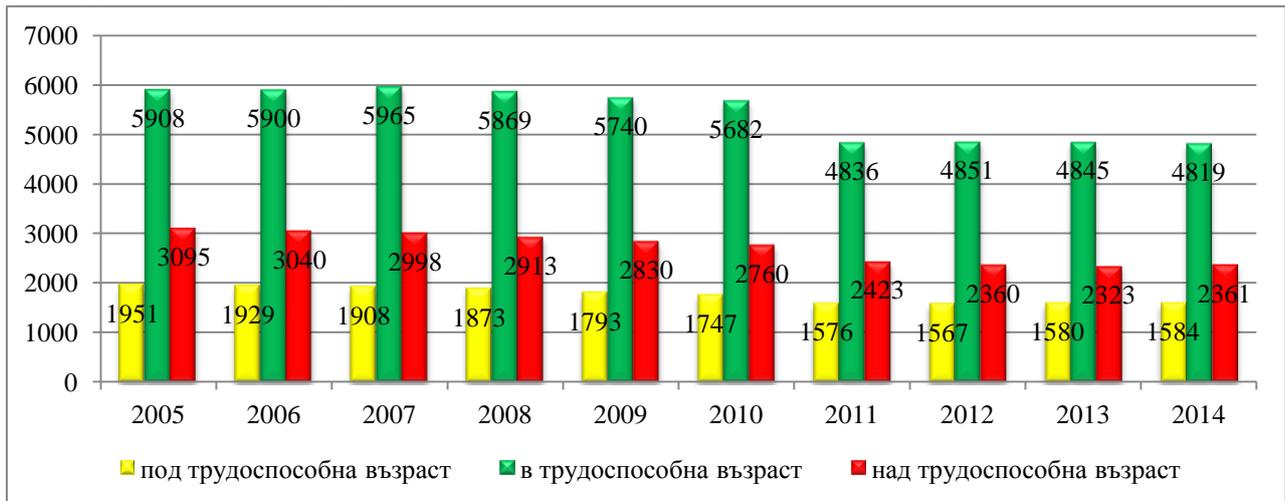

Източник: Национален статистически институт

Процесът на застаряване е по-типичен за селското население. Специфичен за общината е големият брой самотно живеещи в отдалечени от града населени места.

Може да се направи констатацията, че се утвърждават негативните тенденции в естественото развитие на населението, изразяващи се в ниската раждаемост на населението и относително високата смъртност. Към тези фактори следва да се добави и въздействието на външната миграция, която пряко и косвено, също допринася за влошаване на демографската ситуация.

Фигура 12. Население на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН в селата под, във и над трудоспособна възраст 2005 - 2014 г.

Източник: Национален статистически институт

Важен демографски показател е образователната структура на населението. Данните от последното преброяване на населението (към 01.02.2011 г.) от НСИ показват на ниво МИГ преобладаващо население със средно образование (38 %). В същото време, делът на хората с ниско образование – с основно (31%), начално (12 %), незавършено начално (6%) и никога не посещавали училище (над 1 %) – като съвкупност представлява повече от половината от населението на територията на МИГ (51,88%), което е сериозен негативен индикатор и слаба страна на разглежданата територия.

34

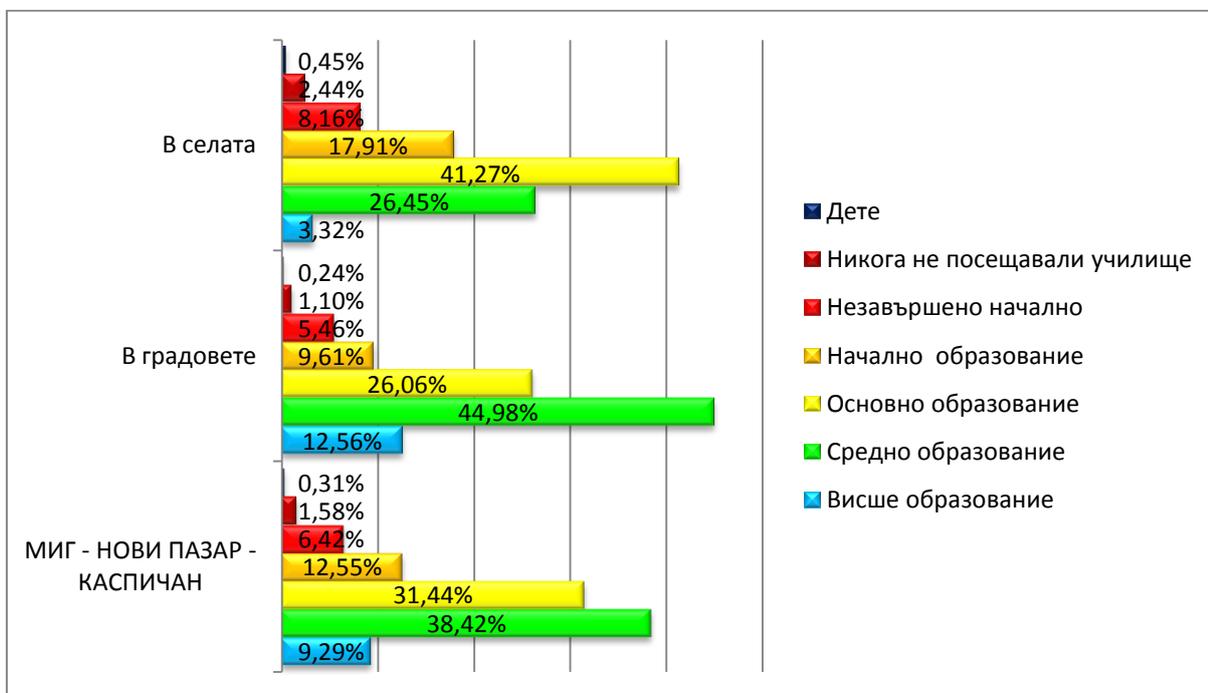
Таблица 10. Население на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН на 7 и повече години по общини, местоживеене и по образование по данни от Преброяване на населението (01.02.2011 година)

Община Местоживеене	Общо	Висше образование	Средно образование	Основно образование	Начално образование	Незавършено начално	Никога не посещавали училище	Дете
КАСПИЧАН	7463	528	2644	2643	1011	469	138	30
В градовете	3801	405	1789	1119	296	161	23	8
В селата	3662	123	855	1524	715	308	115	22
НОВИ ПАЗАР	15808	1633	6297	4673	1909	1024	229	43
В градовете	11236	1483	4974	2799	1149	660	143	28
В селата	4572	150	1323	1874	760	364	86	15
МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН	23271	2161	8941	7316	2920	1493	367	73
В градовете	15037	1888	6763	3918	1445	821	166	36

В селата	8234	273	2178	3398	1475	672	201	37
----------	------	-----	------	------	------	-----	-----	----

Източник: Национален статистически институт

Фигура 13. Образователна структура на населението на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН на 7 и повече години по местоживееене към 01.02.2011 година

Източник: Национален статистически институт

Разгледана по местоживееене, образователната структура показва определени разлики между градове и села, а именно:

- В градовете на територията на МИГ – Нови пазар, Каспичан и Плиска, преобладават хората със средно (около 45 %) и висше образование (12,5%), като делът на хората с ниско образование като цяло е значително по-нисък.
- Докато в селата ситуацията е точно обратната – преобладават нискообразованите (общо над 67%), а висшистите са само около 3% и тези със средно образование – 26.45%.

Тази негативна образователна структура – особено в селата на територията, е сериозен проблем и е необходимо да се насочат усилия и средства за неговото преодоляване.

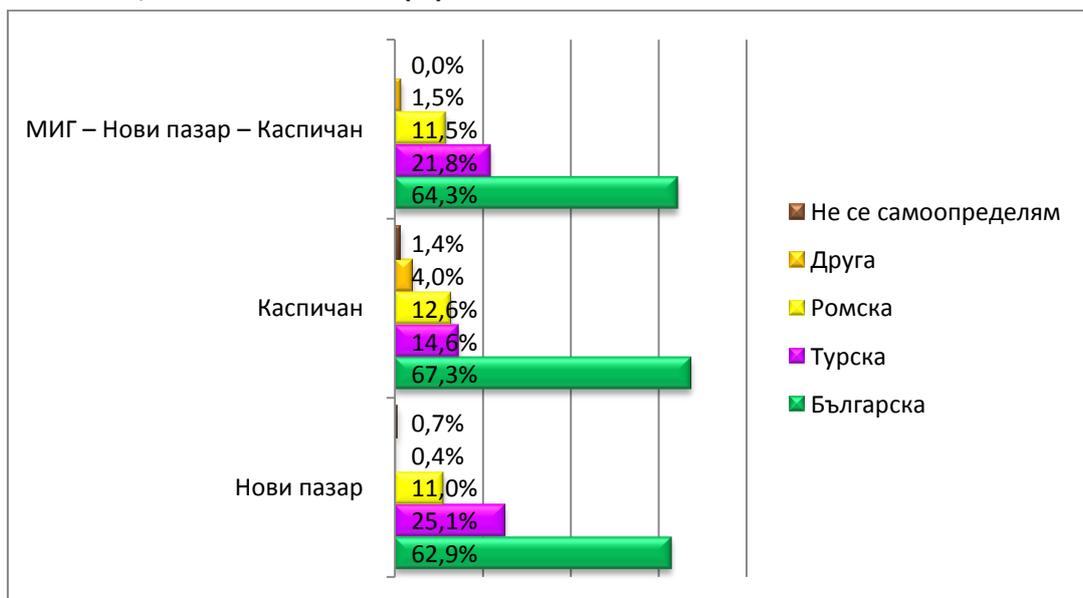
Населението на МИГ Нови пазар – Каспичан по **етнически признак** има следната структура по данни от проведеното Преброяване на населението през 2011 г. (лицата, отговорили на доброволния въпрос): основен дял заемат българите (64.3%), на второ място са самоопределилите се от турската етническа група (около 22 %) и на трето – от ромската (11.5%).

Таблица 11. Етническа принадлежност на населението на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, към 1.02.2011 г. (брой)

	Етническа група					Не се самоопределям
	Лица, отговорил и на доброволния въпрос	Българска	Турска	Ромска	Друга	
Нови пазар	15 704	9 872	3 941	1 720	59	112
Каспичан	7328	4935	1073	925	292	103
МИГ Нови пазар – Каспичан	23 032	14 807	5 014	2 645	351	215

Източник: Национален статистически институт

Фигура 14. Етническа структура на населението на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, към 01.02.2011 г. (%)

Източник: Национален статистически институт

Между двете общини от територията няма значителни различия по отношение на етническата структура на населението (фигура 13).

Анализ – изводи и мерки

- Застаряващо население –

- потребност от разширени и нови услуги за населението – и социални, здравни и други
- намаляване на работната сила – интензификация на производствата, ново оборудване и технологии, които да изискват по-малко работна сила. И в момента – недостиг на работна ръка в „непрестижни“ сектори – в селското стопанство – особено предвид по-сериозното застаряване в селата на територията

- Неблагоприятна образователна структура – висок дял на нискообразованото население, особено в селата
 - Потребност от повишаване на образователното равнище
 - Мерки за интегриране на уязвими групи

1.5.2. Пазар на труда – заетост и безработица

Съвкупността от всички заети и безработни лица формира икономически активното население на дадена територия. По данни на ТСБ – Шумен от последното преброяване на населението и жилищния фонд, проведено у нас към 1.02.2011 г. (таблица 11) икономически активните лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан са 9878 души или 47% от населението над 15 г. възраст на територията, от които 7347 души са заети.

Таблица 12. Население на 15 и повече навършени години по икономическа активност, пол и възраст на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан към 01.02.2011 година

Възраст	Общо	Икономически активни			Икономически неактивни				
		общо	заети	безработни	общо	учащи	пенсионери	лица, заети домашни задължения	други
МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН	21111	9878	7347	2531	11233	1260	7105	1449	1419
15 - 19	1446	182	66	116	1264	1039	22	74	129
20 - 24	1479	892	535	357	587	186	23	171	207
25 - 29	1468	1069	765	304	399	18	28	189	164
30 - 34	1530	1122	850	272	408	5	36	201	165
35 - 39	1771	1406	1116	290	365	0	57	153	152
40 - 44	1705	1308	1040	268	397	0	72	157	166
45 - 49	1675	1298	1005	293	377	0	126	130	119
50 - 54	1716	1158	886	272	558	0	249	155	153
55 - 59	1662	968	721	247	694	0	451	139	103
60 - 64	1915	382	276	106	1533	0	1396	78	58
65+	4744	93	87	4	4651	0	4645	0	0
Мъже	10331	5352	3943	1409	4979	659	2990	369	961
15 - 19	756	105	45	60	651	560	7	5	75
20 - 24	797	529	320	209	268	83	11	36	136
25 - 29	759	607	425	182	152	6	19	24	103
30 - 34	790	603	451	152	187	0	22	45	118

35 - 39	900	722	572	150	178	0	35	40	101
40 - 44	916	697	547	150	219	0	45	50	122
45 - 49	864	675	505	170	189	0	66	39	82
50 - 54	879	584	455	129	295	0	143	48	103
55 - 59	838	507	379	128	331	0	213	44	73
60 - 64	895	266	190	76	629	0	548	35	46
65+	1937	57	54	0	1880	0	1877	0	0
Жени	10780	4526	3404	1122	6254	601	4115	1080	458
15 - 19	690	77	21	56	613	479	13	67	54
20 - 24	682	363	215	148	319	103	10	135	71
25 - 29	709	462	340	122	247	12	7	165	61
30 - 34	740	519	399	120	221	3	14	156	47
35 - 39	871	684	544	140	187	0	22	113	51
40 - 44	789	611	493	118	178	0	27	107	44
45 - 49	811	623	500	123	188	0	60	91	37
50 - 54	837	574	431	143	263	0	106	107	50
55 - 59	824	461	342	119	363	0	238	95	30
60 - 64	1020	116	86	30	904	0	848	43	12
65+	2807	36	33	0	2771	0	2768	0	0

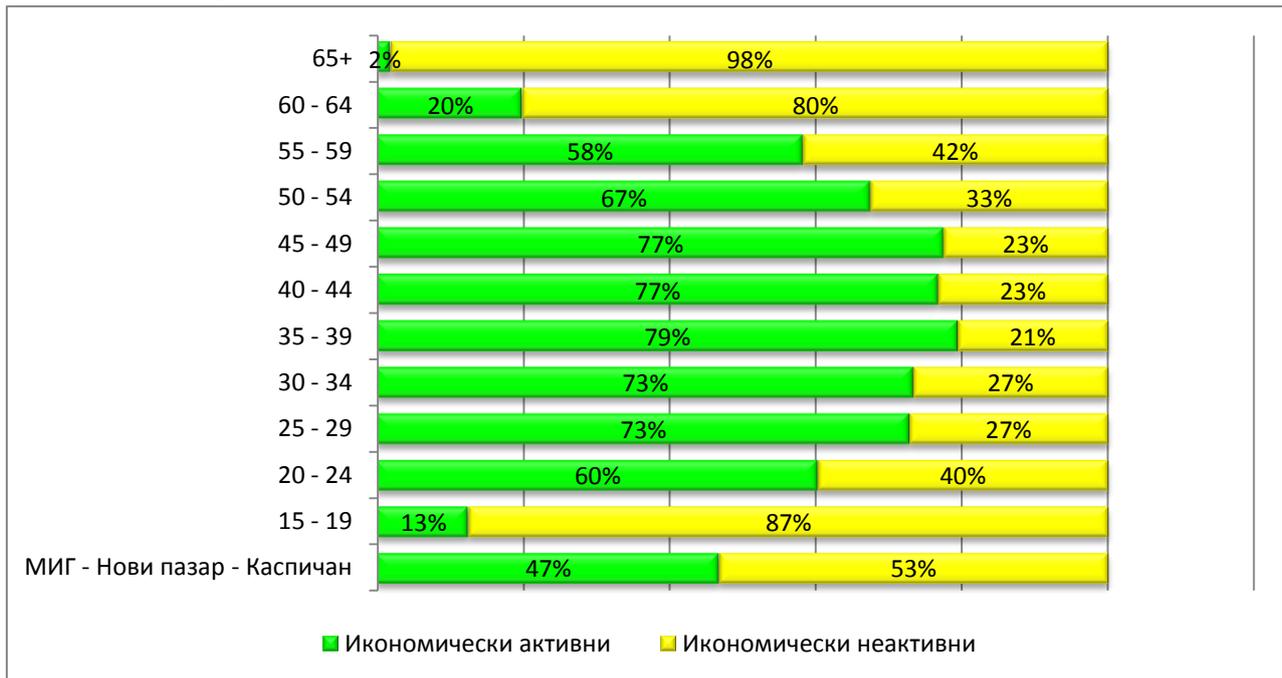
Източник: Национален статистически институт

Пазарът на труда включва два основни компонента: трудова заетост и безработица, които са важни индикатори за икономическото развитие, тъй като човешкият фактор е свързващо звено между останалите фактори на производството и от него зависи тяхното пълноценно използване.

При сравнения и анализ на пазара на труда най-често се изчисляват показатели за възрастовата група 15-64 навършени години. Към 1.02.2011 г. на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан има 9878 икономически активни лица на възраст между 15 и 64 години. Относителна мярка за степента на участие на населението в пазара на труда е *коефициентът на икономическа активност*, изчислен като отношение на броя на икономически активните лица към населението във възрастовата група 15-64 навършени години. Общо за територията коефициентът на икономическа активност е 47 %.

От общия брой на икономически активните лица на възраст 15-64 навършени години към 1.02.2011 г. 7347 са заети, а 2531 - безработни. От всички заети лица 3943 са мъже (53.7%), а 3404 - жени (46.3%). От всички безработни лица мъжете са 55.7%, а жените - 44.3%.

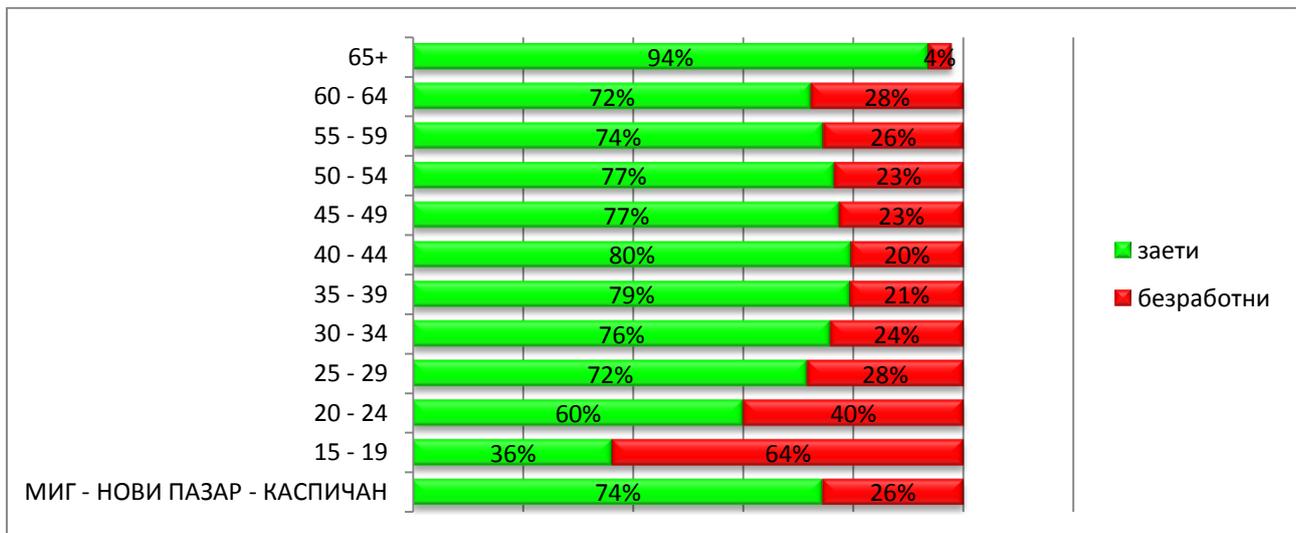
Фигура 15. Структура на населението на 15 и повече навършени години на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан по икономическа активност към 1.02.2011 г.

Източник: Национален статистически институт

Икономически активните лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан са разпределени на 74% заети и 26% безработни (фигура 15), като най-много безработни – като изключим възрастовата група 15-19 г., които са все още в училищна възраст – измежду икономически активните лица – са в групата на младите хора от 20 до 24 г. – 40% от тях са безработни. Делът на безработните лица измежду икономически активните нараства сред възрастовите групи над 50 и до 64 години – 23-28 %.

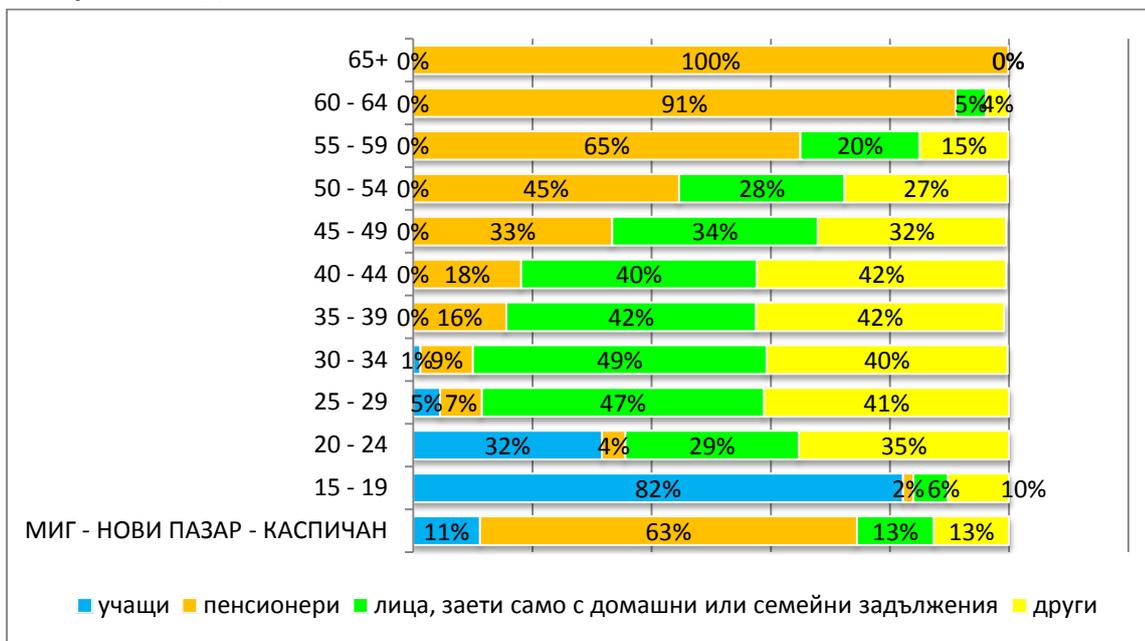
Фигура 16. Структура на икономически активните лица на възраст 15 и повече навършени години на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан към 1.02.2011 г.

Източник: Национален статистически институт

Икономически неактивните лица на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан на 15 и повече навършени години са 11233, от които 4979 са мъже (44%), а 6254- жени (56%). Икономически неактивните лица на територията на МИГ видно от фигура 15 са 53% от населението над 15 г., от които най-голямата група 63% са пенсионери, следвани от 11% учащи, 13% други неактивни и 13% лица, ангажирани само с домашни задължения.

Фигура 17. Структура на икономически неактивните лица на възраст 15 и повече навършени години.

Източник: Национален статистически институт

Към 1.02.2011 г. коефициентът на заетост на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, изчислен като отношение на броя на заетите лица към населението във възрастовата група 15-64 навършени години, е 35% (фигура 16).

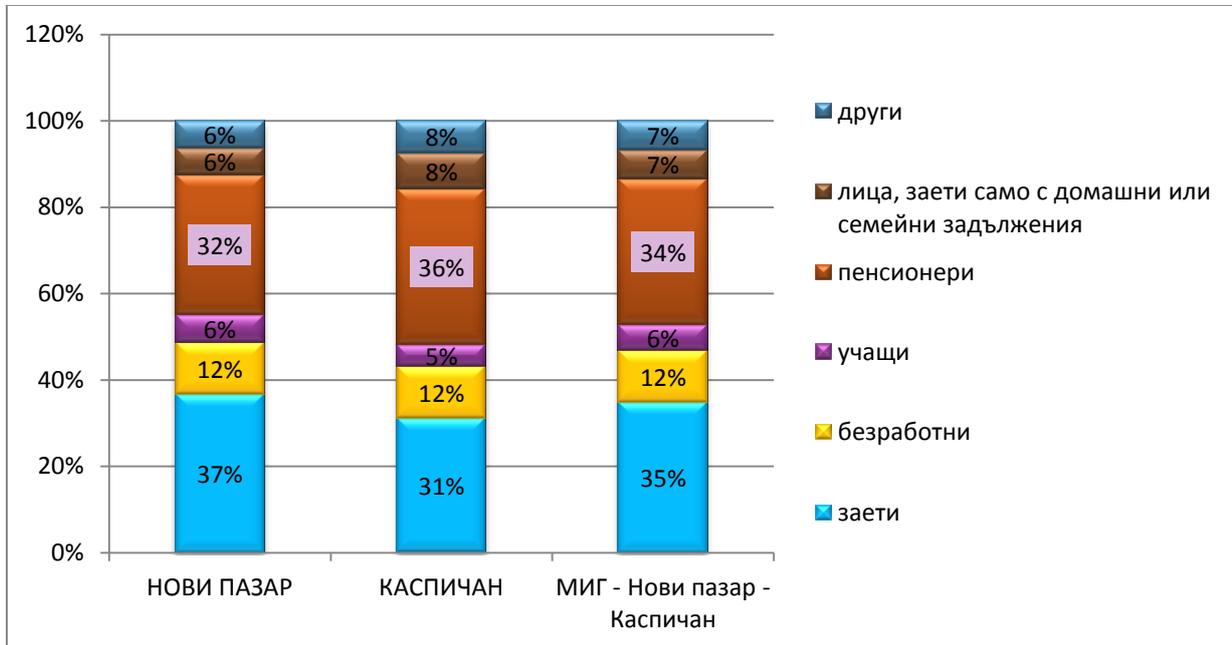
Коефициентът на безработица, изчислен като отношение на броя на безработните лица към икономически активното население във възрастовата група 15-64 навършени години, е 12% както общо за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, така и за двете общини поотделно.

Видно от данните в таблица 12, представени графично на фигура 18, между двете общини в МИГ Нови пазар – Каспичан, в структурата на населението по икономическа активност има определени разлики: в община Нови пазар коефициентът на заетост е 37 %, докато в Каспичан е 31 %. Съществена разлика се дължи на по-големия процент пенсионери в община Каспичан – 36% при 32% за Нови пазар, както и по-големия дял на лицата, заети само с домашни задължения и други: 8 % и за двете групи в Каспичан за същите групи за Нови пазар.

Като цяло, обаче, и двете общини имат сходни характеристики на населението по отношение на икономическата активност, и съответно – еднакви проблеми – ниско ниво на заетост,

висок дял на безработните младежи (от 20 до 24 годишна възраст) и висок дял – около и над 1/3 – пенсионери.

Фигура 18. Структура на населението на възраст 15 и повече навършени години за двете общини – Нови пазар и Каспичан

Източник: Национален статистически институт

Причините за ниските коефициенти на икономическа активност и заетост в общината са демографската криза, липсата на работни места и несъответствието между професионалната квалификация и пазара на труда, в следствие от преструктурирането на икономиката. Наблюдава се дефицит на квалифицирана работна ръка на общинско и на подотраслово ниво (за някои професионални тенденции и професии). Несъответствието между предлаганите и търсените квалификации е очевидно предимно в следните групи: незавършилите училище, млади хора, завършващи средно образование и тези без или с много ниско ниво на професионална квалификация. Това несъответствие се наблюдава също така в групите от хора с образование и професионални квалификации, но без стаж, както и в групата на продължително безработните. Бързо нарастват нуждите от квалифицирана работна ръка, свързани с въвеждането и използването на нови производствени технологии, информационни и комуникационни технологии. В същото време младите квалифицирани кадри предпочитат да напуснат родните места и да работят в големите градове или в чужбина.

Таблица 13. Брой на безработните лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан по образование (2009-2015)

годин и	Общ брой регистрирани безработни лица	по образование				
		висше	средно	в т.ч. ср. профес.	основно	начално и по-ниско
2009	1798	71	665	534	612	450
2010	2076	74	836	643	711	455
2011	1910	77	705	525	558	570
2012	1908	75	756	573	448	629
2013	1989	69	936	760	411	573
2014	2201	67	927	765	477	730
2015	2000	78	793	643	409	720

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Нови пазар

Броят на регистрираните безработни лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан е сравнително висок през целия анализиран период (таблица 12). Най-висок е броя на регистрираните безработни лица през 2014 г. – общо за територията на МИГ – 2201 души.

Равнището на безработица на двете отделни общини на територията на МИГ показва определени различия за периода 2009 – 2015 г. (таблица 13 и фигура 18)

42

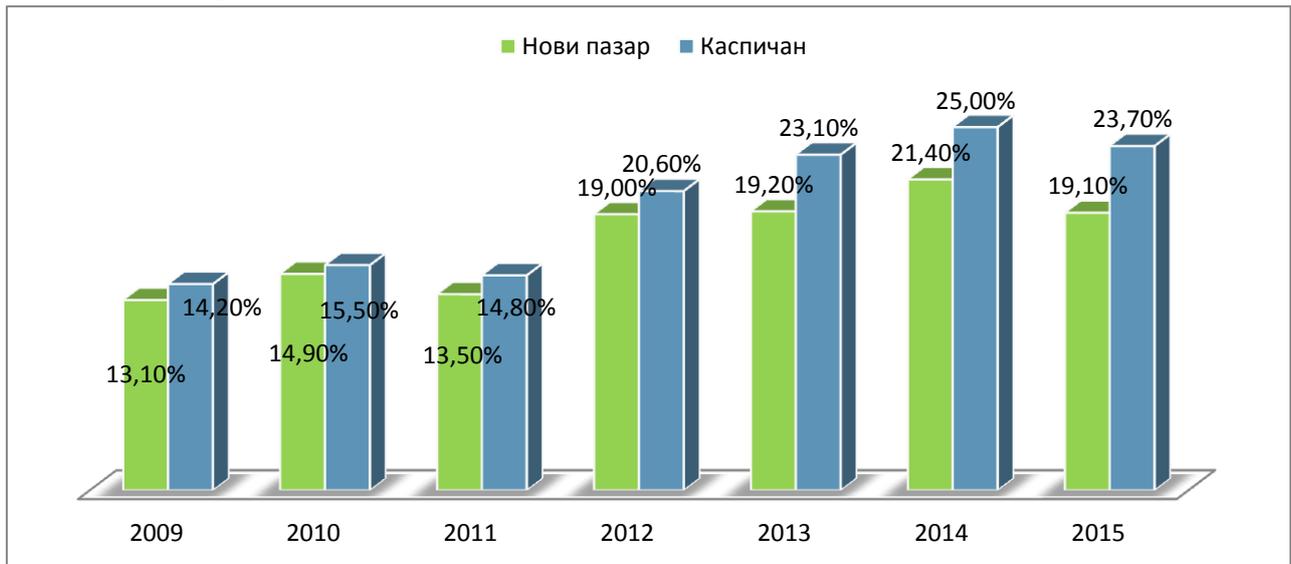
Таблица 14. Равнище на безработица за община Нови пазар и община Каспичан, 2009 - 2015 г.

Години	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Община							
Нови пазар	13,10%	14,90%	13.50%	19.00%	19.20%	21.40%	19.10%
Каспичан	14.20%	15.50%	14.80%	20.60%	23.10%	25.00%	23.70%

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Нови пазар

Най-висока е безработицата през 2014 г. и за двете общини – 24.40% за Нови пазар и 25% за Каспичан при средна за областта за същата година – 21,40%. През 2015 г. има лек спад – на 19.1% за Нови пазар и 23.7% за Каспичан.

Фигура 19. Динамика на равнището на безработица за община Нови пазар и община Каспичан за периода 2009-2015 г.

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Нови пазар

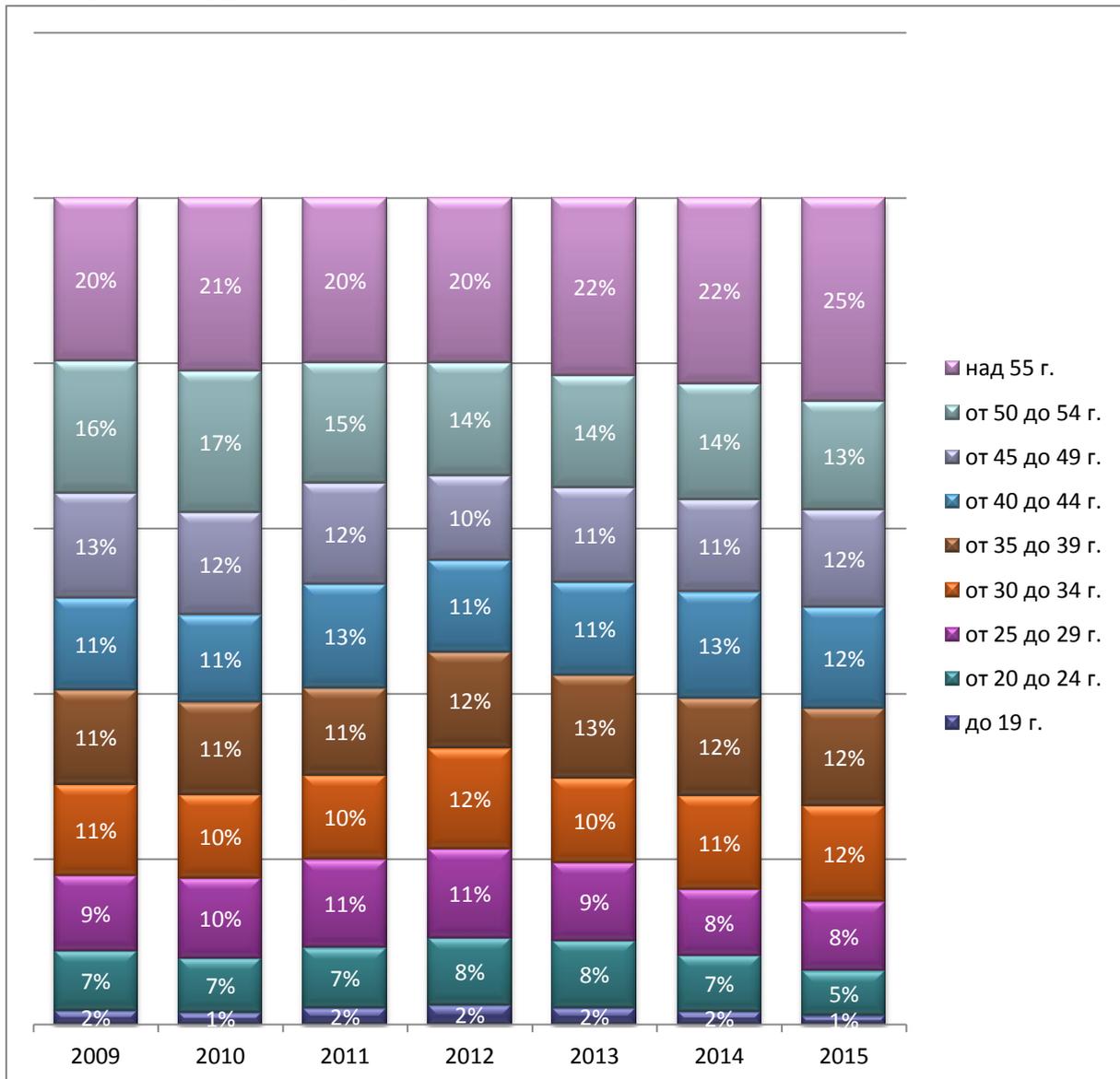
Таблица 15. Регистрирани безработни лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан по възрастови групи за 2009-2015 г.

Възраст	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
до 19 г.	31	31	38	45	40	35	22
от 20 до 24 г.	128	135	140	155	161	149	108
от 25 до 29 г.	165	203	204	205	188	176	168
от 30 до 34 г.	198	208	194	232	203	250	231
от 35 до 39 г.	205	233	201	224	250	261	236
от 40 до 44 г.	200	218	240	211	223	280	245
от 45 до 49 г.	229	258	233	196	226	247	235
от 50 до 54 г.	288	354	280	261	270	309	264
над 55 г.	354	436	380	379	428	494	491

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Нови пазар

През изследвания период – 2009 -2015 г. – най-голямата група сред регистрираните безработни лица е тази на възраст над 55 години, като те нарастват през целия период – от 20% през 2009 до 25 % през 2015 г. Следващата по размер група безработни е тази на възраст от 50 до 54 г. – при тях е налице известна тенденция на намаляване от 16 % през 2009 на 13 % през 2015 г. Сумарно разгледани, делът на безработните млади хора е също е висок – за трите възрастови групи от 19 до 29 години – общо 18 % в началото на периода до 14 % през 2015, като и в тази група има положителна тенденция на намаляване на регистрираните безработни лица.

Фигура 20. Регистрирани безработни лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан по възрастови групи за периода 2009-2015 г.

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Нови пазар

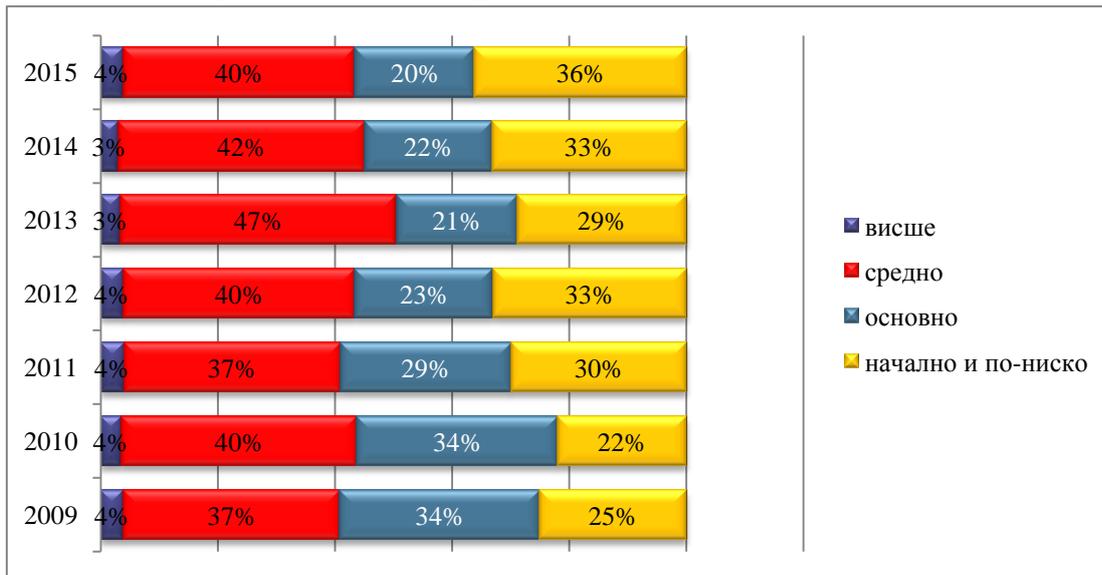
През изследвания период най-голям е броят на безработните със средно образование, който, разгледан в динамика, показва между 37 % (2009) и 40 % с ясен пик през 2013 г. – 47%.

Разгледани в съвкупност, обаче, безработните лица с ниска степен на образование – основно и по-ниско, са най-голямата група на безработни на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан – 59 % през 2009 до 56 % през 2015 г.

Тази група – на нискограмотни безработни лица е една от уязвимите групи от населението на МИГ Нови пазар – Каспичан, за чиято интеграция на пазара на труда и в активния живот на местната общност трябва да бъдат предвидени подходящи мерки.

Най-малък е относителния дял на безработните висшисти – само 3% от регистрираните лица в Бюрото по труда.

Фигура 21. Образователна структура на регистрираните безработни лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан за периода 2009-2015 г.

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Нови пазар

Проблемът с безработицата налага активна работа по различни програми и мерки за насърчаване на заетостта и осигуряване на работни места за стабилизиране пазара на труда и повишаване икономическата активност и равнището на доходи в общината.

1.5.3. Образование

Предучилищното образование на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан се осъществява в 15 общински целодневни детски градини с педагогически персонал 48 лица и непедagogически 69 лица. Децата, обхванати в детските градини са 397 за учебната 2014/2015 г., разпределени в 22 групи на възраст от 3-6 години. (таблица 15)

Таблица 16. Учебни институции на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, учебни години 2010/2011 до 2014/2015

Показатели	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Общо	15	13	13	13	13
Общообразователни училища	12	6	6	6	6
Специални училища	1	1	1	1	1
Професионални гимназии	2	2	2	2	2

Източник: Национален статистически институт

Фигура 22. Учебни институции на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, учебни години 2010/2011 до 2014/2015 г.

Източник: Национален статистически институт

В областта на **предучилищното образование** се наблюдават положителни промени - повишава се достъпът до услугата и ефективността на функциониране на заведенията. Понататъшните усилия трябва да се насочат към поддържане на съществуващите положителни тенденции, като приоритетно се решат проблемите с достъпа до заведенията, разположени в общинския център и тези в малките, периферни села.

46

Таблица 17. Детски градини, деца, педагогически персонал, места и групи в детските градини на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, за учебните 2005/2006 до 2014/2015

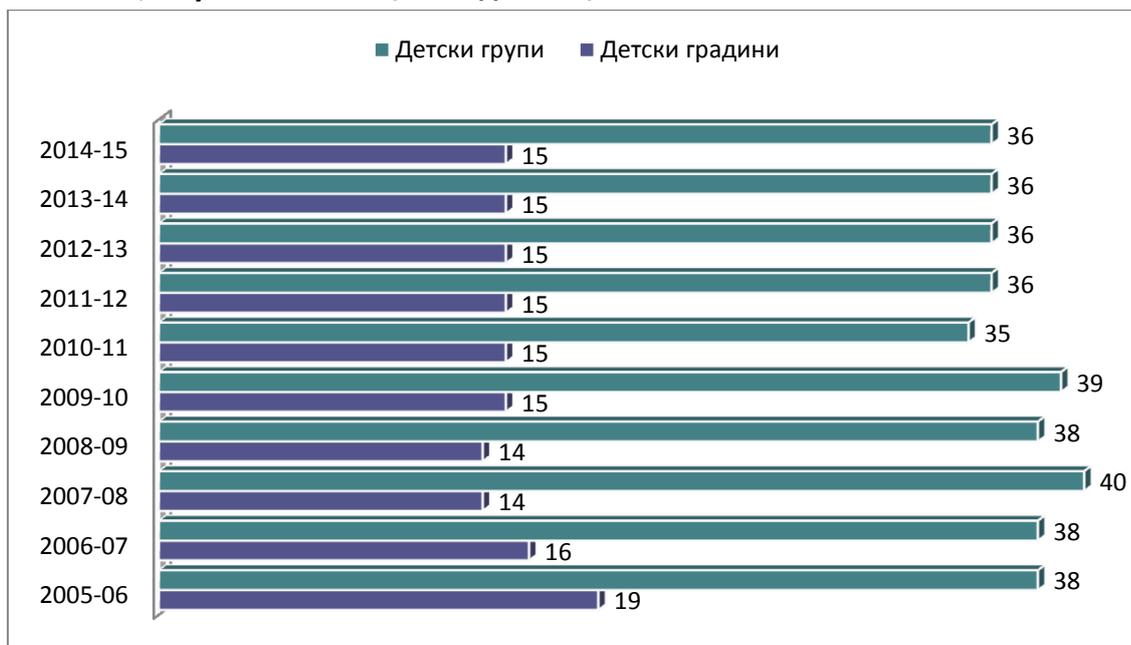
години	Общини / Територия	Детски и градини	Деца		Места		Педагогически персонал ¹		Детски групи
			общо	в т.ч. момичета	общо	на 100 деца	общо	в т.ч. детски учители	
2005-2006	Каспичан	7	232	119	289	124,6	25	24	12
	Нови пазар	12	523	248	806	154,1	54	50	26
	МИГ Нови пазар - Каспичан	19	755	367	1095	145,0	79	74	38
2006-2007	Каспичан	7	221	105	289	130,8	24	23	12
	Нови пазар	9	522	260	800	153,3	54	50	26

	МИГ Нови пазар - Каспичан	16	743	365	1089	146,6	78	73	38
2007-2008	Каспичан	5	270	128	305	113,0	27	26	14
	Нови пазар	9	532	266	795	149,4	54	50	26
	МИГ Нови пазар - Каспичан	14	802	394	1100	137,2	81	76	40
2008-2009	Каспичан	5	265	139	300	113,2	26	25	13
	Нови пазар	9	540	261	770	142,6	53	49	25
	МИГ Нови пазар - Каспичан	14	805	400	1070	132,9	79	74	38
2009-2010	Каспичан	6	274	138	303	110,6	26	25	13
	Нови пазар	9	590	286	783	132,7	54	50	26
	МИГ Нови пазар - Каспичан	15	864	424	1086	125,7	80	75	39
2010 - 2011	Каспичан	6	247	126	303	122,7	26	25	10
	Нови пазар	9	546	277	779	142,7	52	48	25
	МИГ Нови пазар - Каспичан	15	793	403	1082	136,4	78	73	35
2011-2012	Каспичан	6	258	135	302	117,1	26	25	13
	Нови пазар	9	557	279	754	135,4	49	45	23
	МИГ Нови пазар - Каспичан	15	815	414	1056	129,6	75	70	36
2012-2013	Каспичан	6	236	118	302	128,0	24	23	12
	Нови пазар	9	602	307	794	131,9	51	47	24
	МИГ Нови пазар - Каспичан	15	838	425	1096	130,8	75	70	36
2013-2014	Каспичан	6	233	115	304	130,5	24	23	12
	Нови пазар	9	623	320	811	130,2	50	46	24
	МИГ Нови пазар - Каспичан	15	856	435	1115	130,3	74	69	36
2014-	Каспичан	6	217	103	293	135,0	24	23	12

2015	Нови пазар	9	612	294	810	132,4	50	46	24
	МИГ Нови пазар - Каспичан	15	829	397	1103	133,1	74	69	36

Източник: Национален статистически институт

Фигура 23. Детски градини и групи в детските градини на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, за учебните 2005/2006 до 2014/2015

Източник: Национален статистически институт

През разглеждания 10 годишен период – от учебна 2005 – 2006 до 2014 – 2015 години – за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан се наблюдават две тенденции:

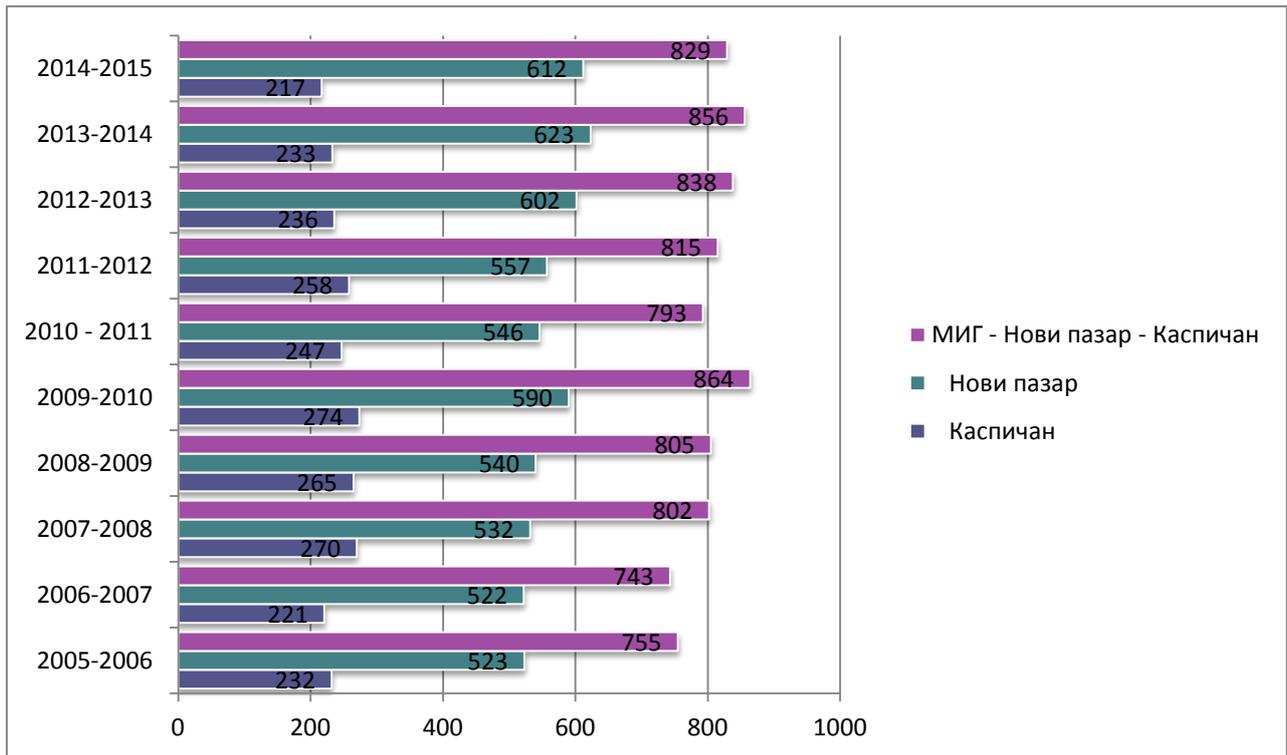
- От една страна, намаляване на броя на детските градини и на групите в тях – от 19 детски градини и 38 групи през 2005-2006, на 15 заведения и 36 групи през 2014-2015 г. (фигура 21)
- От друга страна, увеличаване на децата в детските градини от 755 през 2005-2006 до 829 деца през 2014-2015 (с известни колебания през различните години).

Анализът на тези две тенденции показва подобряване на ефективността на работа на детските заведения, като в по-малко групи са включени повече деца.

Налице са и малки различия между двете общини – докато в община Каспичан броя детски градини е намалял само с 1 – от 7 на 6, в община Нови пазар те са намалели с 3 – от 12 на 9. В същото време, децата в община Нови пазар нарастват през 10-годишния период от 523 през 2005-2006 до 612 през 2014-2015, докато в община Каспичан децата в детските градини намаляват от 232 до 217 за същите години.

Тези тенденции са свързани с общите демографски тенденции за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан.

Фигура 24. Деца в детските градини на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, за учебните 2005/2006 до 2014/2015

Източник: Национален статистически институт

Общобразователните и специални училища на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан към учебна година 2014-2015 са 11, от които 10 са общобразователни: 4 в община Каспичан и 6 в община Нови пазар, и 1 специално училище в община Нови пазар (помощно училище за деца с умствена изостаналост).

Таблица 18. Училища, паралелки, учители, учащи и завършили в общобразователни и специални училища на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан за периода 2005-2006 до 2014 – 2015 учебни години

Учебни години	Общини / територия	Училища	I - IV клас			V - VIII клас				IX - XII клас			
			Паралелки	Учителе-ли	Учащи	Паралелки	Учителе-ли	Учащи	Завършили	Паралелки	Учителе-ли	Учащи	завършили
2005-06	Каспичан	7	20	26	397	19	29	391	74	4	8	87	15
	Нови пазар	9	52	73	879	51	82	947	207	11	30	248	72
	МИГ Нови пазар - Каспичан	16	72	99	1276	70	111	1338	281	15	38	335	87

2006-07	Каспичан	7	20	25	388	17	30	368	67	4	9	84	19
	Нови пазар	9	48	63	833	48	79	916	196	12	28	272	48
	МИГ Нови пазар - Каспичан	16	68	88	1221	65	109	1284	263	16	37	356	67
2007-08	Каспичан	6	18	23	355	18	29	357	58	4	6	82	19
	Нови пазар	8	42	57	763	42	73	852	173	12	27	280	58
	МИГ Нови пазар - Каспичан	14	60	80	1118	60	102	1209	231	16	33	362	77
2008-09	Каспичан	6	19	23	363	17	28	323	75	4	9	81	17
	Нови пазар	7	43	54	762	40	71	810	161	12	27	293	54
	МИГ Нови пазар - Каспичан	13	62	77	1125	57	99	1133	236	16	36	374	71
2009-10	Каспичан	6	20	25	373	18	27	313	66	4	8	78	18
	Нови пазар	7	41	49	757	36	62	750	156	12	33	283	65
	МИГ Нови пазар - Каспичан	13	61	74	1130	54	89	1063	222	16	41	361	83
2010-11	Каспичан	6	19	26	345	18	28	325	55	4	9	80	7
	Нови пазар	7	42	53	774	36	70	709	149	12	28	279	63
	МИГ Нови пазар - Каспичан	13	61	79	1119	54	98	1034	204	16	37	359	70
2011-12	Каспичан	4	18	20	333	17	29	328	62	4	7	74	22
	Нови пазар	7	39	50	769	33	66	705	152	12	28	273	79
	МИГ Нови пазар - Каспичан	11	57	70	1102	50	95	1033	214	16	35	347	101
2012-13	Каспичан	4	17	19	317	17	27	297	58	4	9	70	16
	Нови пазар	7	38	48	733	33	64	713	147	12	31	268	76
	МИГ Нови пазар - Каспичан	11	55	67	1050	50	91	1010	205	16	40	338	92
2013-14	Каспичан	4	17	19	309	16	31	323	43	4	-	73	13
	Нови пазар	7	37	48	726	35	61	720	148	12	30	286	57
	МИГ Нови пазар - Каспичан	11	54	67	1035	51	92	1043	191	16	30	359	70
2014-	Каспичан	4	18	20	295	16	32	305	60	4	-	58	16

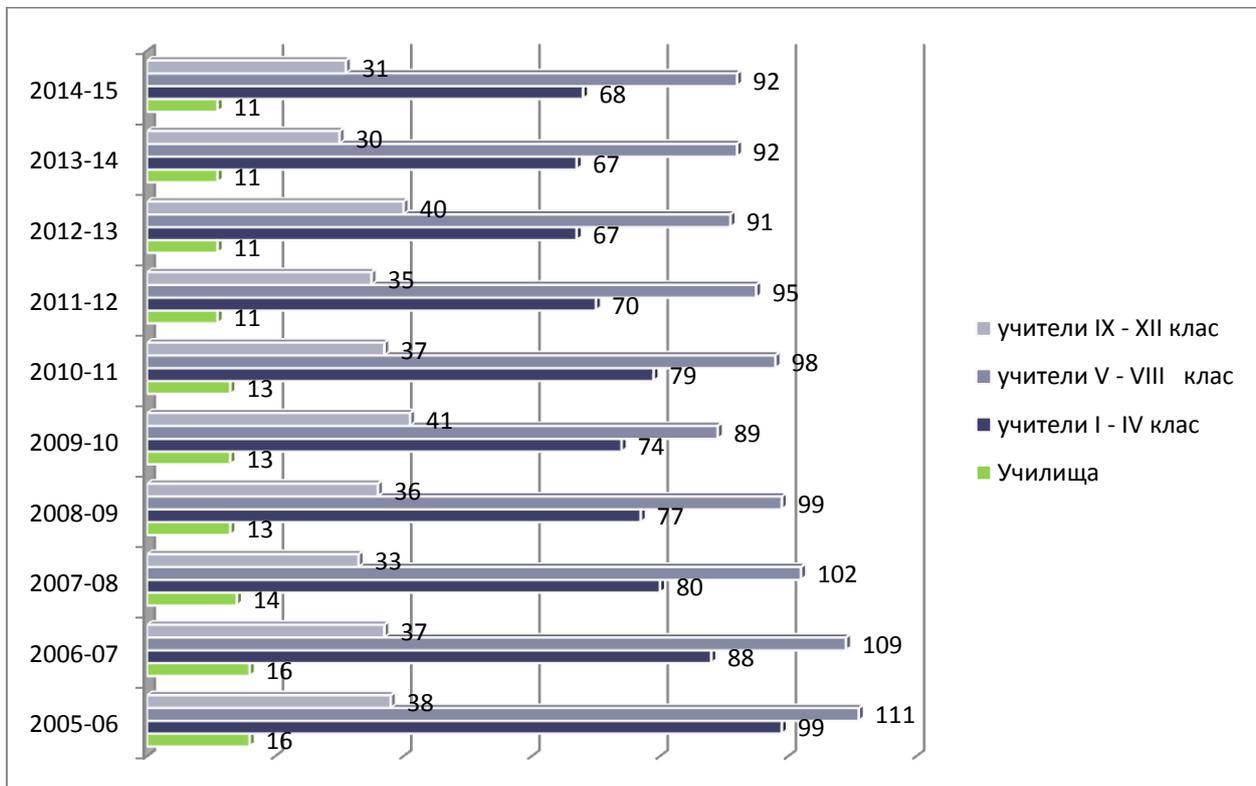
50

15	Нови пазар	7	39	48	689	36	60	757	140	12	31	274	72
	МИГ Нови пазар - Каспичан	11	57	68	984	52	92	1062	200	16	31	332	88

Източник: Национален статистически институт

През разглеждания 10-годишен период броят на общообразователните училища на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан намалява от общо 15 на 10, като за община Каспичан намаляват от 7 на 4, а за Нови пазар – от 8 на 6, а специалното училище в Нови пазар продължава да работи. Броят на учителите също намалява, като най-голямо е намалението на учителите от I - IV клас – за 10 години спадът е с 31% (от 99 на 68 учители), учителите от V - VIII клас намаляват с 17 %, а тези от IX - XII клас – с 18 %.

Фигура 25. Училища и учители в общообразователни и специални училища на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2005/2006 до 2014/2015

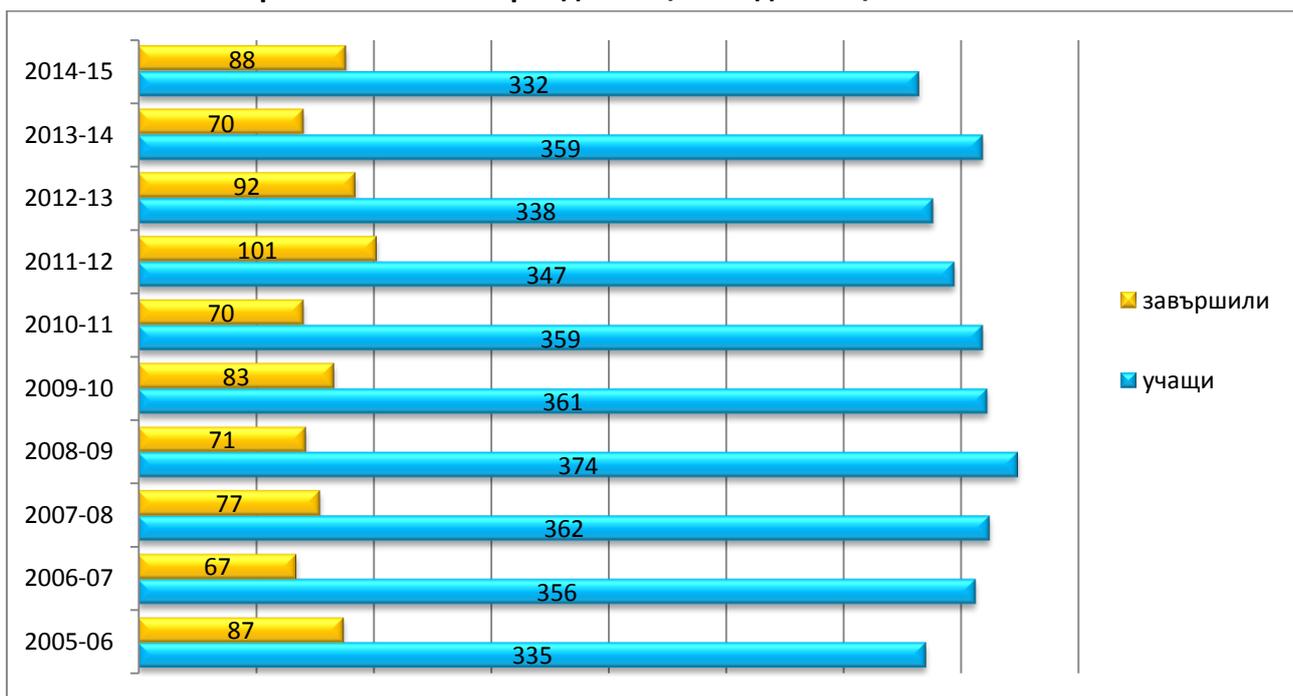
Източник: Национален статистически институт

Броят на учениците в общообразователните и специални училища на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан за 10 години - от 2005 до 2014 – също намалява. В отделните разглеждани групи намалението е следното:

- Учениците от I - IV клас намаляват с 292 – от 1276 през 2005-2006 до 984 през 2014 – 2015 г.
- При учениците от V - VIII клас намаление е с 276 (от 1338 в началото на периода до 1062 през 2014-2015)
- Учениците от IX - XII клас намаляват с 3 души.

- Показателна е, обаче, е разликата между учащите в V - VIII клас – за последните години от периода около 1000, и учащите в IX – XII – около 300 деца. Причините за тези разлики са няколко: обучение в професионални гимназии на същата територия, обучение в училища извън територията на МИГ, и не на последно място – ранно напускане на училищната система.
- Учащите от IX – XII в общообразователните училища на територията са сравнително постоянен брой, с незначителни колебания през годините. (фигура 24)

Фигура 26. Учащи и завършили в общообразователни и специални училища на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2005/2006 до 2014/2015

Източник: Национален статистически институт

Професионалното образование на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан се осигурява в две професионални гимназии на територията на община Нови пазар.

Таблица 19. Училища, паралелки, учители, учащи, новоприети и завършили в програми за придобиване на II и III степен професионална квалификация на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан за периода 2005-2006 до 2014 – 2015 учебни години

Община Нови пазар и МИГ Нови пазар - Каспичан	Учи- лища	Пара- лелки	Учители		Учащи		Ново- приети общо	в т.ч. жени	Завършили средно образование	
			общо	в т.ч. жени	общо	в т.ч. жени			общо	от випуск от съотв.уч. година
2005-06	2	24	52	32	480	153	123	30	118	113
2006-07	2	23	52	31	472	132	107	31	88	82

2007-08	2	21	50	30	430	131	114	51	94	91
2008-09	2	18	41	24	375	131	88	40	64	63
2009-10	2	17	39	20	354	143	119	54	68	62
2010-11	2	17	37	23	340	140	80	33	53	48
2011-12	2	17	40	24	351	139	114	51	47	43
2012-13	2	16	38	23	368	143	82	30	52	43
2013-14	2	17	35	21	358	136	112	36	49	48
2014-15	2	17	32	18	371	152	120	53	47	42

Източник: Национален статистически институт

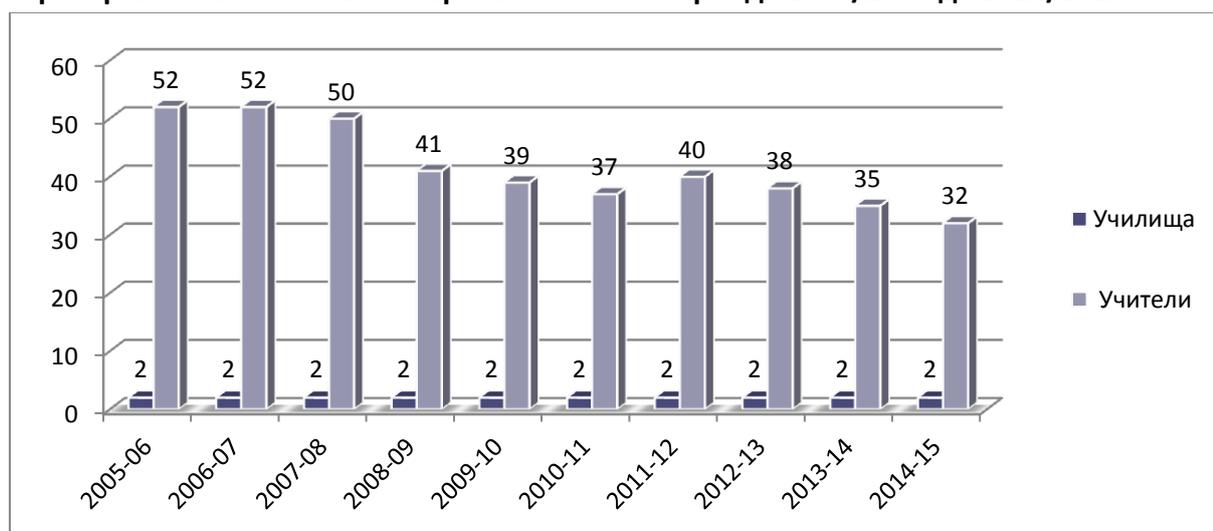
През разглеждания 10-годишен период има ясно изразена тенденция на намаляване:

- на паралелките – намаление с почти 30 %, с 38 % са намалели учителите (фигура 26);
- учениците са намалели с 23 %, а завършилите средно образование са намалели от 118 през 2005-2006 година на 47 през 2014-2015 година – намаление с 60 %. (фигура 27).

Тези тревожни тенденции отразяват негативните демографски процеси, протичащи на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан – отрицателен естествен и механичен прираст, застаряване на населението.

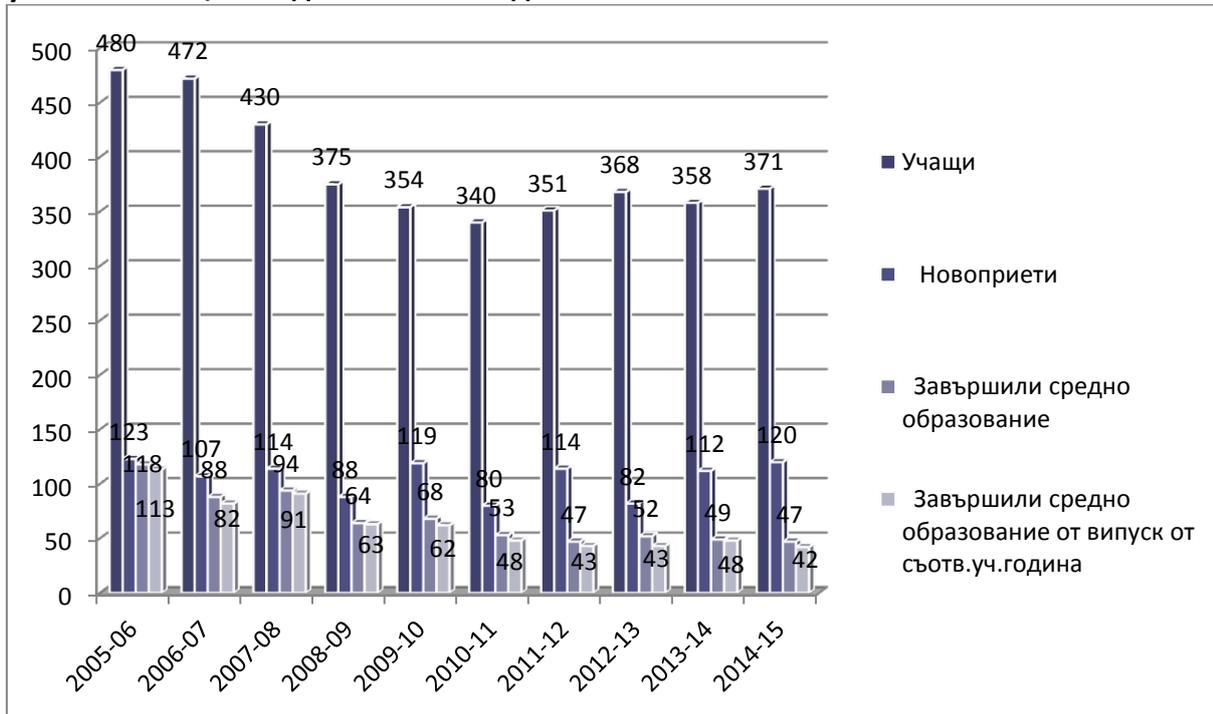
Необходимо е предприемането на мерки, насочени към задържане на учениците в училищното и професионално образование и завършване на средно образование, както и подобряване на съответствието между професионална квалификация и потребности на бизнеса и мотивиране на младите хора да работят на територията на МИГ.

Фигура 27. Училища и учители във II и III степен професионална квалификация на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2005/2006 до 2014/2015

Източник: Национален статистически институт

Фигура 28. Учащи, новоприети и завършили в програми за придобиване на II и III степен професионална квалификация на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан през учебната 2005/2006 до 2014-2015 година

Източник: Национален статистически институт

Понастоящем в учебните заведения са спазени държавните образователни изисквания. Налице е много добър училищен сграден фонд, който подпомага учебния процес. През периода 2007 -2013 г. – първия програмен период на членство на България в ЕС – на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан са реализирани 2 проекта по Оперативна програма „Регионално развитие“ – по един за община Нови пазар и за община Каспичан, насочени към инвестиции за подобряване на образователната инфраструктура.

Таблица 20. Проекти за образователна инфраструктура на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, реализирани по Оперативна програма Регионално развитие за периода 2007 – 2013 г.

Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП	Изплатени
ОБРАЗОВАНИЕ					
Нови пазар	Обновяване и реконструкция на част от образователната инфраструктура в Община Нови пазар и превръщането и в притегателен център за възпитание и обучение	Община Нови пазар	3 978 777,69	3 972 897,69	3 972 897,69

Каспичан	Изграждане на модерна и рентабилна образователна инфраструктура на територията на община Каспичан”	Община Каспичан	2 527 217,23	2 527 217,23	2 527 217,23
----------	--	-----------------	--------------	--------------	--------------

През изминалия период са предприети редица ремонтни дейности, модернизация и обновяване на ЦДГ и училища. Осигурен е специализиран превоз за всички пътуващи ученици, които са на възраст до 16 години и подлежат на задължително обучение. Благодарение на инвестициите на общинските администрации, включително с подкрепата на Европейския съюз, подобряването на условията и материалната база на образованието е факт, което представлява основен фактор за подобряване обучението на учениците на територията на МИГ.

1.5.4. Здравеопазване

Жителите на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан разполагат с база за качествено медицинско обслужване. То се осъществява в Многопрофилна болница за активно лечение (МБАЛ) „Д-Р ДОБРИ БЕРОВ” ЕООД, която обслужва общините Нови пазар, Никола Козлево, Каспичан и Каолиново.

Лечебното заведение има 76 легла и разполага с нова материално-техническа база и апаратура на съвременно ниво. Има договор с РЗОК - гр. Шумен за работа по клинични пътеки.

Лечебното заведение е изградено от: Диагностично-консултативен блок, който включва: Приемно-консултативни кабинети по основните медицински специалности, Медико-диагностична лаборатория, Микробиологична лаборатория, Отделение за функционална и образна диагностика; Стационарен блок, включващ Вътрешно, Детско, по Физикална и рехабилитационна медицина, Хирургично, Неврологично отделения и Отделение за анестезия и активно лечение. Към болницата функционира и болнична аптека и е сформирана и Трудово-експертна лекарска комисия - ТЕЛК, която обслужва изброените общини и Венец, Велики Преслав и Хитрино.

Таблица 21. Болнично лечение на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2010 -2015

Показател	2010	2011	2012	2013	2014
Многопрофилни заведения	1	1	1	1	1
легла	65	66	66	76	76

Източник: Национален статистически институт

Бившата поликлиника в Нови пазар сега функционира като Медицински център, който обслужва населението и на община Каспичан.

Филиалът за Спешна медицинска помощ – Нови пазар обслужва и община Каспичан.

Извънболничната помощ на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан се осъществява от:

- На територията на община Нови Пазар работят 9 специалисти извънболнична помощ, 1 медицински център, 1 медикодиагностична лаборатория и 4 медикотехнически лаборатории. Първичната дентална помощ е представена от 10 индивидуални практики. В Нови пазар аптеките са 5.

Независимо от заявените принципи на достъпност и равнопоставеност на здравноосигурените лица при получаване на медицинска помощ и наличието на утвърдена здравна карта, населението на малките и особено на отдалечените населени места среща сериозни трудности при осигуряването ѝ.

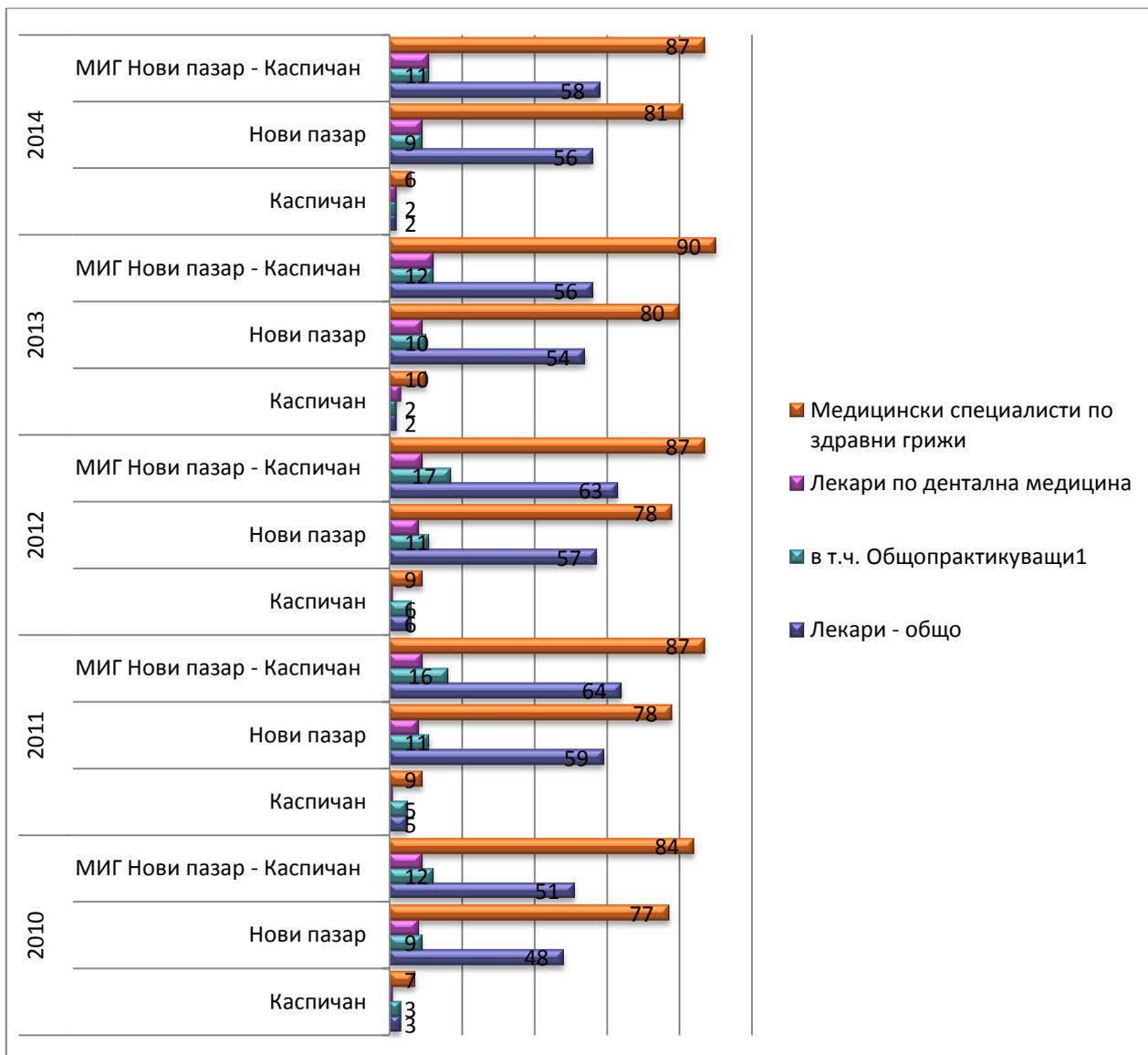
Таблица 22. Медицински кадри на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2010-2014 г.

	2010				2011				2012				2013				2014			
	Каспичан	Нови пазар	МИГ		Каспичан	Нови пазар	МИГ		Каспичан	Нови пазар	МИГ		Каспичан	Нови пазар	МИГ		Каспичан	Нови пазар	МИГ	
Лекари - общо	3	48	51		5	59	64		6	57	63		2	54	56		2	56	58	
В т.ч. Общопрактикуващи	3	9	12		5	11	16		6	11	17		2	10	12		2	9	11	
Лекари по дентална медицина	1	8	9		1	8	9		1	8	9		3	9	12		2	9	11	
Медицински специалисти по здравни грижи	7	77	84		9	78	87		9	78	87		10	80	90		6	81	87	

Източник: Национален статистически институт

Основната част от лечебните заведения за извънболнична и болнична медицинска помощ и лечебните заведения за дентална помощ, обслужващи населението на МИГ Нови пазар – Каспичан, работят на територията на град Нови пазар.

Фигура 29. Медицински кадри на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2010-2014 г.

Източник: Национален статистически институт

Както става ясно от данните по-горе и от фигура 28, налице са значителни различия между двете общини на територията на МИГ – медицинското обслужване е съсредоточено в община Нови пазар, включително болница, медицински център, както и по-голямата част от медицинските кадри.

Съществуват проблеми, свързани с достъпа до медицинска помощ в малките населени места, особено в трудно достъпните райони и районите със смесено население. Проблемите се дължат както на организацията на медицинското обслужване, така и на намаляващия брой медицински специалисти през последните години.

Тревожни са следните факти, касаещи първичната медицинска помощ на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан: намаляващ брой общопрактикуващи лекари; наличие на населени места с възрастно население без медицинско обслужване; голям брой пациенти на една медицинска практика.

1.5.5. Социални дейности, услуги и социално включване

Променящата се социално-икономическа среда в България оказва неминуемо влияние върху стандарта на живот и социалния статус на различни групи население. Структурните промени в икономиката, динамиката на безработица, негативните демографски тенденции са обективни предпоставки за социална изолация и затруднена адаптация към новите житейски реалности за определени групи от населението.

Адекватно на променената социална ситуация, като основен приоритет в местната социална политика е изведен създаването и прилагането на по-добър модел на грижа и подкрепа за **хората в неравностойно социално положение** – както в специализираните институции, така и живеещите в общността.

Ангажиментът на местните власти – в лицето на общините на територията, в качеството им на доставчици на социални услуги, е да мобилизират всички ресурси - материални и човешки, с основната цел: да осигури достойни условия на живот и възможности за **социално включване на групите в социален риск**, при гарантиране високото ниво на предоставяните услуги, съобразно утвърдените държавни стандарти и критерии.

На територията на **община Нови пазар** се предоставят следните социални услуги:

- **Дом за стари хора** с капацитет 45 души и отделение за лежачо болни с капацитет 20 души. За настанените лица се осигурява денонощна грижа – медицинско обслужване, хранене, организиране на свободното време чрез трудотерапевтични занимания и социална работа.
- **Център за обществена подкрепа** с капацитет 63 лица с възможност за надвишаване според клиентите и работата с тях. Ежемесечно има индивидуална и групово супервизия на специалистите, която се осъществява от ИСДП гр. София. Екипът на ЦОП е специализиран за обучение на приемни семейства, които са насочени от отдел „Закрила на детето“. Освен индивидуалната работа се осъществява и групово с деца (обхванати са 91 деца от община Нови пазар) с ниска степен на риск по разработени програми за изграждане на социални и житейски умения.
- **Домашен социален патронаж.** Това е първата развита в общината социална услуга, с достигнат капацитет 217 потребители. Предлага пакет от услуги – доставяне на храна, съдействие за социални контакти, здравни грижи, помощ в бита – почистване на домовете, пране и др. Ползватели на услугата са лица на възраст над 60 години, хора с намалена работоспособност от 50 до 100% и деца инвалиди.
- **Домашни помощници.** Услугата се предоставя на възрастни и/или самотни лица, със затруднено самообслужване. Обхванати са 120 лица в гр. Нови пазар и всички прилежащи села.
- **Социални асистенти.** Услугата се ползва от 55 лица на територията на общината. Доставчик на услугата е община Нови пазар и се финансира от МТСП и съфинансира от общинския бюджет. Целите на услугата са подобряване качеството на живот на хората с увреждания и осигуряване на заетост на безработни лица. Ползватели на услугата са лица с над 90% инвалидност с чужда помощ.

- **Лични асистенти по НП АХУ към ДСП Нови пазар.** Услугата се ползва от 30 лица – в цялата община.

Последните две услуги са насочени към лица с увреждания, предимно инвалиди първа група, с определена чужда помощ.

- **Дневен център за деца с увреждания** с капацитет 24 потребители. Предлага комплекс от социални услуги за цялостно обслужване на децата през деня, които са свързани с предоставянето храна, задоволяване на ежедневните, здравните, рехабилитационни потребности, организация на свободното време и личните контакти.
- Във връзка с изпълнение на Проект „Семейство за всяко дете“ на 28.03.2012 г. бе открит **Семейно-консултативен център за деца и родители (СКЦ).** Центърът е изграден със съвместните усилия на община Нови пазар и УНИЦЕФ, за да може всяко дете да расте в семейна среда. Създаването на този център е изключително важна крачка в процеса на деинституционализацията на децата от домовете за медико-социални грижи. Семейно-консултативният център е иновативна услуга, която обединява интегрирани социални, здравни, образователни услуги. Центърът подготвя подрастващи и млади хора за семеен живот с консултации по семейно планиране и превенция на нежелана бременност. Мобилни екипи от специалисти идентифицират семейства с деца в риск от изоставяне, следят и насочват бременни жени в риск към системата на здравеопазване за консултация и подкрепа, ще повишават здравната грамотност в рисковите общности.

Община Нови пазар в рамките на проект на ДАЗД към МРРБ по ОПРР Приоритетна ос 1: “Устойчиво и интегрирано градско развитие” Операция 1.1: “Социална инфраструктура”, Схема за безвъзмездна финансова помощ: BG 161PO001/1.1-12/2011 “Подкрепа за деинституционализация на социалните институции, предлагащи услуги за деца в риск” е създавала съответните социални услуги

- **Център за настаняване от семеен тип (ЦНСТ)** – 2 центъра, с капацитет 12+2, е социална услуга от резидентен тип, която предоставя жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца.
- **Защитено жилище** с капацитет 8 броя потребители за настаняване на младежи с увреждания, напуснали закриващи се социални институции. Защитеното жилище е за лица с лека и умерена умствена изостаналост. Услугата цели предоставяне на подслон и ежедневни грижи за младежи и възрастни с интелектуални затруднения.

Община Каспичан има добре развита социална мрежа, която включва следните структури:

- **Център за настаняване от семеен тип „Слънце“ (ЦНСТ)** за деца от 3 до 10 години с капацитет 12 места. Предвижда се увеличаване на капацитета на услугата от 12 на 15 места. Социалната услуга включва предоставяне на жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа.
- **Разкриването на два центъра за настаняване от семеен тип** за деца на възраст от 11 до 18 години в общински жилища с общ капацитет 8 места.
- **Кризисен център за деца** от 3 до 12 г. с капацитет 10 места.

- **Дневен център за възрастни хора с увреждания**, с. Кюлевча – създават се условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с **предоставяне** на храна, задоволяване на ежедневните, здравните и рехабилитационни потребности, както и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти. Капацитетът на услугата е 30 лица.
- **Център за социална рехабилитация и интеграция /ЦСРИ/** с капацитет 20 места по схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „ЖИВОТ В ОБЩНОСТТА” – Оперативна програма Развитие на човешките ресурси - с капацитет 30 места. Комплекс от социални услуги свързани с извършване на рехабилитация, социални – правни консултации, образователни и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.
- **Домашен социален патронаж Каспичан** - комплекс от социални услуги, предоставяни в домовете на възрастни хора и хората с увреждания. Капацитетът на услугата е 180 места.
- Предоставяне на социална услуга в общността **“Обществена трапезария”** с обща цел подобряване качеството на живот и осигуряване помощ и подкрепа на лица и семейства на месечно подпомагане по условията на чл.9 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане; лица с доказана липса на доходи и близки, които да се грижат за тях; самотно живеещи лица и семейства получаващи минимални пенсии /пенсии за осигурителен стаж и възраст, пенсии за инвалидност, наследствени пенсии, пенсии/, скитащи бездомни лица. Общият брой потребители е 40 лица

На територията на община Каспичан се предоставят следните услуги в домашна среда:

- личен асистент,
- социален асистент и
- домашен помощник по оперативни и национални програми.

Таблица 23. Проекти за развитие на социалната сфера и инфраструктура на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, реализирани по Оперативна програма Регионално развитие и Оперативна програма Развитие на човешките ресурси за периода 2007 – 2013 г.

Оперативна програма Регионално развитие					
Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП	Изплатени
Нови пазар	„Изграждане на центрове за настаняване от семеен тип и защитено жилище на територията на гр. Нови пазар“	Община Нови пазар	1 468 965,80	1 468 965,80	1 468 965,80
Оперативна програма Развитие на човешките ресурси					
Нови пазар	Пъстър свят	Бизнес център -	119 287,95	119 287,95	119 286,90

		Нови пазар			
Нови пазар	Заедно можем да творим чудеса	Община Нови пазар	131 383,72	131 383,72	131 339,63
Нови пазар	„ПОМОЩ В ДОМА В ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР”	Община Нови пазар	174 643,79	174 643,79	158 907,45
Нови пазар	За социално равенство и справедливост	Сдружение "Нови пазар - днес и утре"	45 209,61	41 832,45	40 369,72
Нови пазар	За по- добър и достоен живот	Община Нови пазар	115 769,38	107 897,06	104 199,55
Нови пазар	„Устойчив модел за деинституционализация на деца и младежи с увреждания в община Нови Пазар”	Община Нови пазар	174 387,83	174 387,83	174 351,22
Каспичан	„С грижа за интеграцията на учениците от етническите малцинства“	Община Каспичан	144 654,03	144 654,03	144 530,45
Каспичан	"Създаване на Общинско социално предприятие "Благоустрояване и озеленяване"	Община Каспичан	172 677,88	172 677,88	137 623,88
Каспичан	Създаване на Звено за почасови услуги в домашна среда към „Домашен социален патронаж” - Каспичан	Община Каспичан	161 378,14	161 378,14	151 625,32
Каспичан	Център за социална рехабилитация и интеграция	Община Каспичан	100 617,01	100 617,01	99 289,77
ОБЩО за периода 2007-2013 по ОП РР и ОП РЧР			2 808 975,14	2 797 725,66	2 730 489,69

Източник: Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България - публична част

Основните предизвикателства в областта на социалните услуги са свързани с **развитието на инфраструктурата, създаването на публично-частни партньорства, както и подкрепата за предоставяне на услуги от неправителствения сектор**. Осигуряването на устойчивост на предлаганите социални услуги е важна задача, която стои на дневен ред пред общинските администрации за периода 2014 – 2020 г.

1.5.6. Култура и културни дейности

На територията на МИГ Нови пазар – Каспичан основните носители и пазители на културата са народните читалища, съхранявали и развивали културните традиции от поколение на поколение повече от 120 години.

На територията на Община Нови пазар функционират **17 културни института - 14 читалища, една картинна галерия и два музея**. Има 29 самодейни състави, които активно се включват в регионални и национални конкурси и често печелят призови места. Осем от тях са към читалище „Христо Ботев“ - гр. Нови Пазар. В обединената школа по изкуствата към него има клас пиано, акордеон, електронни инструменти, кавал, гайда, балет и спортни танци.

В Община Каспичан дейност развиват **10 народни читалища** с множество самодейни състави. Художествената самодейност в НЧ „Пробуда-1928“ – гр. Каспичан е обособена в следните състави: танцов ансамбъл „Настроение“ с 50 участника, фолклорна група „Настроение“ - 18 човека, любителски театрален състав – 20 участника, детско вокално студио – 10 деца, детска вокална група „Звънче“ с 10 участника, вокална група „Детелини“ – 8 човека. Читалището в град Плиска – НЧ „Просвета-1911“ поддържа следните състави: вокална група за стари градски песни „Плисковски славеи“ – 10 човека, танцов състав „Здравец“ – 25 човека, художествено слово – 10 деца. В град Плиска се провежда ежегоден народен събор на 2 май. Към Читалище „Христо Ботев – 1896“ в с.Каспичан действат следните състави: група за ромски фолклор с 10 участника. Читалището участва в организацията за празниците на селото – 9 май и ромския празник на 8 април.

Културни събития на територията на МИГ Нови пазар –Каспичан с регионално и национално значение:

Община Нови пазар е домакин на 3 национални конкурса:

- *Литературен конкурс „Калина Малина“* за детско-юношеска литература. Провежда се веднъж на три години от 1984 г. до сега. Лауреати на конкурса са Николай Зидаров, Асен Босев, Иван Цанев, Георги Струмски, Недялко Йорданов, Валери Петров и Леда Милева.
- *Национален конкурс за акордеонисти „Танцуващи клавиши“*. Провежда се ежегодно от 29.04. до 02.05. Тук си дават среща най-талантливите изпълнители от музикалните училища, паралелки, школи, както и от Музикалната академия. Конкурсът е трамплин за по-нататъшната изява на много млади хора.
- *Национален конкурс за гайдари и инструментални камерни състави „Вълшебни ритми“*. Провежда се всяка година от 14 до 16 май.

Община Каспичан организира конкурси и събития с национално значение:

- *Национален конкурс Майстори на шеговития къс разказ „Зевзек“*, гр.Каспичан, организатори НЧ „Пробуда – 1928“ – гр.Каспичан, Община Каспичан и НЧ „Пробуда – 1928“.
- *Национален събор „Дни на предците“*, гр. Плиска, под патронажа на Вицепрезидента на Република България, идеята му е възстановяване и съхранение на българските традиции. Организатори Община Каспичан, Кметство Плиска и родолюбиви клубове.
- Ежегодно провеждане на *регионални пленери по живопис* в село Кюлевча с художници от централна и източна България, изложби в Художествена галерия „Елена Карамихайлова“ гр.Шумен.
- В историческата местност „Кирека“ се провежда *регионален фолклорен събор* „Кирека пее и танцува“.

Амбицията на Община Каспичан е част от националните събори да се превърнат в такива с международно участие.

В с.Кюлевча се провеждат два фестивала: „Фестивал на суджука и младото вино“ и „Празник на плодородието“. Последният има за цел да представи богатството, изобилието и плодородието в Кюлевченския край. Всяка година фестивалът е посветен на определен вид ястие, характерно за региона на Кюлевча.

В резултат на изпълнението на Стратегия за местно развитие 2012 -2015 г. на Местна инициативна група Нови пазар – Каспичан са реализирани инвестиции в Народно читалище „Христо Ботев-1872“ гр.Нови пазар чрез 2 проекта, насочени към доставка и монтаж на ефектно сценично художествено осветление и изграждане на многофункционално градинско пространство около сградата на читалището, с обща стойност на одобрените разходи и на безвъзмездната помощ 157 840,90 лв.

Основните потребности на местните общности, свързани с културния живот, са свързани с остарялата материална база на читалищата – необходими са инвестиции за ремонт, обновяване на оборудване и обзавеждане и други.

1.5.7. Спорт и отдих

Една от основните социални визии на физическото възпитание и спорта в съвременното общество е осигуряването на индивидите и местните общности на необходимата степен на двигателна активност за пълноценна изява във всички сфери на живота. В тази връзка на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан се предприемат мерки за модернизация на спортната инфраструктура, която да задоволява потребностите на населението от системни занимания с физически упражнения и спорт, както и да осигурява условия за подготовка и постигане на високи спортни резултати.

Физическото възпитание и спорта в детските градини и училища има водеща роля за развитието на децата и младите хора, при изграждането на двигателни умения и навици у тях, както и утвърждаването на здравословен начин на живот. Спортът е основно средство за

превенция срещу негативните явления в обществото - употреба на алкохол и тютюнопушене, увеличена наркомания и редица други социални деформации.

Необходимо е спортът в училищата, който е доказал своята ефективност при провеждането на начална спортна подготовка на широк кръг от ученици и осъществяването на подбора и селекцията на таланти деца за спортните клубове да бъде запазен. Спортните състезания, организирани и провеждани в училищата са основа на началната спортна подготовка в детско-юношеския спорт.

В тази връзка община Нови пазар активно работи за подобряване състоянието, поддържане и модернизирани на спортната база в училищата.

На територията на **община Нови пазар** има 10 спортни клубове с общ брой състезатели 515. Сред спортните клубове с най-голяма популярност се ползват Футболен клуб „Ботев” с 134 състезатели, Клуб по хадбал „Васил Левски” с 127 състезатели, Спортен клуб за източни бойни изкуства "Ояма" с 60 състезатели, Спортен клуб за източни бойни изкуства "Киокушин" с 110 състезатели. Приоритетна задача в общинската политика е приобщаването на по-широки слоеве от населението и особено на децата и младежите към активен двигателен режим и здравословен начин на живот. Това налага на преден план да се изведе една добра координация между общината, спортните клубове и другите младежки организации.

На територията на **община Каспичан** развиват дейност следните спортни клубове с финансовата подкрепа на общината:

- Клуб „Ракетомоделизъм” – с най-сериозни традиции в община Каспичан, развива дейността си от 70-те години на миналия век. Отборът по ракетомоделизъм на град Каспичан е водещ в страната и Европа, носител на много национални, европейски и световни отличия.
- Футболен клуб „Локомотив-2008”. В него участват 30 футболиста от различни възрастови групи. За тренировъчна дейност се използва базата на стадион „Локомотив”, който се стопанисва от Община Каспичан.
- Хандбален клуб „Локомотив” , развива дейността си от 1994 година, в четири възрастови групи с общо 60 спортиста.
- Клуб за тенис на маса „Рефлекс”, развива дейността си от 2010 година с десет участника.

Чрез реализацията на Стратегията за местно развитие на МИГ Нови пазар –Каспичан за периода 2012-2015 г. са реализирани няколко проекта, насочени към инвестиции в инфраструктура за отдих и спорт с подкрепата на ПРСР 2007-2013 – ЕЗФРСР:

- „Оборудване на спортна зала гр.Нови пазар” на Спортен клуб „Ояма” гр.Нови пазар, с обща стойност на реализираната инвестиция и безвъзмездна помощ 19 871,33 лв.
- „Изграждане на обслужваща сграда към тенис кортове” на Община Нови пазар, с обща стойност 37 410,94 лв.
- „Обновяване на парк в гр.Каспичан, изграждане на детска площадка в с.Марково и поставяне на съоръжения за спорт и отдих в с.Могила, община Каспичан”, на Община Каспичан, реализирани инвестиции и субсидия за 28 682,01 лв.
- “Благоустрояване на УПИ I, кв. 103, гр. Нови пазар, община Нови пазар (Люксембургска градина) на обща стойност 89 145,00 лв.

Общата стойност на получената безвъзмездна помощ за развитие на инфраструктурата за спорт и отдих на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан чрез Стратегията за местно развитие е 175 109,28 лв.

Условията и възможностите за организирано или самостоятелно спортуване и практикуване от всички слоеве на населението следва да се подобрят. За тази цел усилията на местните общности и местните власти са насочени към решаване на следните приоритетни задачи:

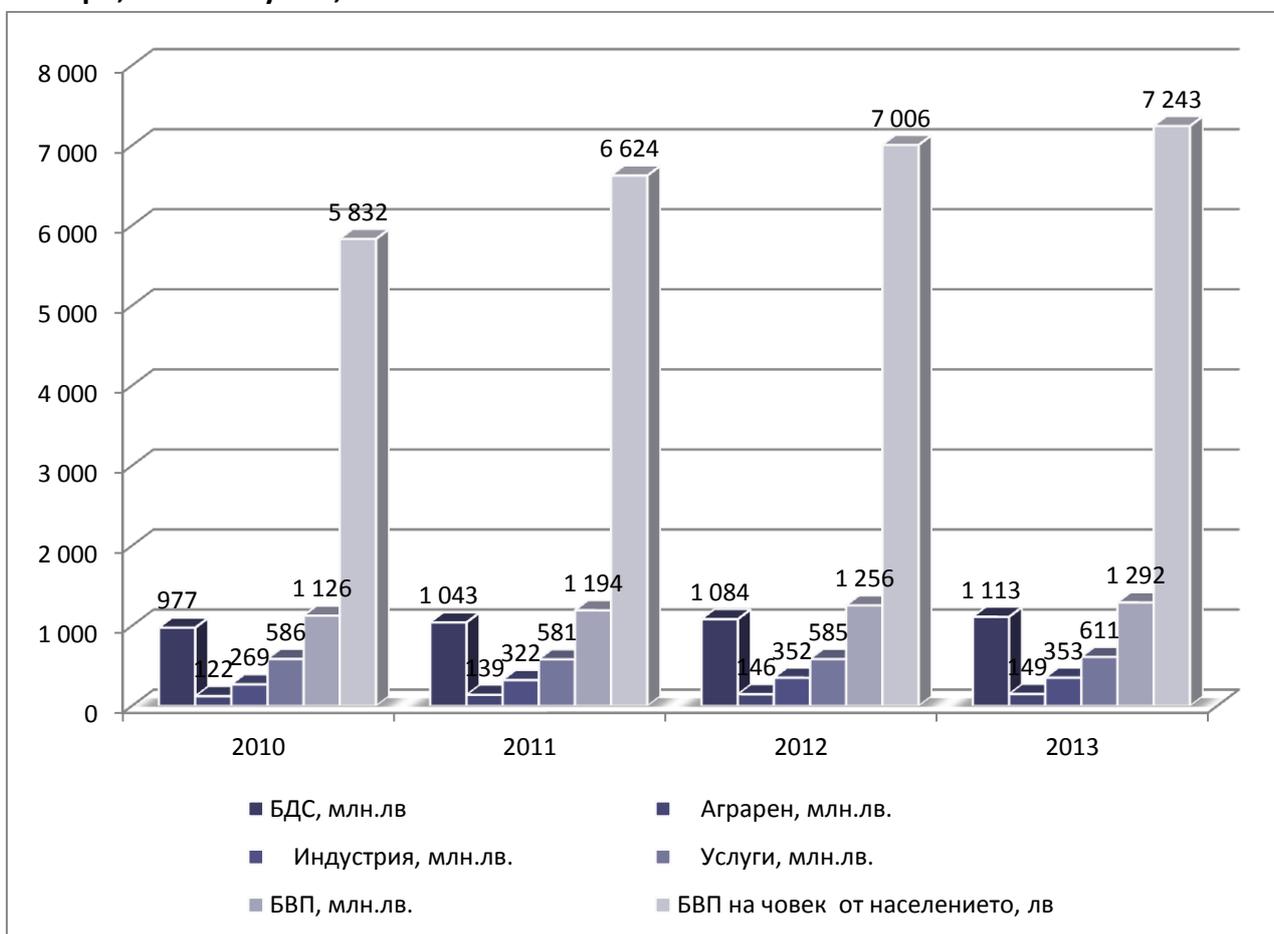
- модернизиране и поддържане на спортните обекти, съоръжения, детски площадки и зони за отдих;
- увеличаване броя на хората, практикуващи физически упражнения, спорт и социален туризъм;
- извеждане на преден план физическото възпитание и спорта в училище и утвърждаването им като средство за здравословен начин на живот и като превенция на зависимости сред подрастващите;
- ефективно управление и модернизиране на наличната спортна база и изграждане на нови спортни обекти и съоръжения.

1.6. Икономическо развитие

1.6.1. Състояние на местната икономика, тенденции, конкурентоспособност и предприемачество

Специфичните природни дадености и благоприятното географско положение на община Нови пазар определят и структурата на нейната икономика. Водещи отрасли са силикатната промишленост, селското стопанство и свързаната с него преработваща хранително-вкусова промишленост, търговията и услугите. По-слабо застъпени са туризмът, строителството, дървопреработващата промишленост и машиностроенето.

Фигура 29. Брутна добавена стойност и брутен вътрешен продукт по икономически сектори, област Шумен, 2010 – 2014 г.

На територията на МИГ Нови пазар – Каспичан се наблюдава картина, характерна и за цялата страна – висок брой на много малките предприятия (т.нар. “микроредприятия”), с брой на заетите до 9 души. Тази особеност в създаването на малки търговски дружества (с персонал от 10 до 50 д.) в първите години на прехода и днес е отличителна черта на икономическите структури в сферата на производството и обслужващия сектор. Направеният по-долу анализ на икономическото развитие на територията отразява икономическия ѝ профил.

Оценките и характеристиката на местната икономика, показват, че наред с мястото, което имат големите търговски дружества, определящи икономическата структура и производствената специализация, не по-малка е и значимостта на малкия и среден бизнес. Класификацията на търговските дружества по брой на заетите лица (по действащата в България законова уредба) на микро, малки, средни и т.н. дава възможност да се оцени ролята на т.нар. малък и среден бизнес за икономическото развитие на отделните териториални единици.

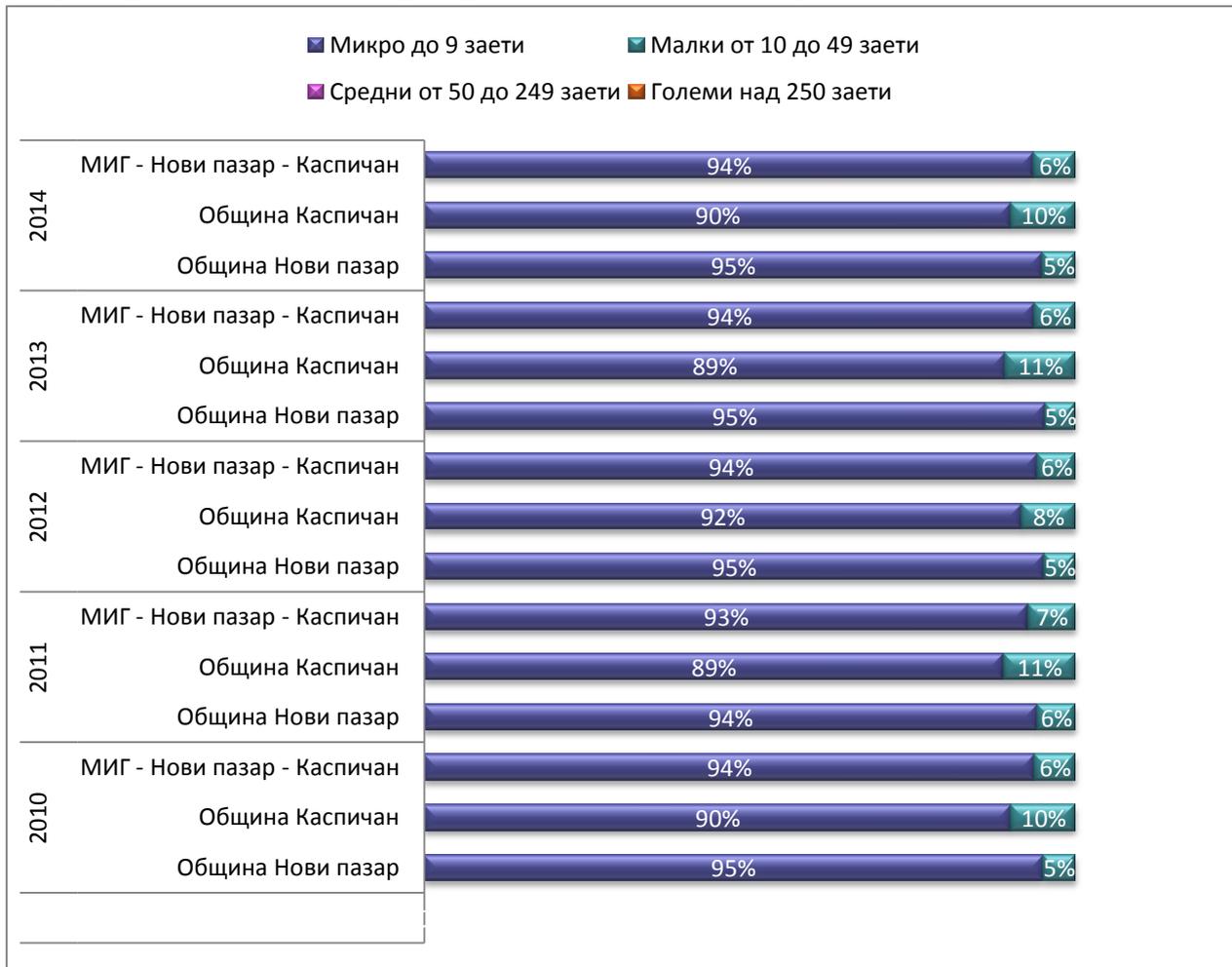
Броят на отчетените нефинансови предприятия на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан за периода 2010 – 2014 г. се запазва сравнително стабилен с леки колебания през петте години, но без драстични увеличения и намаления. (таблица 21)

Таблица 23. Брой на отчетените нефинансови предприятия по групи предприятия според броя на заетите на територията на МИГ Нови пазар -Каспичан, 2010 - 2014 г.

години	Общини / Територия	Микро до 9 заети	Малки от 10 до 49 заети	Средни от 50 до 249 заети	Големи над 250 заети
2010	Община Нови пазар	492	26	0	0
	Община Каспичан	165	18	0	0
	МИГ Нови пазар - Каспичан	657	44	0	0
2011	Община Нови пазар	478	30	0	0
	Община Каспичан	161	20	0	0
	МИГ Нови пазар - Каспичан	639	50	0	0
2012	Община Нови пазар	514	26	0	0
	Община Каспичан	188	17	0	0
	МИГ Нови пазар - Каспичан	702	43	0	0
2013	Община Нови пазар	532	26	0	0
	Община Каспичан	174	21	0	0
	МИГ Нови пазар - Каспичан	706	47	0	0
2014	Община Нови пазар	503	27	0	0
	Община Каспичан	174	19	0	0
	МИГ Нови пазар - Каспичан	677	46	0	0

Източник: Национален статистически институт

Фигура 30. Структура на отчетените нефинансови предприятия по групи предприятия според броя на заетите на територията на МИГ Нови пазар -Каспичан, 2010 - 2014 г.

Видно от данните в таблица 23 и фигура 30, преобладаващата част от предприятията на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан са микро предприятия – 94-95 % – с до 10 души персонал и годишен оборот, който не превишава 3 900 000 лв., и/или стойност на активите, която не превишава 3 900 000 лв. (чл.3 и 4 от Закона за малки и средни предприятия). Едва 5-6 % от отчетените предприятия са малки – с персонал от 10 до 49 души, а средни и големи на територията няма.

Както показва графичното представяне, между двете общини на територията има някои различия. На територията на община Каспичан дялът на малките предприятия е по-голям като %, но в абсолютни стойности – като брой предприятия, в община Нови пазар те са повече.

Анализът на динамиката на броя предприятия на територията за петте разглеждани години – от 2010 до 2015 микро предприятия са се увеличили с 20 (от 657 през 2010 г. на 677 през 2015), а малките – с 2 предприятия. Все пак, трябва да се отбележи, че през периода са регистрирани и по-високи стойности – 706 микро-предприятия и 47 малки.

Като цяло, данните за брой предприятия на територията показват стабилно развитие, което е признак за добра бизнес среда.

Таблица 24. Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия по икономически сектори (А21) общо за МИГ Нови пазар – Каспичан, 2014 г.

икономически дейности	Предприятия	Произведена продукция	Приход и от дейността	Нетни приход и от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица	Разходи за възнаграждения	ДМА
	брой	хиляди левове						брой	хиляди левове		
Общо	734	229594	304970	273365	304576	18068	4585	4284	3698	29982	203277
А. Селско, горско и рибно стопанство	128	32990	48059	30211	40697	6988	425	419	317	2196	33377
В Добивна промишленост	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
С. Преработваща промишленост	76	149785	167899	157746	181877	3561	0	2358	2294	21010	133065
Д.Производство и разпределение на ел.енергия и газообразни горива	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Е. Доставка на води; Канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ф. Строителство	13	11707	11900	11724	10550	1266	0	122	105	843	1233
Г. Търговия, Ремонт на автомобили и мотоциклети	282	14647	53084	51067	49565	3612	391	711	471	2457	19216
Н. Транспорт, складиране и пощи	45	10334	11895	11407	10877	1069	138	137	106	573	5585

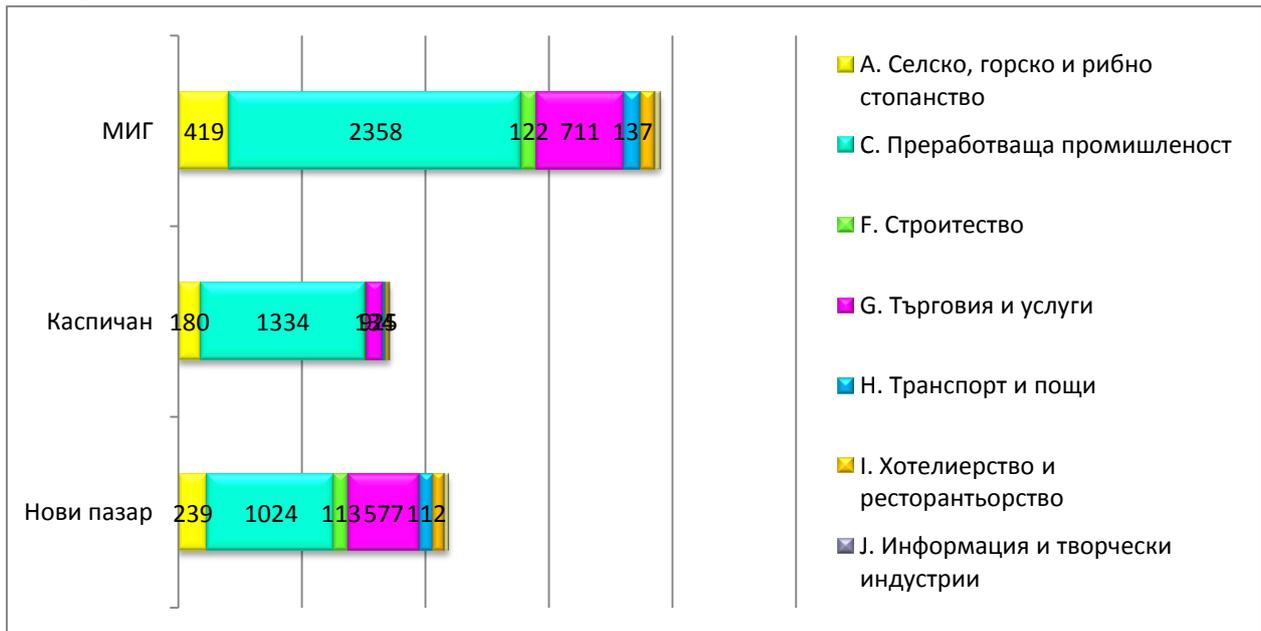
I. Хотелиерство и ресторантьорство	47	925	1654	1615	1632	125	102	112	81	342	611
J. Създаване и разпространение на информация и творчески индустрии	4	145	145	145	105	0	0	7	0	24	0
L. Операции с недвижими имоти	31	1257	1732	1561	1915	239	573	38	0	0	7494
M. Професионални дейности и научни изследвания	25	281	286	276	177	120	18	29	6	27	161
N. Административни и спомагателни дейности	8	389	474	457	390	84	4	56	48	191	0
P. Образование	4	127	132	129	130	6	0	11	9	44	11
Q. Хуманно здравеопазване и социална работа	32	3087	3646	3090	3196	430	0	216	9	84	434
R. Култура, спорт и развлечения	5	0	0	0	0	0	0	10	9	30	0
S. Други дейности	26	253	297	279	251	60	0	28	5	37	111

Източник: Национален статистически институт

70

По официални статистически данни **функциониращите нефинансови предприятия** през 2014 г. са 734, като най-голям брой от тях - 282 – развиват дейност в сектор „Търговия, ремонт и техн. обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и стоки за домакинството“, следван от „Селско, ловно и горско стопанство“ – 128 предприятия, „Преработваща промишленост“ – 76. (вж. табл. 22).

Фигура 31. Заети лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, по икономически сектори и по общини, 2014 г.

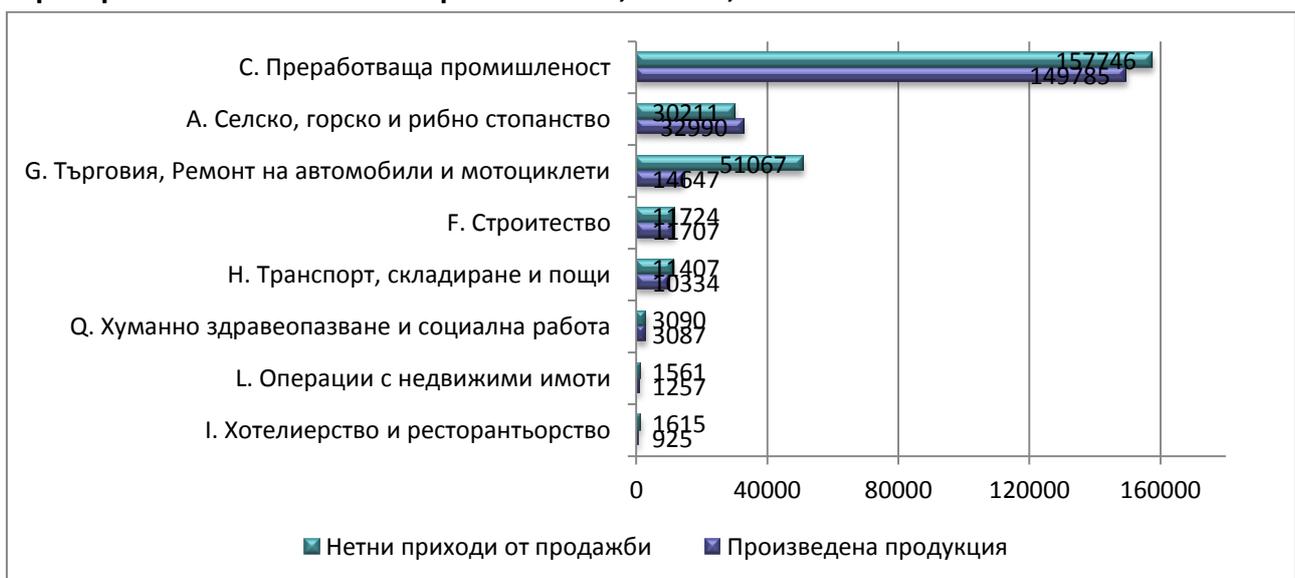

Източник: Национален статистически институт

На територията на МИГ Нови пазар – Каспичан преработващата промишленост е секторът, който осигурява най-много работни места през 2014 г. - 2358 заети лица, следван от търговията и услугите – 711, и селското стопанство – 419 заети. (фигура 31)

Водещо място по стойност на **произведената продукция** за 2014 г. заема преработвателната промишленост с обем на произведената продукция 149 785 хил.лв., следвана от селското стопанство – 32 990 хил, и то само за отчетените предприятия. По отношение на **нетните приходи от продажби** отново е водеща преработвателната промишленост, но на второ място е сектора на търговия и услуги, а на трето – селското стопанство. (фигура 32)

Фигура 32. Произведена продукция и нетни приходи от продажби на водещите сектори на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2014 г., хил.лв.

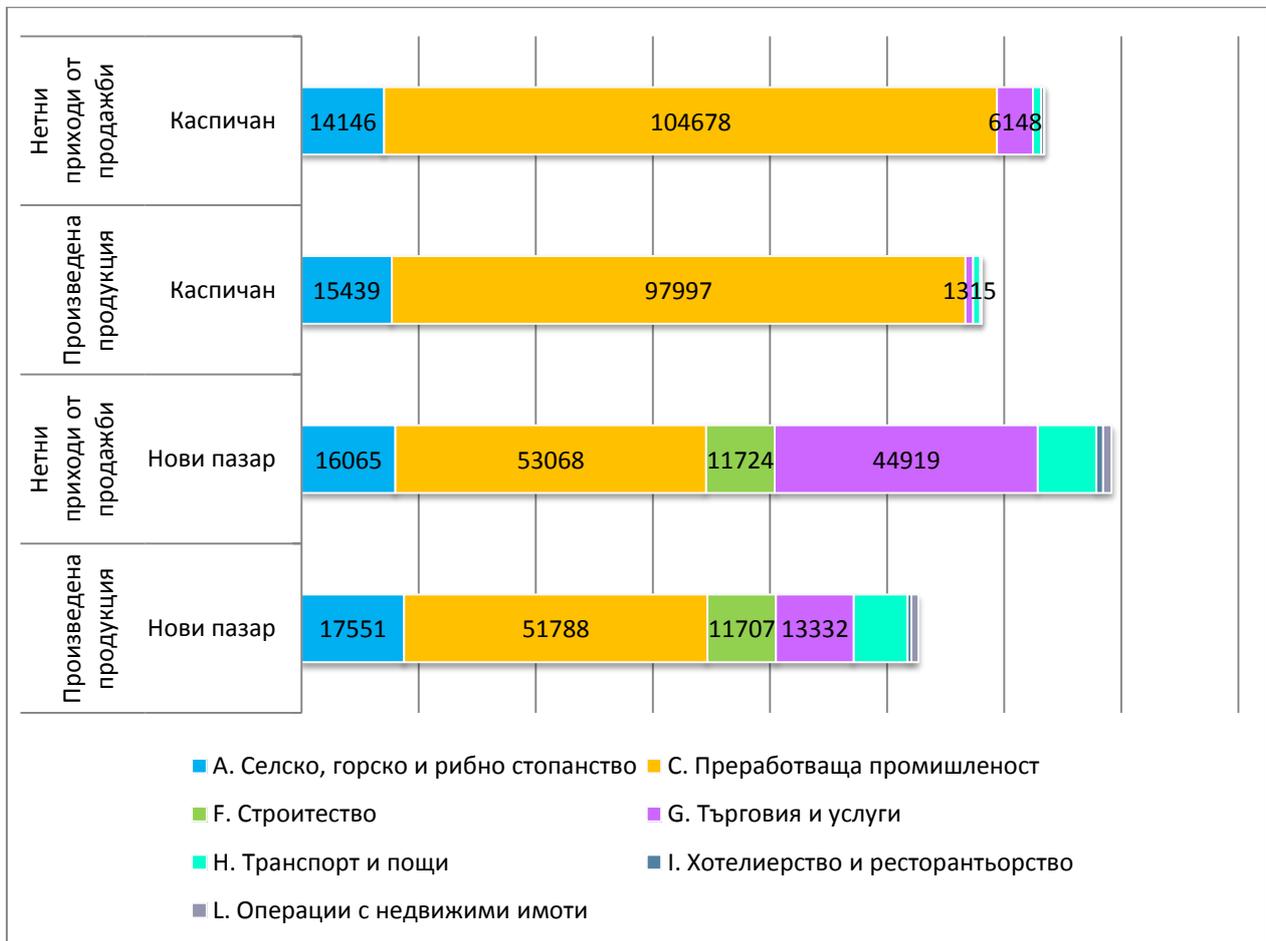

Източник: Национален статистически институт

Може да се отбележи, че независимо от наличието на културно-историческите паметници и природни забележителности, секторът на хотелиерство и ресторантьорство генерира изключително малко продукция и нетни приходи от продажби, което показва неефективно оползотворяване на огромния потенциал за развитие на туризъм на територията.

Анализът на данните по отделни общини показва известни различия между икономиките на община Нови пазар и община Каспичан. За община Каспичан преработвателната промишленост генерира 82% от произведената продукция и 84% от нетните приходи от продажби, а на второ място е селското стопанство. Докато за община Нови пазар нетните приходи от продажби се генерират почти по равно от преработващата промишленост – 38%, и от търговията и услугите – 32 %, а произведената продукция – 49 % е от преработвателната промишленост, и 17 % от аграрния сектор.

Фигура 33. Произведена продукция и нетни приходи от продажби на водещите сектори на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, по икономически сектори и общини, 2014 г., хил.лв.

Източник: Национален статистически институт

Анализът на информацията за развитието на икономиката на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан през разглеждания 4-годишен период – 2011 – 2014 г. – показва ръст на почти всички основни икономически показатели, като единствено стойността на дълготрайните

материални активи намалява леко през 2014, но все пак нивото им е над това от 2011 г. (фигура 34).

През разглеждания период 2011 – 2014 г. последиците от икономическата криза започват да се преодоляват и основните икономически показатели показват положителни тенденции.

Фигура 34. Динамика на основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия общо за територията на МИГ Нови Пазар - Каспичан, 2011 - 2014, хил.лв.

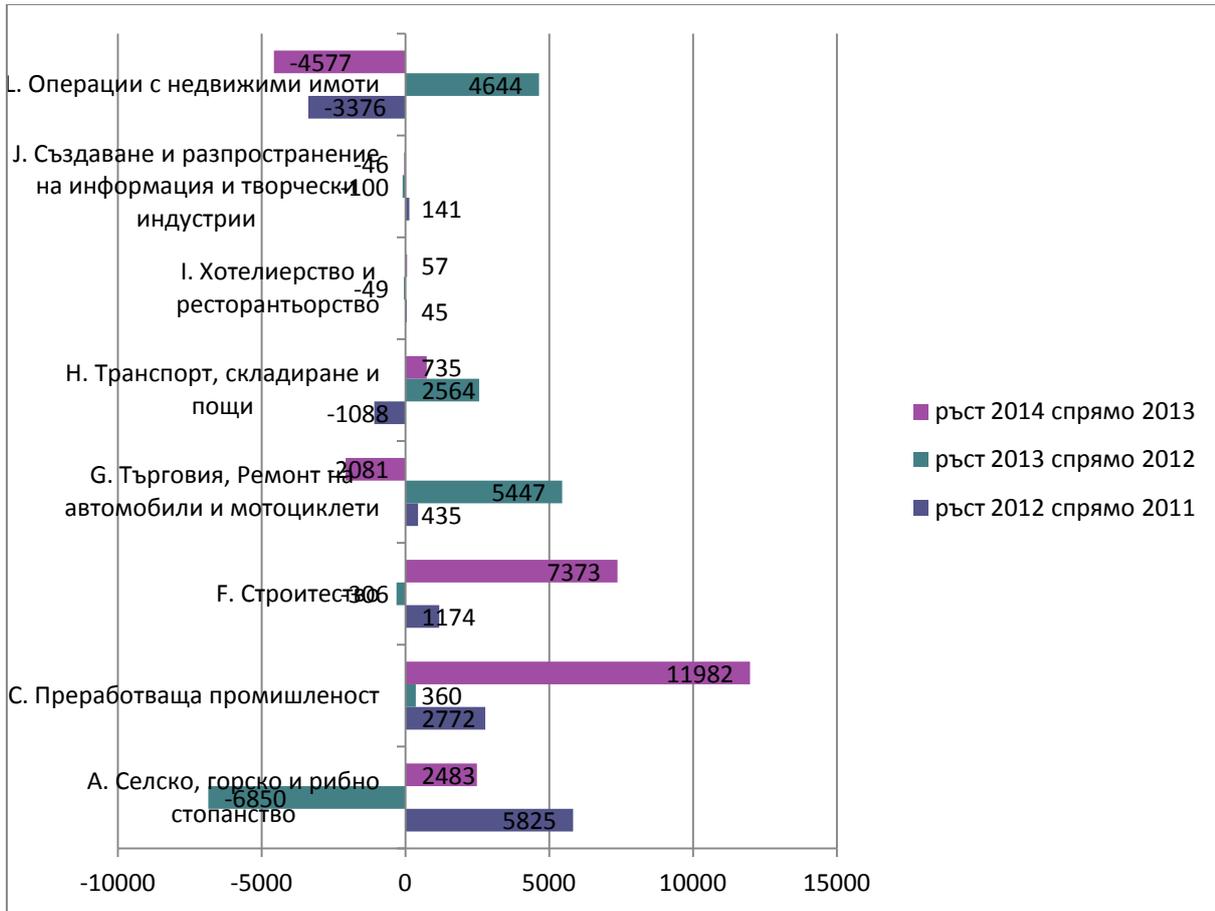

Източник: Национален статистически институт

През последната разглеждана година 2014 г. ръст на произведената продукция (спрямо предходна 2013 г.) бележат (фигура 35): на първо място, преработващата промишленост с ръст над 11 млн. лв., след нея строителството – ръст над 7 млн.лв., селското стопанство – с ръст около 2,4 млн.лв. и транспорта. Съвсем слаб е ръстът в хотелиерството и ресторантьорството. За същите години спад в произведената продукция е налице при търговията, сделките с недвижими имоти.

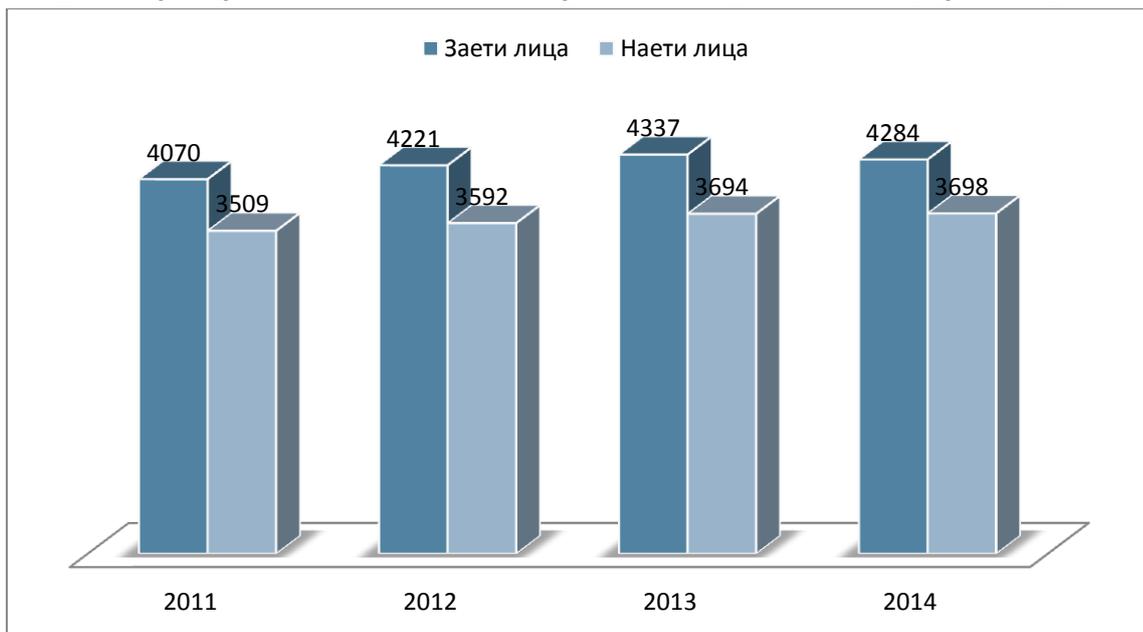
Въпреки колебанията през разглеждания четири годишен период, последната година показва положителни тенденции, и то в сектори на икономиката, генериращи реални продукти.

Фигура 35. Ръст на произведената продукция (спрямо предходна година) на отчетените нефинансови предприятия по икономически сектори (A21) общо за територията на МИГ Нови Пазар - Каспичан, 2011 - 2014, хил.лв.

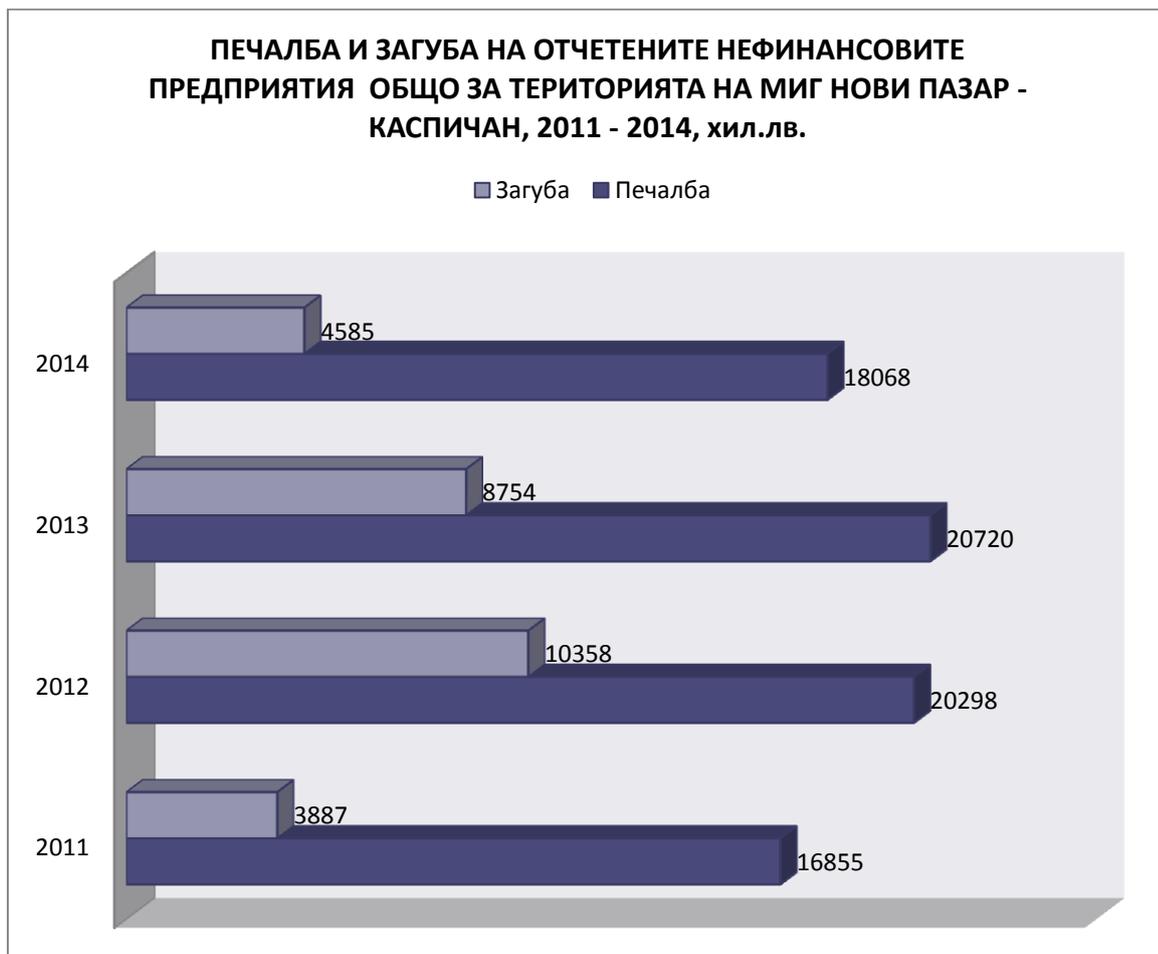
74

Фигура 36. Динамика на заети и наети лица на отчетените нефинансовите предприятия общо за територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, 2011 – 2014, брой лица

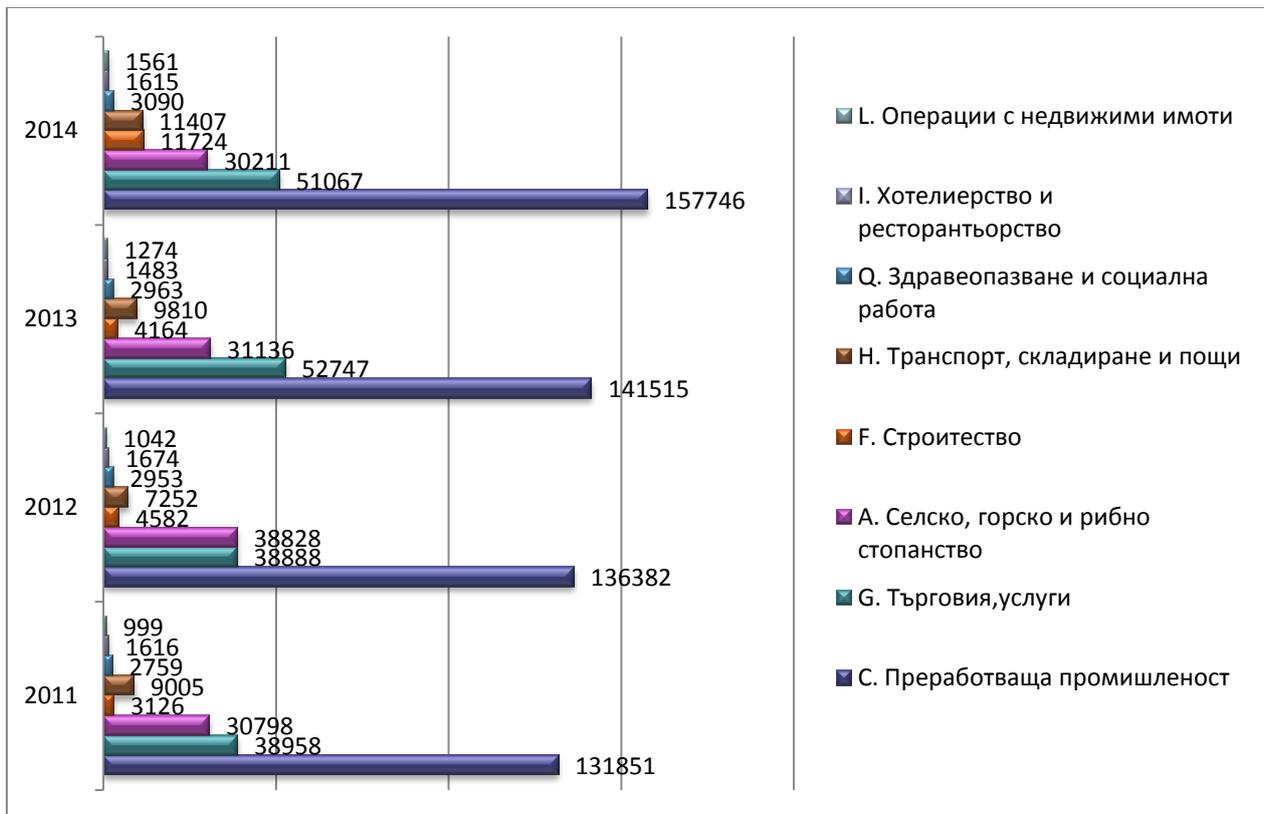
По отношение на наетите и заетите лица също се наблюдават положителни тенденции през последните 4 години – налице е постоянен, макар и слаб ръст в заетостта на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан (фигура 36): от 4070 заети лица през 2011 на 4284 през 2014 г., и по-слаб ръст на наетите лица – общо с 89 лица.

Фигура 37. Динамика на печалба и загуба на отчетените нефинансовите предприятия общо за територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, 2011 – 2014, хил.лв.

Загубата на нефинансовите предприятия бележи пик през 2012 г., след което е налице постоянен спад по този показател от 2012 до 2014 г. Печалбата, генерирана от предприятията от територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, показва ръст между 2011 и 2013, и спад през 2014 спрямо 2013 г. Все пак, отчетената печалба през 2014 г. е по-висока от тази през първата разглеждана година. (фигура 37).

Фигура 38. Динамика на нетните приходи от продажби на отчетените нефинансовите предприятия по икономически сектори общо за територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, 2011 – 2014, хил.лв.

Анализът на динамиката на нетните приходи от продажби на отчетените предприятия от територията на МИГ Нови пазар – Каспичан показва (фигура 38):

- водещо място на преработващата промишленост, затвърдено през целия период и бележещ ръст на показателя;
- независимо от спада в нетните приходи от продажби през последнатата година, секторът на търговия и услуги остава на второ място в структурата на местната икономика;
- селското стопанство е третият по нетни приходи от продажби сектор, при който обаче, независимо от инвестициите и субсидиите от ЕС, е налице спад от 2012 до 2014 г.

1.6.2. Аграрен сектор – селско, горско и рибно стопанство

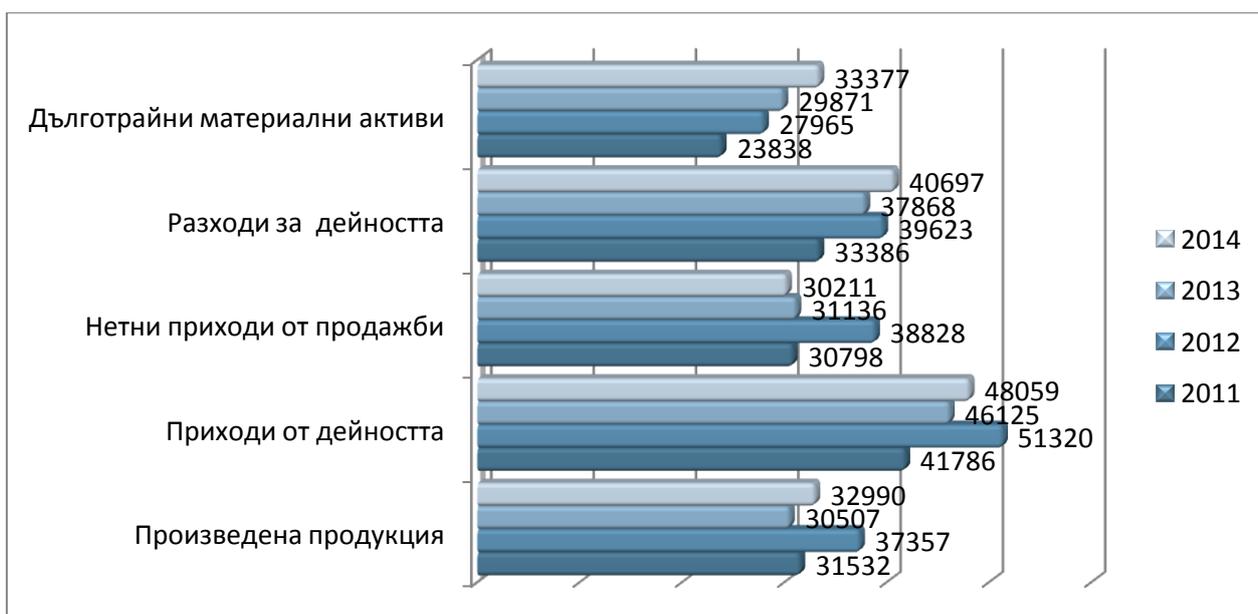
През разглеждания период аграрният сектор се развива добре, с незначителни колебания на основните икономически показатели. Нараства броят на предприятията в сектора, като в същото време наетите и заетите лица остават приблизително на еднакви нива. 2011 е годината с най-високи нива на почти всички показатели, след този пик 2012 г. показва спад, а през 2013 и 2014 г. отново започва ръст. Единствено дълготрайните материални активи бележат постоянен и стабилен ръст, което показва капитализация и отразява и положителното влияние, което оказват върху развитието средствата за подкрепа на сектора от Програмата за развитие на селските райони 2007 – 2013 г. (таблица 25 и фигура 39)

Таблица 25. Динамика на основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от селско, горско и рибно стопанство общо за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2011 – 2014 г.

години	Предприятия, брой	Произведена продукция, хил.лв.	Приход и от дейността, хил.лв.	Нетни приходи и от продажби, хил.лв.	Разход и за дейността, хил.лв.	Печалба, хил.лв.	Загуба, брой	Заети лица, брой	Наети лица, брой	Разходи за възнаграждения, хил.лв.	ДМА, хил.лв.
2011	92	31532	41786	30798	33386	7722	219	410	331	1600	23838
2012	116	37357	51320	38828	39623	10380	57	455	345	1952	27965
2013	121	30507	46125	31136	37868	7590	230	414	305	1826	29871
2014	128	32990	48059	30211	40697	6988	425	419	317	2196	33377

77

Фигура 39. Динамика на основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от селско, горско и рибно стопанство общо за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2011 – 2014 г.

1.6.2.1. Селско стопанство

Селското стопанство е важен отрасъл на икономиката, тъй като осигурява продоволствената сигурност на населението, необходима за неговото изхранване, създава заетост и допринася за балансирано териториално развитие. Структурата на селското стопанство зависи от природо-климатичните условия, почвите и релефа на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан. Аграрният сектор на територията на МИГ е с важно значение, на второ място в структурата на местната икономика. Благоприятните природни условия са предпоставка за развитие на диверсифициран и ефективен аграрен сектор. Добивите са високи, стабилни и с високо качество. Въпреки това, растениевъдството се оценява като моно-профилно, а животновъдството – слабо и натурализирано. Екологично-чистият район на територията благоприятства развитие на органично животновъдство и земеделие. Територията разполага с голямо количество плодородна, неизползваема земя, както и с топъл благоприятен за земеделие климат.

Плодородната почва, благоприятният климат, липсата на замърсяващи производства, изградената система за напояване са предпоставки за ускорено развитие на растениевъдството и животновъдството.

За развитието на сектора допринася и наличието на Професионална гимназия по селско стопанство, която подготвя високо квалифицирани кадри в направленията „Механизация на селското стопанство” и „Производител на селскостопанска продукция”.

78

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

Земеделските земи съставляват 71 % от територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, което е заедно с плодородните почви и добри климатични условия е добра предпоставка за развитие на растениевъдството.

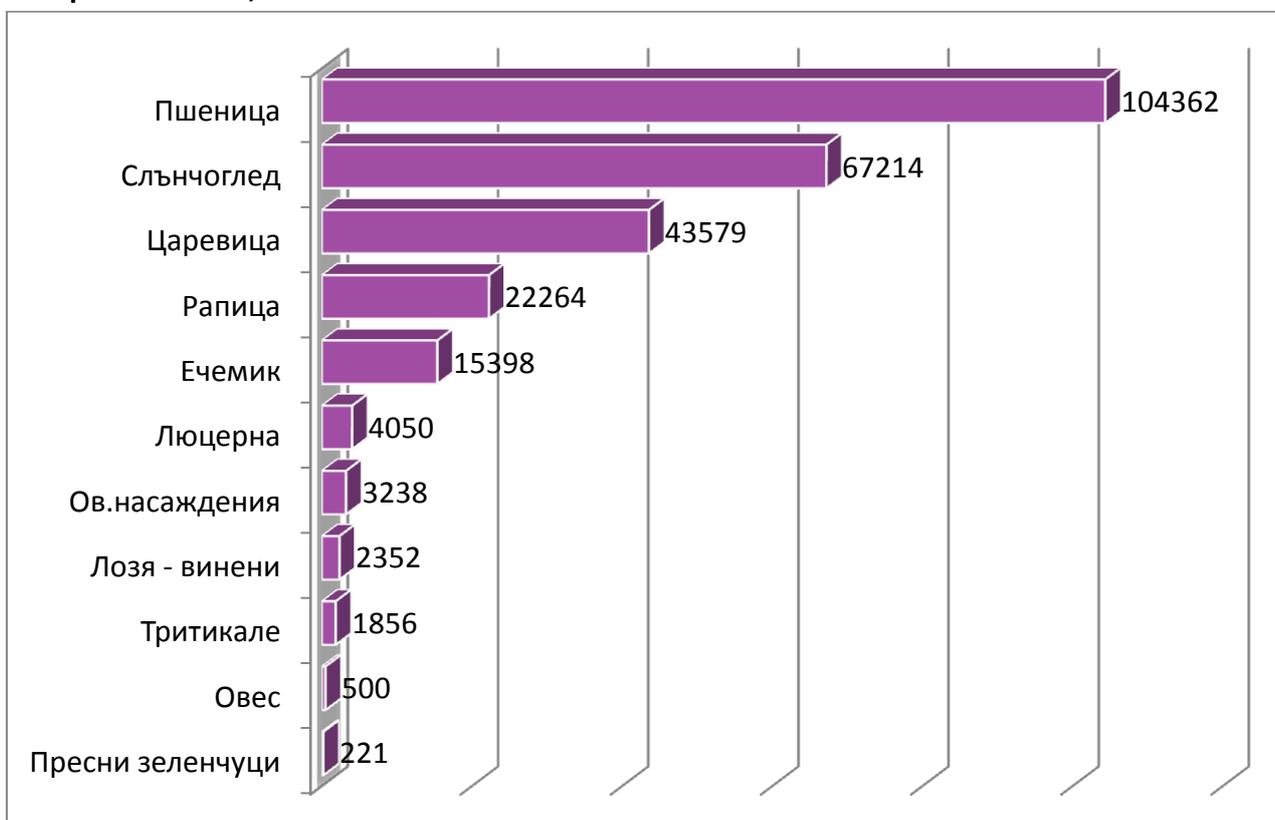
Таблица 26. Засети култури (засети дка/реколтирани площи) и средни добиви на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2011 - 2015 г.

Култура	2011		2012		2013		2014		2015	
	Засети дка /реколтирани площи	Среден добив кг/ дка	Засети дка /реколтирани площи	Среден добив кг/ дка	Засети дка /реколтирани площи	Среден добив кг/ дка	Засети дка /реколтирани площи	Среден добив кг/ дка	Засети дка /реколтирани площи	Среден добив кг/ дка
Пшеница	105275	423	107434	380	108228	448	116142	426	104362	443
Ечемик	17033	366	15091	316	17208	443	16927	400	15398	442
Овес	620	75	1100	110	1200	120	1030	80	500	100
Тритикале	4157	369	2416	324	2140	325	1690	323	1856	450
Рапица	25500	283	33126	251	17139	306	17490	284	22264	208
Царевица	33797	605	40785	407	32165	655	34498	670	43579	416
Слънчогле	63967	197	68325	186	79107	234	76738	248	67214	191

Д										
Люцерна	2450	116	2600	272	2440	280	2300	205	4050	419
Пресни зеленчуци	87	0	139		408		85		221	
Овощни Насажден ия	678,5	0	953,6		1024,6		2610,4		3238	
Лозя - винени	2568	16	2625		2325		2352		2352	
Лавандула			0				690	370		

Източник: Общинска служба Земеделие – Нови пазар

Фигура 40. Засети култури (засети дка / реколтирани площи) на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2015 г.

Източник: Общинска служба Земеделие – Нови пазар

Основните култури, които се отглеждат на територията, са зърнените – пшеница, ечемик и царевица, и маслодайните – слънчоглед и рапица.

През последните години започна възстановяване на **лозаро-винарския** сектор. Почвено-климатичните условия, наличието на варовик, съчетан с карбонатен чернозем, разстояние на 60 км. от морето и малко валежи са предпоставка за обособяване на микрорайон за производство на висококачествени бели вина. През последните няколко години са

възстановени голяма част от амортизираните лозови масиви. За производството на белите вина „ПиноГри“ и „Шардоне“ Нови пазар е деклариран географски район. Има фирма, която изгражда маточници за производството на разсад за сортовете Мерло, Каберне и Булгар. В района на областта е и опитната станция по лозарство „Хан Крум“.

При **овощарството се наблюдава постоянен растеж за засетите декари – от 678 дека през 2011 г. до 2352 дека през 2015 г.** Характерни за отрасъла са овощни градини от 5 до 50 дека с вишни, череши, ябълки и други, които са източник на суровина за консервените комбинати и за домашно потребление.

Производството на зеленчуци също е сравнително добре развито, като има известна нестабилност в засетите площи, въпреки това засетите площи със зеленчуци бележат ръст през 2015 спрямо 2011 с над 2,5 пъти – от 87 дека на 221 дека. Отглеждат се както традиционни, така и нетрадиционни видове зеленчуци – броколи и сладка царевица. Благоприятен за развитието на зеленчукопроизводството в региона факт е наличието на помпена станция с възможности за поливане на около 50 000 дека, но в момента като поливни площи се използват едва 1 600 дека.

Основните проблеми и перспективи пред развитието на растениевъдството са:

- Липсата на млада работна сила в селските райони, поради демографския срив, може да създаде затруднения. За целта са необходими инвестиции в нови технологии и оборудване, осигуряващи по-добри условия на труд и изискващи по-малко работна сила.
- Неефективно използване на поливното земеделие /разрушени хидромелиоративни съоръжения/.
- перспективни за развитие са под-сектори на растениевъдството като производство на зеленчуци и плодове, включително и оранжерийно производство.
- Налице е потенциал за развитие на екологично чисто и биологично земеделие, поради факта, че в района няма големи промишлени предприятия.
- Чрез интензивно, съобразено с европейските изисквания растениевъдство, лозарство и овощарство, общината може да се превърне в един от основните продоволствени доставчици за черноморските ни курорти.

80

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Сектора на **животновъдството** е представен от едър и дребен рогат добитък, свине и птици. Преобладават малки ферми, с малко на брой животни, което към момента задържа сектора, като негативна тенденция за въвеждане на съвременни технологии при отглеждането на животните и повишаване на икономическата им стойност. Като цяло се наблюдава трайно намаляване на броя на отглежданите животни в резултат и намаляване на работните места в сектора.

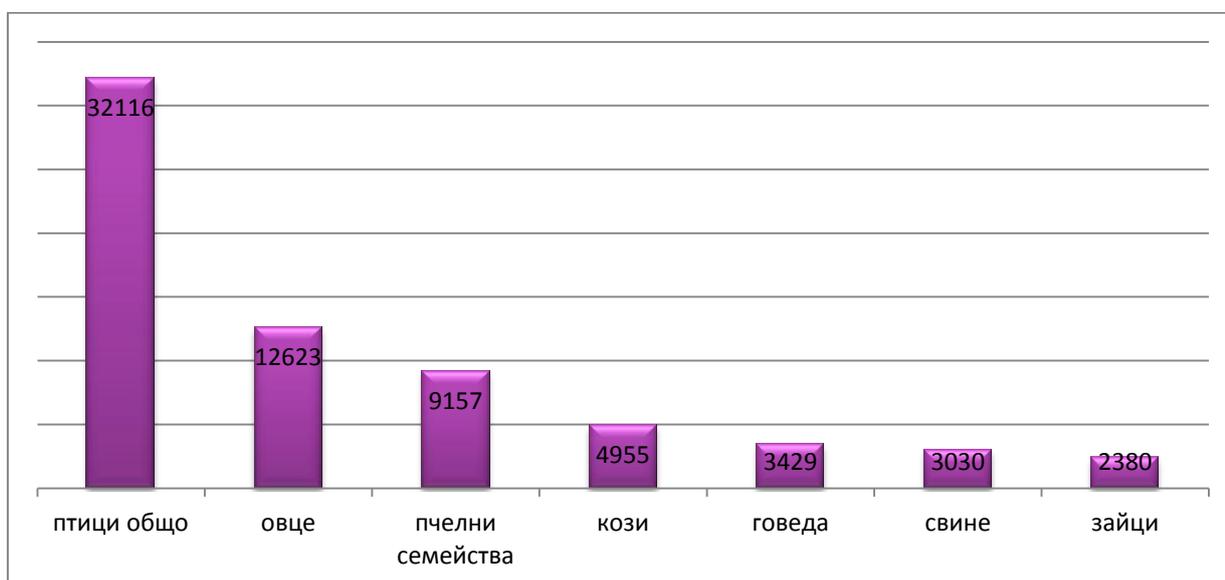
Таблица 27. Брой и видове животни, отглеждани на територията на МИГ Нови пазар-Каспичан, 2009 – 2014 г.

животни по видове	2009	2010	2011	2012	2013	2014
говеда	3086	2922	2136	2289	3348	3429
свине	3964	2748	3628	3493	3655	3030
кози	3748	4560	4856	4752	5347	4955
овце	11956	12947	13869	12887	13545	12623
птици общо	98050	41340	35891	38466	35236	32116
В т.ч. бройлери	330000	0	0	0	0	0
зайци	2750	2980	2911	2510	2420	2380
пчелни семейства	7230	6677	8602	8226	8726	9157

Източник: ОСЗ – Нови пазар

Основните видове животни, които се отглеждат на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан през 2014 г., са овце и кози, говеда и пчели. (фигура 41)

Фигура 41. Основни видове отглеждани животни на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2014 г.

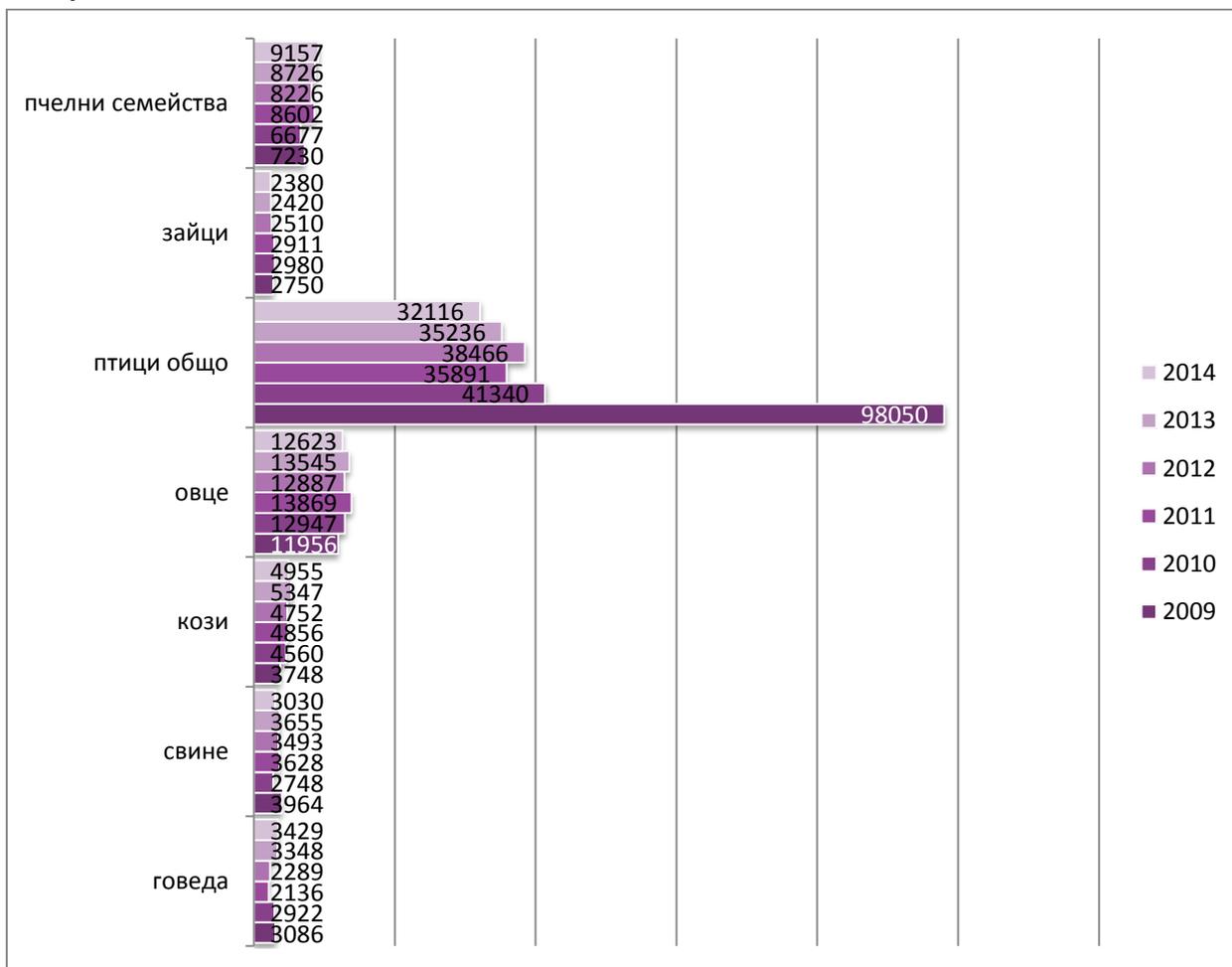
Източник: ОСЗ – Нови пазар

В развитието на животновъдството през последните 6 години се наблюдават следните тенденции:

- постоянно, макар и с ниски темпове, нарастване на броя на отглежданите говеда и кози;
- стабилен ръст на броя на пчелните семейства – от 7230 през 2009 до 9157 пчелни семейства през 2014 г.

- нестабилно развитие на овцевъдството – със спадове и растеж, като през 2014 г. те са нарастнали с 667 животни;
 - намалява броя на отглежданите свине и зайци;
- налице е рязък спад в отглежданите птици – от 98050 през 2009 на 32116 през 2014.

Фигура 42. Динамика на броя отглеждани животни по видове, територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2009 - 2014 г.

Основните проблеми и перспективи пред развитието на животновъдството са:

- Малкият брой на животните във фермите не позволява въвеждане на съвременни технологии за хранене и отглеждане. Почти е невъзможно механизирание и автоматизиране на процесите.
- Ниски изкупни цени на животинска продукция.
- Високи за много от производителите цени на концентрирани фуражи.
- Липса на пазар за продукцията.
- Слаба маркетингова политика за завладяване на пазара.
- Перспективен под-сектор на животновъдството е пчеларството, което с инвестиции в преработка, пакетиране и подобряване на маркетинга може да стане водещ за територията.

Таблица 28. Подкрепа за развитие на селското стопанство от ЕС – ПРСР 2007-2013, чрез реализирани проекти по Стратегия за местно развитие на МИГ Нови пазар – Каспичан 2012-2015 г.

Мярка	Бенефициент	Договор № и Наименование на проекта	Обща стойност	Одобрена субсидия
121	Нелка Костова - земеделски производител с. Каспичан	РД50-99/41121/03-01 - „Модернизиране на кравеферма” Нелка Костова - земеделски производител с. Каспичан	232 743,77 лв.	97 987,09 лв.
121	„АГРОСТРОЙ“ ЕООД гр. Нови пазар	РД50-99/41121/03-02 - „Закупуване на земеделска техника” „АГРОСТРОЙ“ ЕООД гр. Нови пазар	385 298,51 лв.	154 119,40 лв.
121	"Симента" ООД гр. Каспичан, община Каспичан	РД50-99/41121/04-06 - „ Закупуване на 2 бр. трактори, дискова брана, култиватор, вентилатрна пръскачка с лозарски вентилатор, мулчер, шредер, кардан, едноосно ремарке, и прикачна лехоформираща фреза” „Симента” ООД гр.Каспичан,общ.Каспичан	162 140,22 лв.	61 981,09 лв.
121	Нелка Костова - земеделски производител с. Каспичан	РД50-99/41121/04-01 - „Модернизиране на кравеферма” Нелка Костова - земеделски производител с.Каспичан	161 942,72 лв.	63 212,43 лв.
121	ППК "Хан Аспарух" - гр. Плиска, община Каспичан	РД50-99/41121/04-02 „Закупуване на земеделска техника” ППК „Хан Аспарух” - град Плиска, общ. Каспичан	196 210,35 лв.	78 484,14 лв.
121	"Стойков и син" ЕООД гр. Нови пазар, община Нови пазар	РД50-99/41121/04-03 - „Закупуване на земеделска техника”, „Стойков и син” ЕООД гр.Нови пазар, общ. Нови пазар	87 150,00 лв.	34 860,00 лв.
123	„АГРОСТРОЙ“ ЕООД гр. Нови пазар	РД50-99/41123/03-01 - „Изграждане на предприятие за почистване ,калибриране и печене на слънчогледово и тиквено семе“ „АГРОСТРОЙ“ ЕООД гр. Нови пазар	377 276,70 лв.	188 638,37 лв.
123	"Крис ойл 97" ЕООД гр. Каспичан, община Каспичан	РД50-99/41123/04-01 - „Закупуване на техника за модернизация на линия за бутилиране и вътрешнозаводска лаборатория” „Крис ойл 97 “ ЕООД гр.Каспичан, общ. Каспичан	229 758,50 лв.	114 879,28 лв.
ОБЩО			1 832 520,77 лв.	794 161,80 лв.

1.6.2.2. Горско стопанство

Общата площ на горския фонд на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан е 124 876 дка. В община Нови пазар горският фонд обхваща предимно североизточната ѝ част и е разположен на 64 646 дка, което е 26% от цялата територия на общината. По-голямата част от горите са със стопанско значение, а горите със специално предназначение обхващат северната част на града - местност „Станата“. На територията на община Нови пазар и съседни общини функционира Държавно горско стопанство “Нови Пазар“, административна принадлежност на РУГ – Шумен.

В горите и земите с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции организацията на стопанисването е насочена преди всичко към разширеното възпроизводство на главния продукт – дървесината. Проектирани са подходящи залесявания, реконструкция на насажденията, сеч и други мероприятия, изцяло съобразени с екологичните условия на района.

От горите на територията на общината се добива дървесина, която се продава на различни потребители. Развитието на дейностите, свързани с възпроизводството, ползването и опазването на горите, създава работни места за голяма част от населението на общината. С връщането на гори на техните собственици се осигурява допълнителен доход от развиване на дейност на базата на собствен ресурс, ще се увеличи интересът и разнообразието в използването на дървесината.

На територията на горския фонд ще се осъществяват и в бъдеще редица странични ползвания – паша на едър и дребен добитък, добив на сено от голите площи. Има добри условия за добив на билки, семена, горски плодове и гъби. Страничните горски ресурси се използват много под възможностите, които предлагат горите.

Горският фонд в община Каспичан заема 19% от територията на община Каспичан.

Разпределение на площта на ТП “ДГС Каспичан” по видове собственост (ха): държавна собственост – 5888 ха., частна собственост – 7 ха., общинска собственост – 128 ха. Общата площ на горската територия възлиза на 6 023 ха. На територията на община Каспичан функционират 2 дървообработващи предприятия и 10 склада за продажба на дървесина. През последните години не е извършвано ново залесяване с горски масиви на територията на община Каспичан.

1.6.3. Промисленост

Промислеността (или индустрията) е сектор от икономиката, който осигурява потребностите на всички отрасли на националното стопанство от продукцията с производствено предназначение и стоки за бита; доходи за заетите в него; влияе върху общото социално-икономическо и културно развитие на страната, върху стандарта на живот на хората.

Развитието и формирането на структурата на промислеността има решаващо влияние върху цялостното социално-икономическо и културно развитие на България. В икономически развитите страни промислеността формира между 32% и 38% от БВП, докато в България 25,6% за 2006г.

Нови пазар

Силикатна промисленост

Производството на изделия от керамика и стъкло е най-развитият индустриален сектор в Нови пазар. Регионът е с богати традиции в тази област и разполага с голям брой квалифицирани кадри. Съществуват също така и много частни малки фирми, които са специализирани в производството на висококачествени художествени стъклени изделия. Производителите на керамични и стъклени изделия осигуряват най-голям процент работни места. Фирми от Турция, Израел и Гърция вече са инвестирани в силикатната промисленост на Нови пазар. Изделията на местните производители се изнасят в Гърция, Турция, Холандия, Франция, Германия, Италия, Русия, Сирия и др. Друг важен фактор за успешното развитие на този сектор е близостта до източниците на каолин, кварцов пясък и калцирана сода.

Един от основните производители, наследник на традициите на "Китка" – Нови пазар, е "Ново стъкло" ЕАД с годишен капацитет 27 000 тона стъкло или 100 млн. броя стъклени изделия.

От съществено значение са и близостта на Варна, Добрич и черноморското крайбрежие, както и преминаването през територията на общината на автомагистрала "Хемус". Понастоящем, а и за в бъдеще, черноморските курорти и туризма като цяло са огромен пазар за силикатната промисленост. Не е възможна ефективна и качествена работа на нито един хотел или ресторант без стъклени и порцеланови изделия.

Дървопреработваща промисленост

Община Нови пазар разполага с много добре развити и ефективно функциониращи предприятия от този отрасъл, занимаващи се с производство на разнообразни дървени изделия. Като основно произвеждани продукти могат да се отделят паркетните плоскости, дървени мебели, сглобяеми дървени постройки /къщи/ и фургони. Изработват се и бордови платформи за товарни автомобили. Произвеждат се и стоки за широко потребление - сглобяеми метални гаражи, кофражни метални платна, водосточни тръби, снегозадържащи платна и др.

Съществуват пет площадки, оборудвани с гатери и друга преработваща техника на различни собственици, специализирани в производството на европалети. Има и частни физически

лица, които са добри дърводелци, но с малък капацитет и силно затруднени с намирането на пазари за продукцията си. Развито е високо технологично производство на естествен паркет.

Производство на корабни части и механизми

Друг добре застъпен отрасъл в региона на община Нови пазар е производството на корабни детайли и механизми, използвани в строителството и ремонта на кораби. Заводът за корабно машиностроене „Маяк-КМ“ АД в Нови пазар осигурява с комплектовки корабостроителни фирми и изработва малката механизация за кораби, с която се извършват товаро-разтоварни работи. Произвеждат се електрохидравлични палубни кранове с товароподемност 12,5 и 40 тона и провизионни електрохидравлични кранове с подемност 1,6 и 3,2 тона. Заводът произвежда и грайферни устройства, котви и вентилатори за корабите. Произвеждат се още и метални конструкции за енергийните комплекси в страната. Наличието на изградена база и квалифицирани кадри предлага възможности за развитие на този сектор.

Хранително-вкусова промишленост

От хранително-вкусовата най-добре застъпена и развита е консервната промишленост. Като преобладаващ селскостопански район ресурси за нейното снабдяване са налице. Произвеждат се едни от най-висококачествените деликатесни продукти за международните пазари. Преработват се над 1 800 т. суровини годишно, които се влагат в около 60 различни артикула и опаковки, изготвени по традиционни български и чуждестранни рецепти. Огромните възможности за развитието на зеленчукопроизводството и овощарството гарантират максималното натоварване на производствените мощности. На територията на общината са развити добре производството на хлебни изделия и подправки.

Община Каспичан

Основните промишлени предприятия в община Каспичан са: “Рока България” АД – производство на санитарен фаянс; „Цинкови покрития” АД – завод за горещо поцинковане, “Керамат” АД – производство на тухли; “Ринг” ООД – производство на бетон и бетонови изделия.

В хранително - вкусовата промишленост работни места осигуряват “Айсис” ООД – консервна промишленост, “Крис ойл 97” ООД – производство на рафинирано олио; “Бакхус 4” ООД - производство на вино; ЕТ “Живко Грозев” – производство на хляб и хлебни изделия, „Ив Мес” ЕООД – производство на месни продукти.

Леката промишленост е застъпена в производството на: амбалаж от дърво – “Янан – Янкул” ЕООД; Производство на опаковки и каширано велпапе – “Велпа” ООД; Производство на алуминиеви и пластмасови капачки - “Херти” АД; „Леков и синове” ЕООД – производство на алуминиева и PVC дограма; “Станев” ЕООД – производство на дървена дограма.

Търговията е добре развита, като мрежата от търговски обекти обхваща всички населени места. „Августамел” ООД е основен представител в търговия на едро със зърно.

На таблица 29 са представени основните икономически показатели на предприятията от преработвателната промишленост на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан за периода 2011 – 2014 г.

Таблица 29. Основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от сектор Преработвателна промишленост за територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, 2011 - 2014 г.

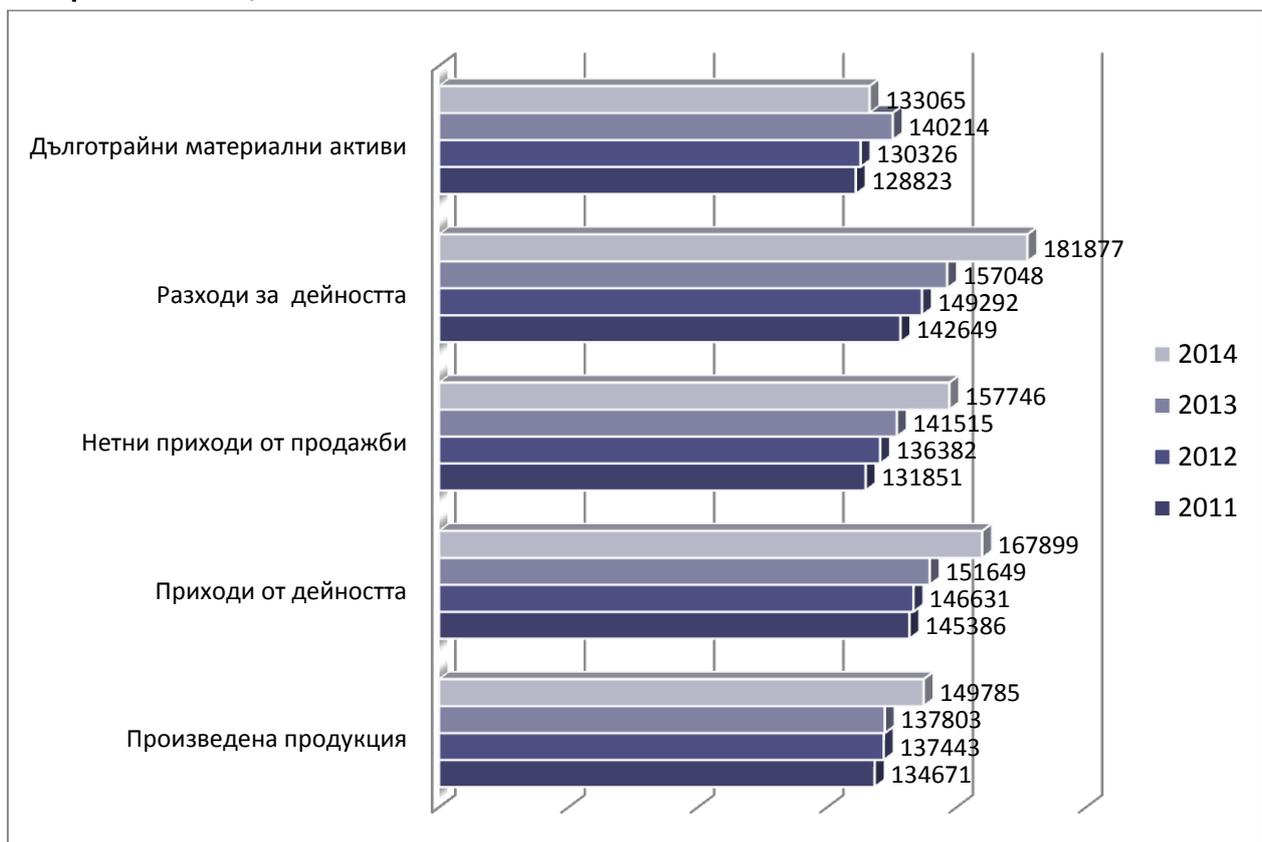
Общини / територия / сектор	Предприятия	Произведена продукция	Приход и от дейността	Нетни приход и от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица	Разходи за възнаграждения	ДМА
	брой	хиляди левове					брой		хиляди левове		
2011											
Преработваща промишленост МИГ Нови пазар - Каспичан	75	134671	145386	131851	142649	4724	2469	2178	2117	16333	128823
Преработваща промишленост Нови пазар	45	52723	54527	50310	53405	1556	608	1037	1003	6355	51594
Преработваща промишленост Каспичан	30	81948	90859	81541	89244	3168	1861	1141	1114	9978	77229
2012											
Преработваща промишленост МИГ Нови пазар - Каспичан	81	137443	146631	136382	149292	3404	2366	2304	2222	18035	130326
Преработваща промишленост Нови пазар	51	53797	57171	53795	59371	1635		1121	1073	7588	50318
Преработваща промишленост Каспичан	30	83646	89460	82587	89921	1769	2366	1183	1149	10447	80008
2013											
Преработваща промишленост МИГ Нови пазар - Каспичан	78	137803	151649	141515	157048	2672	7809	2352	2286	19035	140214
Преработваща промишленост Нови пазар	52	54228	58216	54638	62174	1523	5063	1150	1110	8381	57550
Преработваща промишленост Каспичан	26	83575	93433	86877	94874	1149	2746	1202	1176	10654	82664
2014											

Преработваща промишленост МИГ Нови пазар - Каспичан	76	149785	167899	157746	181877	3561	0	2358	2294	21010	133065
Преработваща промишленост Нови пазар	50	51788	55762	53068	57916	1413		1024	987	8447	54391
Преработваща промишленост Каспичан	26	97997	112137	104678	123961	2148		1334	1307	12563	78674

За последната отчетена година – 2014, в преработващата промишленост работят 10 % от отчетените предприятия на територията, които генерират 65% от произведената продукция, 55 % от приходите от продажби, 58% от нетните приходи от продажби и 65 % от дълготрайните материални активи. В сектора работят 62 % от наетите лица на територията. Тези факти обуславят водещото място на преработвателната промишленост в икономиката на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан.

Малките и средни предприятия преобладават в преработвателната промишленост, представен от съществуващи и новосъздадени малки частни фирми и цехове на хранително-вкусовата промишленост.

Фигура 43. Динамика на основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от преработвателната промишленост общо за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2011 – 2014 г.

Разгледани в динамика, основните икономически показатели на промишлените предприятия от територията на МИГ Нови пазар – Каспичан показват положително развитие, като всички е налице нарастване на произведената продукция, на приходите и нетните приходи от продажби, с малко по-висок темп нарастват разходите за производство. Единствено дългограйните материални активи в преработвателната промишленост бележат ръст през първите три години и спад през 2014 г., което показва необходимост от инвестиции в оборудване и техника за обновяване на активите.

Перспективата за развитието на този отрасъл е свързана с привличане на инвестиции за иновационно обновление и постигане на високо качество за посрещане изискванията на реномираните световни пазари, професионален маркетинг, развитие на човешкия фактор. През програмен период 2007 – 2013 година предприятията от преработвателната промишленост са кандидатствали и получили подпомагане по ОП Развитие на конкурентоспособността на българската икономика и по ОП Развитие на човешките ресурси. По **ОП Конкурентоспособност са реализирани 5 проекта**, насочени към внедряване на ново оборудване и техника и подобряване качеството на произвежданата продукция с обща стойност на направените инвестиции 6 837 982,44 лв, а безвъзмездната финансова помощ от ЕС е 3 587 183,05 лв.

Три проекта са изпълнени по **ОП Развитие на човешките ресурси** от предприятия от територията на МИГ Нови пазар – Каспичан с насоченост

Таблица 30. Подкрепа за развитие на промишлеността от ЕС – ПРСР 2007-2013, чрез реализирани проекти Оперативна програма Развитие на конкурентоспособността на българската икономика и по ОП Развитие на човешките ресурси

Оперативна програма Развитие на конкурентоспособността на българската икономика						
№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП	Изплатени
1	Нови пазар	Конкурентни предимства чрез въвеждане на система за управление на качеството и софтуерна система за управление на ресурсите	"МАКС ЕЛЕКТРОНИКС" ООД	346 358,00	259 768,50	259 768,50
2	Нови пазар	Инвестиции в ново оборудване и постигане на ефективност в производствените процеси на "Румяна	Румяна Богданова ЕООД	396 154,00	277 307,80	277 307,80

		Богданова" ЕООД				
3	Каспичан	„Херти“ АД внедрява в серийно производство иновативна капачка за затваряне на винтови бутилки“	"Херти" АД	3 527 844,21	1 767 122,10	1 767 122,10
4	Каспичан	"Разработване и въвеждане на СУОС в "Рока България" АД, съгласно ISO 14001:2004, за устойчиво и социално-отговорно развитие на компанията "	"Рока България" АД	165 691,90	82 017,49	82 017,49
5	Каспичан	Инвестиции за намаляване на енергоемкостта в промишлената система на "ХЕРТИ" АД	"Херти" АД	2 401 934,33	1 200 967,16	1 200 967,16
Оперативна програма: 2007BG051PO001 Развитие на човешките ресурси						
1	Нови пазар	"Подпомагане стартирането на самостоятелен бизнес на "ТЕХНЕРГО С" ЕООД"	"ТЕХНЕРГО С" ЕООД	18 473,33	18 473,33	18 473,27
2	Каспичан	Рока на път	"Рока България" АД	77 063,19	77 063,19	77 063,19
3	Каспичан	Гаранции за безопасност при производство и дегустация на качествено вино	БАКХУС-4 ООД	57 151,10	57 151,10	57 150,98
ОБЩО по ОП Развитие на човешките ресурси				152 687,62	152 687,62	152 687,44
ОБЩО				6 990 670,06	3 739 870,67	3 739 870,49

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България - публична част

1.6.4. Туризм

На територията на МИГ Нови пазар – Каспичан съществуващите условия - природни, исторически, културни и информационни – са в синхрон с определянето на туризма като приоритетен сектор в местното икономическо развитие. Ресурсите на територията се характеризират със съчетание на уникални природни забележителности, културно-историческо наследство, привлекателни ландшафти и пейзажи, както и с благоприятен климат, води и географско положение.

Съществуват благоприятни предпоставки за развитие на алтернативен туризъм (културен, еко, селски и др.). Уникално културно-историческо наследство - първата българска столица Плиска НИАР „Плиска“, Мадарският конник и други исторически обекти, богати природни дадености и сравнително благоприятно географско положение – близост до черноморските курорти Варна, Албена, Златни пясъци, Св. Св. Константин и Елена благоприятстват развитието на различни форми на туризъм и представляват сериозен потенциал за развитие. На територията на общината туристическите ресурси са насочени преди всичко към опознавателния, религиозния и селския туризъм, на ловния, историческия туризъм и екотуризма.

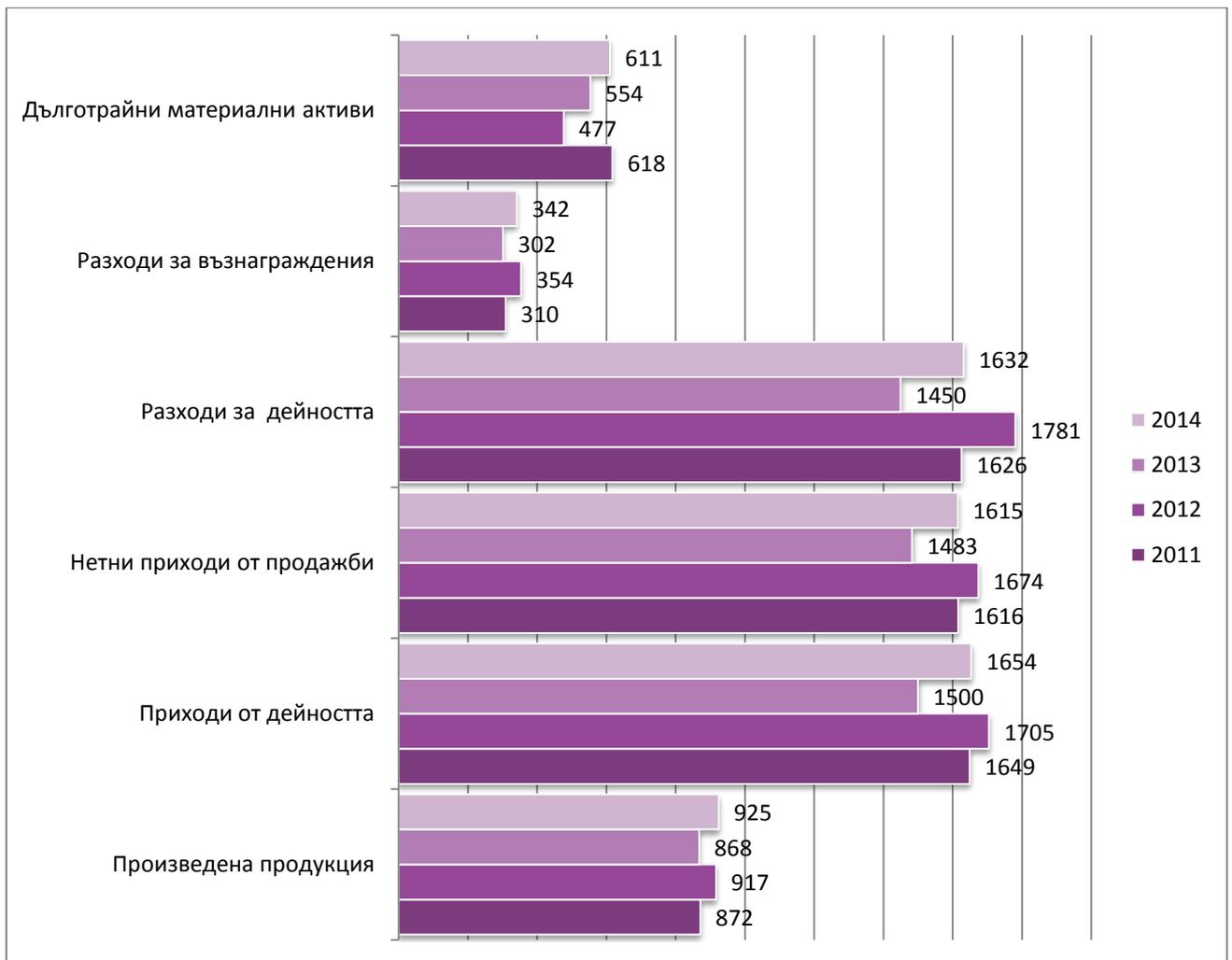
Въпреки отличния потенциал за развитие на туризма, под-секторът на хотелиерството и ресторантьорството на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан показва доста слаби резултати. През 2014 г. предприятията от тази сфера формират под 1 % от приходите и произведената продукция и осигуряват заетост на около 2 % от заетите лица.

Таблица 31. Основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от сектор Хотелиерство и ресторантьорство за територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, 2011 - 2014 г.

Хотелиерство и ресторантьорство / Територия / община	Предприятия	Произведена продукция	Приход и от дейността	Нетни приход и от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица	Разходи за възнаграждения	ДМА
	бр	хиляди левове						брой		хиляди левове	
2011											
МИГ Нови пазар - Каспичан	47	872	1649	1616	1626	99	79	116	86	310	618
Нови пазар	35	784	1389	1381	1358	89	61	96	75	273	540
Каспичан	12	88	260	235	268	10	18	20	11	37	78
2012											
МИГ Нови пазар - Каспичан	46	917	1705	1674	1781	98	177	120	89	354	477
Нови пазар	35	749	1329	1319	1428	70	172	101	79	304	371
Каспичан	11	168	376	355	353	28	5	19	10	50	106

		2013									
МИГ Нови пазар - Каспичан	46	868	1500	1483	1450	132	81	110	78	302	554
Нови пазар	35	668	1106	1094	1089	95	81	87	65	248	343
Каспичан	11	200	394	389	361	37		23	13	54	211
		2014									
МИГ Нови пазар - Каспичан	47	925	1654	1615	1632	125	102	112	81	342	611
Нови пазар	34	687	1159	1131	1159	84	80	85	63	287	134
Каспичан	13	238	495	484	473	41	22	27	18	55	477

Фигура 44. Динамика на основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от сектор Хотелиерство и ресторантьорство общо за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2011 – 2014 г.

Анализът на динамиката на основните икономически показатели на сектора Хотелиерство и ресторантьорство показва сравнително нестабилно развитие на сектора:

- Произведената продукция бележи през две от годините ръст – през 2012 и 2014 г., като за четирите разглеждани години ръстът 2014 спрямо 2011 е 52 хил.лв.
- Приходите и нетните приходи от продажби също бележат слаб ръст през 2014 спрямо 2011 г.

Като цяло, секторът на Хотелиерството и ресторантьорството, който най-ясно отразява в икономически смисъл развитието на туризма, показва слаби резултати, несъответстващи на наличния потенциал на територията.

Практически липсва регионална туристическа политика – не се правят пазарни проучвания, наблюдения на туристическото търсене, обновяване на съоръженията и атракциите и др.

Проблеми и пречки за развитието на туризма на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан:

- Неразработени и слабо оползотворени богати туристически ресурси.
- Състоянието на туристическата инфраструктура като цяло е незадоволително. Основните проблеми, които съществуват в нея са свързани със състоянието на пътищата към туристическите обекти, недостатъчно са указателните и информационни табели
- Силно ограничена маркетингова, рекламна и информационна дейност

Потребности във връзка с оползотворяване на отличния потенциал за развитие на туризма на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан:

- Адаптиране на ключовите исторически, културни и природни атракции на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан за туристически посещения.
- Осигуряване на цялостно „преживяване“ за туристите, включващо история, възможности за активна почивка и спорт, интегриране на местни продукти в туристическия продукт и качествени услуги. По този начин да се осигури поддълготраен престой на туристите на територията – включително с нощувка.
- Развитието на туристическата дейност в региона трябва да е съпроводено от подобряване на туристическата инфраструктура и създаване на продукти и събития, отговарящи на изискванията на международния пазар.
- Необходими са и инвестиции за разширяване и подобряване на легловата база и местата за настаняване, хранене и обслужване на туристите.
- Създаване на интегриран туристически продукт и маркетинг на дестинацията за привличане на туристи.

През програмния период **2007 – 2013 са реализирани редица инвестиции – публични и частни** – с подкрепата на Европейския съюз – Оперативна програма Регионално развитие и чрез проекти към Стратегията за местно развитие на Местна инициативна група Нови пазар – Каспичан по ПРСР 2007-2013.

Таблица 31. Подкрепа за развитие на туризма от ЕС по ОП Регионално развитие и по ПРСР 2007-2013 – чрез реализирани проекти по Стратегията за местно развитие на МИГ Нови пазар - Каспичан

Оперативна програма Регионално развитие					
Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП	Изплатени
Каспичан	Възстановяване и социализация на НИАР „Плиска”	Министерство на културата	1 064 587,68	1 048 459,68	1 048 457,79
ПРСР 2007-2013 – чрез реализирани проекти по Стратегията за местно развитие на МИГ Нови пазар - Каспичан					
с.Могила, община Каспичан	„Ремонт / обновяване / на спортно развлекателен комплекс” в УПИ I от кв.23 по плана на с.Могила, община Каспичан, област Шумен”	ЕТ „Ивелина Маринова”	150 577,09 лв.	105 403,97 лв.	105 403,97 лв.
с.Могила, община Каспичан	„Преустройство и основен ремонт на съществуваща жилищна сграда, пристройки и лятна кухня в къща за гости, благоустрояване, ремонт на ограда в УПИ XVII кв.15 с.Могила, общ.Каспичан, обл.Шумен, закупуване на оборудване и обзавеждане за посрещане на туристи”	ЕТ „Татар – Гинка Йорданова” гр.Нови пазар	179 333,68 лв.	125 356,11 лв.	124 859,95 лв.
с.Кюлевча	„Увеличаване на легловата база и разнообразяване на предлаганите туристически услуги от къща за гости „Ралица” с.Кюлевча”	„Райчеви Ко”ЕООД с.Кюлевча	194 995,32 лв.	133 341,75 лв.	125 874,70 лв.
Каспичан	„Въвеждане на съвременни форми за представяне на местното природно, културно и историческо наследство в община Каспичан” – Община Каспичан	Община Каспичан	56 711,15 лв.	56 711,15 лв.	56 711,15 лв.

1.7. Техническа инфраструктура – свързаност и достъпност на територията на община Нови пазар и община Каспичан

1.7.1. Транспортно-комуникационна система

Разположението на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан в близост до главните пътни артерии към гр. Варна, гр. Силистра, гр. Шумен, гр. Добрич и гр. Русе позволява да се осъществява добро покритие по отношение на товаронатовареност и човеконатовареност. Маршрутите до Шумен, Русе, Варна, Добрич, Исперих и Силистра се обслужват от транспортни фирми от съответните населени места. Главните пътни коридори, преминаващи през територията са Варна - София и Варна - Русе. Развитието на частната инициатива в страната даде възможност на редица фирми да заложат в своя предмет на дейност транспортна и спедиторска дейност и реално да я осъществяват. Благоприятното транспортно разположение, в близост до три транспортни артерии, подтиква напред тази инициатива към развитие.

Пътната мрежа на **община Нови пазар** е добре развита. Изградени са всички необходими пътни връзки на населените места с общинския център, както и между самите селища. Дължината на пътищата от републиканската пътна мрежа на територията на общината е както следва:

- АМ "Хемус" - 12,02 км.
- Пътища I клас-11,77 км.
- Пътища II клас-25,0 км.
- Пътища III клас-22,2 км.
- Общинска пътна мрежа-66.594 км.

Републиканските пътища, пресичащи територията на общината и имащи най-голямо социално-икономическо значение са безспорно АМ "Хемус", път I-2 "София - Варна", II-27 "Нови пазар - Добрич", III-207 "Нови пазар - Векилски-Тервел", III-701 "Шумен - Никола Козлево - Нови пазар", III-7003 "Шумен – Каолиново – Войвода - Избул". С изключение на път II-27, за който отпуснатите през 2005 г. средства за ремонт не достигнаха за възстановяване на изключително лошия участък Памукчии - Сечище, останалите пътища от републиканската пътна мрежа са в добро състояние.

Състоянието на пътищата от **общинската пътна мрежа** се оценява по-скоро като добро, тъй като над 90% от пътищата са в добро или много добро състояние в следствие на извършените ремонтни работи на някои силно повредени участъци. Правилното определяне на приоритетните участъци за ремонт и рехабилитация е от определящо значение за функционирането на пътната мрежа и осигуряване на условия за по-пълно и ефективно използване на местния потенциал за развитие.

Пътната мрежа на територията на **община Каспичан** е добре изградена. Община Каспичан има добри транспортни връзки със съседните общини и големите центрове в североизточна България. На територията на общината са изградени общо **100,74 км.** пътна мрежа:

- първи клас **10,5 км.**,
- третокласна пътна мрежа **53,32 км.** и
- **36,92 км.** общински пътища.

Територията на МИГ Нови пазар - Каспичан се обслужва от **железопътната линия** Варна – Русе.

От голямо значение за развитието на територията би било развитието на жп линията в направление Вълчи дол, което би довело до рационализиране на транспортната инфраструктура в Девненския задпристанищен хинтерланд. Тази връзка ще осигури и ефективна транспортна достъпност на добруджанските товари към Южна и Западна България, Европа, и по-добри възможности на перспективното транспортно трасе към пристанищата Рени и Измаил - т.е. към Украйна, Беларус, Прибалтика и Русия.

През програмния период 2007-2013 година на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан са инвестирани 8 415 628,89 лв. по ОП Регионално развитие в пътна и друга инфраструктура.

Таблица 32. Подкрепа за подобряване на техническата инфраструктура от ЕС по ОП Регионално развитие на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, за програмен период 2007-2013 г.

Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП	Изплатени
ПЪТНА ИНФРАСТРУКТУРА					
Нови пазар	Рехабилитация и реконструкция на Път № SHU2113 / III-701, Хърсово – Нови Пазар / Стоян Михайловски – Преселка / II-27 / , участък от км. 0+000 до км. 9+155	Община Нови пазар	4 474 946,99	4 474 946,99	4 970 868,22
Каспичан	Рехабилитация на път IV-20058 „Каспичан-Марково” и IV-20059 „Плиска-Върбяне”	Община Каспичан	573 918,45	573 918,45	573 918,45
Каспичан	"Изграждане на съоръжения срещу наводнения на река Крива река в границите на град Плиска, Община Каспичан"	Община Каспичан	895 605,78	692 342,86	657 725,72
ОБЩО ЗА ПЪТНА ИНФРАСТРУКТУРА			5 944471,22	5 741208,30	6202512,39
ДРУГИ ПРОЕКТИ, СВЪРЗАНИ С ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ					

Нови пазар	Подобряване на физическата и жизнена среда в община Нови пазар	Община Нови пазар	2 587 765,67	2 587 765,67	1 962 456,16
Нови пазар	Изработване на Интегриран план за градско възстановяване и развитие с времеви хоризонт до 2020 г., насочен към устойчиво и трайно преодоляване на високата концентрация на икономически, природни и социални проблеми в град Нови пазар.	Община Нови пазар	152 113,48	152 113,48	144 507,81
Каспичан	Партньорство и обмен на добри практики за въвеждане на ВЕИ в българските общини Смядово и Каспичан	Шуменска ТПП	106 152,53	106 152,53	106 152,53
ДРУГИ ПРОЕКТИ, СВЪРЗАНИ С ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ			2 846031,68	2 846031,68	2 213 116,50

1.7.2. Водоснабдяване и канализация

ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР

Водоснабдяването на населението, промишлеността и селското стопанство в населените места от **Община Нови пазар** с вода за питейно битови и промишлени нужди се осъществява посредством следните експлоатационни съоръжения:

- Тръбни кладенци - 8 бр.
- Шахтови кладенци - 7 бр.
- Каптажи - 12 бр.

Водоснабдяването на селищата от Община Нови пазар е изградено предимно на групов принцип в отделни водоснабдителни групи.

Водоснабдителна група Нови пазар - обхваща гр. Нови пазар и село Жилино. Водните количества за града са напълно достатъчни.

През 2001 г. със средства на Световната банка е извършена реконструкция на 1 600 м. от вътрешната водопроводна мрежа. През 2007 г. започна реконструкция на главни клонове от уличната водопроводна мрежа в гр. Нови Пазар, като финансирането е осигурено чрез кредит от Община Нови Пазар. Строителството завърши през 2008 г. Необходима е подмяна на главния водопровод на група Жилино за гр. Нови пазар, който е строен от азбестоциментови тръби, връзките му са износени и загубата на подадената вода е над 50%.

Съществуващата водопроводна мрежа се нуждае от реконструкция и подмяна на голяма част от тръбите. Вътрешната водопроводна мрежа също е остаряла морално и физически и е с

азбесто-циментови тръби. Изградена преди повече от 30 години, амортизираната водопроводна мрежа създава предпоставки за аварии и високи загуби на вода.

Сериозен проблем за водоснабдяването са много високите загуби на вода и необходимостта от спешна реконструкция и подмяна с полиестерни тръби, както и с включване на нови водоизточници с оглед подобряване качествата на подаваната питейна вода на населението. За оптимизиране процеса на водоснабдяване в община Нови пазар е въведена Автоматизирана система за контрол и управление на водоснабдяването (АСУВ).

Канализационна мрежа и пречистване на отпадъчните води

По-голямата част от населените места в община Нови пазар не са канализирани. Изградена е канализационна мрежа в град Нови пазар, която обхваща над 90% от населението. Изпълнен е проект „Изграждане на частична канализационна мрежа, ПСОВ и реконструкция на водопроводна мрежа на гр. Нови пазар“, одобрен за финансиране по Оперативна програма „Околна среда“ 2007-2013 г. Проектът е на стойност 36 747 604 лева. Включва рехабилитация на канализационна мрежа, рехабилитация и изграждане на водопроводна мрежа и изграждане на пречиствателна станция за отпадни води. Реконструирана и обновена е над 30 км. канализационна и над 20 км. водопроводна мрежа. По този начин ще се намалят загубите на питейна вода с около 30 процента. Повече от 18 хиляди жители вече са свързани към новоизградената пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ).

ОБЩИНА КАСПИЧАН

На територията на община Каспичан задоволяването на питейно-битовите нужди на населението и осигуряването на необходимия воден капацитет за промишлени и стопански нужди се осъществява основно от “В и К” ООД – Шумен, клон Нови пазар. Малка част от промишлените нужди се задоволяват посредством собствени водоизточници. Водните количества се осигуряват от местни водоизточници. Дължината на изградената водопроводна мрежа в гр.Каспичан е 22 140 м.

Водопроводната мрежа на територията на цялата община е остаряла, в следствие на което загубите на питейна вода са големи. От посочената таблица става ясно, че голяма част от подадената вода, не се използва полезно. Средният показател за общината надхвърля 52 %.

Мрежи и системи за отпадъчни води

Изградена канализационна система има само в град Каспичан, която не включва квартал Калугерица. Не е осигурено пречистване на формираните отпадъчни води.

Изработен е технически проект *“Реконструкция и изграждане на водопроводна и канализационна инфраструктура и пречиствателна станция на отпадни води в гр.Каспичан, община Каспичан, област Шумен”*, който се предвижда да бъде осъществен чрез европрограми.

Във всички останали селища се използват септични ями. Липсват пречиствателни съоръжения за отпадъчни води.

ХИДРОМЕЛИОРАТИВНИ СЪОРЪЖЕНИЯ

На територията на Община Каспичан се намира част от Напоителна система “Виница”, но напоителните съоръжения не съществуват.

През община Каспичан протичат реките Провадийска и Мадарска и множество малки потоци, които се вливат в тях. Река Провадийска има осем притока, от които най-голям е река Крива река.

Част от реките в общината увеличават нивото си при проливни дъждове.

През 2012 г. е осъществен инфраструктурен проект „Изграждане на съоръжения срещу наводнения река Крива река в границите на град Плиска”.

По река Провадийска около гр. Каспичан през периода 1992-1996 год. е направена корекция на речното корито, като то е разширено и удълбочено, но като цяло поречията на реките се нуждаят от постоянно поддържане, тъй като се затлачват с тиня и растителност.

1.7.3. Енергийна инфраструктура

ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР

На територията на община Нови пазар е изградена една от системните подстанции от преносната електроенергийна система на страната – п/ст „Мадара” 220/110 кV, която е основният източник на електроенергия за област Шумен. Наличието на системната подстанция „Мадара” на територията на общината е предпоставка за по-голяма сигурност и качество на снабдяването с електроенергия. Прякото електроснабдяване се осъществява посредством районна подстанция Нови пазар с напрежение 110/20 кV, 2 броя трансформатори 1x31,5 + 1x25, разположена е в град Нови пазар. Електроразпределителната мрежа СН, захранваща населените места е с обща дължина 244 км. и 112 трансформаторни постове. Общо инсталираната мощност в ТП е 49 893 кVA. Всички населени места са електроснабдени.

Основните проблеми, свързани с електроснабдяването на общината са: възрастовата структура на някои от основните мрежи и съоръжения, които се нуждаят от подмяна и ремонти и аварийните ситуации при неблагоприятни климатични условия.

За изпълнението на националната цел за постигане на 16% дял на ВЕИ в общото крайно потребление на енергия, Енергийната стратегия 2020 на България предвижда политика за увеличаване на производството на електрическа енергия от ВЕИ. За производството на алтернативна електрическа енергия в страната се използват главно водна, вятърна и слънчева енергия.

На територията на община Нови пазар е построен ветроенергиен парк – вятърна електроцентрала с капацитет 200 мегавата. Инвестицията е в размер на около 700 млн. лв. и е в землищата на осем села - Мировци, Преселка, Сечище, Тръница, Писарево, Ст. Михайловски, Памукчии и Жилино.

Оптималното използване на енергийните ресурси, предоставени от възобновяеми енергийни източници е средство за достигане на устойчиво енергийно развитие и минимизиране на вредните въздействия върху околната среда от дейностите в енергийния сектор.

Мерките за повишаване на енергийната ефективност са свързани основно с оптимизиране на уличното осветление чрез въвеждане на системи за автоматично управление и подмяна на осветителните тела с енергоспестяващи. Разработва се и проект за пълна LED –

рехабилитация на уличното осветление в Община Нови пазар, което ще намали разходите на улично осветление двукратно при увеличение на монтираните LED осветители до 5 000 бр.

По отношение на сградния фонд усилията се насочват към санирането на сградите и технологично обновяване на отоплителните инсталации. Общината има разработена Програма за подобряване на енергийната ефективност 2011-2022 г..

През територията на община Нови пазар преминава северния клон на националната газопреносна система. Общината попада в обособения регион „Добруджа“, за който „Овергаз“ АД има издадени лицензи за разпределение и снабдяване с природен газ. „Газоснабдяване Нови Пазар“ АД, дъщерно дружество на „Овергаз Инк“ АД, газифицира почти всички индустриални потребители в община Нови пазар. Традиционната за района стъкларска промишленост оцелява, благодарение на природния газ. Най-големият консуматор в Нови Пазар е фирмата „Ново стъкло“ ЕАД, с месечно потребление от 750 000 кубически метра. Веднага след това в класацията на потребителите-гиганти са „Мера глас“ ООД и „Лебед глас“ ЕООД. Всички училища, детски градини и ясли на територията на Нови Пазар са газифицирани. Метан се подава и на домакинства в гр. Нови пазар.

Развитието на газопроводната мрежа и осигуряването на достъп до перспективен и ефективен енергиен източник за промишлеността, домакинствата и обществените сгради е важно условие за подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическото развитие и конкурентоспособността в целия район.

ОБЩИНА КАСПИЧАН

100

В община Каспичан е изградена 80% въздушно и 20% подземно електропроводна и електроразпределителна мрежа, която осигурява достатъчна сигурност и оперативност в захранването на всички селища. Инсталираната мощност е оразмерявана за значително по-голямо потребление от сегашното и всички подстанции работят с около 20% от капацитета си.

За общинския център няма изградено резервно електрозахранване. В процес на проектиране е разрастването на северната промишлена зона на град Каспичан. В тази връзка е необходимо да се изгради нов трафопост за покриване на новите промишлени нужди.

В населените места електропреносната мрежа е амортизирана и се нуждае от цялостна подмяна. При влошаване на климатичните условия често възникват аварии. Има резки спадове в напрежението на подаваната ел. енергия. Всички населени места са електрифицирани. Разходите за енергия заемат значителна част от бюджета на общината и това налага въвеждане на нови енергоспестяващи технологии. Енергоизточниците са от електроенергия, твърди горива (дърва, въглища) и природен газ. През територията на общината преминава основен газопровод, чрез който е газифицирано предприятието „Рока България“ АД, Общинска администрация, Центъра за настаняване от семеен тип „Слънце“, ОДЗ „Снежанка“, „Велпа“ ООД, СОУ „П.Волов“, както и част от жилищните сгради.

1.7.4. Телекомуникации

Информационните и комуникационните технологии (ИКТ) предлагат нови възможности за фирмите и регионите и са важен фактор за регионална конкурентоспособност, влияещ върху скоростта на промените в регионите и териториалното разпределение на икономическата активност.

По данни на Европейската обсерватория за информационни технологии ЕИТО, развитието на електронните съобщения в световен мащаб в последното десетилетие се доминира от мобилните гласови услуги и интернет, следвани от мобилния ширококолов достъп. Фиксираният ширококолов достъп се характеризира с нисък темп на растеж, докато фиксираният телефонни услуги следват тенденцията на намаляване от предходните години.

В **община Нови пазар**, наложилата се през последните години тенденция на намаление на фиксирания телефонна плътност и увеличение на мобилната продължава, като стойността на показателят „фиксирана телефонна плътност по домакинства“ бележи постоянно намаление, подобно на процесите в страната и ЕС.

При показателя „мобилна телефонна плътност“ се наблюдава тенденция на увеличение, но темпът на нарастване на мобилната плътност се забавя.

Община Каспичан разполага с цифрова телефонна централа отговаряща на съвременните технически изисквания и стандарти. Всички населени места в общината има покритие на мобилните оператори. Проблем остава ширококоловия и високоскоростен достъп до интернет, особено в по-малките населени места. Има разположени усилвателни станции в населените места. В гр.Каспичан е разположен един от най-големите телекомуникационни центрове в България.

Достъпът до Интернет е осигурен в градските центрове на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан. Проблеми съществуват основно в селата, където все още степента на оборудване на фирмите и домакинствата с компютри е твърде ниска и е необходимо изграждането на публични места за достъп до мрежата (телецентрове). Това води до задълбочаване на териториалните различия в използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и се отразява на икономическия растеж и конкурентоспособност на територията.

В този контекст насочването на ресурси за развитието на електронните комуникации добива изключителна важност за преодоляване на регионалните различия в достъпа до електронни услуги и развитието на информационното общество на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан. **Изграждането на обществени информационни системи и гарантираното предлагане на Интернет услуги за целия обществен сектор, включително и на улеснен достъп за хората с увреждания, е задължителна стъпка към информационното общество.**

1.8. Опазване на околната среда – екологично състояние и рискове

1.8.1. Състояние на въздух и води

А) Атмосферен въздух

ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР

За контрол на показателите характеризиращи качеството на атмосферния въздух в община Нови пазар, като част от националната система за мониторинг, работи автоматична измервателна станция (АИС) Шумен.

По данни на РИОСВ - Шумен през 2011 г. на територията на община Нови пазар не са отчетени превишения на ПДК на серен диоксид и азотен диоксид. Основна "причина" за това е липсата на промишлени обекти с източници на емисии, които биха оказали въздействие върху КАВ. Потвърждава се тезата, че регистрираните превишения на ПДК по показател фини прахови частици (ФПЧ), основно през зимния сезон, е в резултат на използваните през отоплителния сезон горива и горивни съоръжения в битовия сектор, съчетано с определени метеорологичните условия (атмосферно налягане, безветрие, инверсии). През 2011 г. АИС не са регистрирани превишения на средноденонощната норма (СДН - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) по показател ФПЧ.

На основание на действащите законови и нормативни разпоредби, за община Нови пазар има издадени от МОСВ Разрешителни за емисии на парникови газове на „Ново стъкло" ЕАД. Тук следва да се отбележи, че новоизградените инсталации, включително и пречиствателни съоръжения, работят с подобрена ефективност от тези, които се извеждат от експлоатация. По отношение на въздействието на контролираните обекти с източници на емисии върху атмосферния въздух е необходимо да се отбележи газифицирането на паровите централи и преустройството на инсталации с горивни процеси за работа с природен газ в промишлените предприятия.

Предприятията в община Нови пазар с функциониращи инсталации за пречистване на отпадните газове са 4 бр. Пречиствателните им съоръжения основно са за ограничаване на емисиите на прахообразни вещества в атмосферния въздух от технологични процеси на производствените инсталации.

За увреждане качеството на атмосферния въздух на населените места немаловажно влияние оказват и емисиите от ДВГ на автомобилния транспорт като най-съществено въздействието се изразява при зимните ниски температури. От значение е нарасналия брой на МПС и увеличеният трафик на автомобили.

ОБЩИНА КАСПИЧАН

На територията на община Каспичан няма постоянни режимни пунктове за определяне на качеството на атмосферния въздух (КАВ). Извършват се епизодични измервания чрез мобилна автоматична станция на Регионална лаборатория – гр. Варна към ИАОС – гр.София, оборудвана с автоматични монитори за въглероден оксид (СО), серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), озон (O₃) и фини прахови частици – ФПЧ10 (с големина на частиците под 10 μm). Паралелно се провеждат наблюдения и на метеорологичните параметри –

температура на въздуха, атмосферно налягане, посока и скорост на вятъра, относителна влажност и сила на слънчево греене.

Замърсяването на атмосферния въздух в района на община Каспичан се дължи главно на автомобилния транспорт, значителния транспортен трафик по направление Шумен – Варна, горивните инсталации в производствените предприятия и битовото отопление. На територията на община Каспичан няма концентрация на промишлени производства, отделящи в атмосферния въздух значителни количества вредни вещества. Стартиралото газифициране на град Каспичан подпомага за намаляване на емисиите.

Б)Води

Рамковата Директива за водите въвежда нов подход в управлението на водите, като въвежда екологични норми и цели за качеството, обезпечаващи структурата и функционирането на водните екосистеми.

ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР

За целите на анализа на антропогенното въздействие и натиск и определяне състоянието на водите, съгласно РДВ е приета т.нар. условна класификационна система за качеството на водите. Оценката за качеството на водите през 2011 г. е направена въз основа на изискванията на Директива 2008/105/ЕО и Наредба №4/2000 г.

На територията на РИОСВ-Шумен редовно се извършва мониторингова дейност на повърхностно течащите води и подземните води. Те са включени в Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг (НАСЕМ). През територията на община Нови пазар преминава Крива река, която се влива в Провадийската река, част от Черноморската отточна област.

Основни хидротехнически съоръжения на територията на общината са язовирите, които са 7 на брой, 5 от които са общински.

За следене емисионното състояние на водните обекти към територията на общината има пункт за мониторинг след гр. Нови пазар. Резултатите от анализа доказват че в по-голяма част от водните обекти няма отклонения от стандартите за питейни води (СПВ) и ПС. Отклонения в качества на питейната вода неотговарящи на показател “нитрати” според изискванията на Наредба №9 се наблюдават при водоизточници в 4 водоснабдителни зони, за които се търсят алтернативни решения, Писарево, Сечище, Жилино и Избул. Основна причина е ползването на торове и препарати, несъобразено с ограниченията и забраните при обработка на земеделските земи в санитарно охранителните зони. Тези населени места се нуждаят от мерки за проучване на нови водоизточници.

Най-голям източник на замърсяващи отпадъчни води е канализационната мрежа от гр. Нови Пазар. За решаването на този проблем е изпълнен проект „Изграждане на частична канализационна мрежа, ПСОВ и реконструкция на водопроводна мрежа на гр. Нови пазар” одобрен за финансиране по Оперативна програма „Околна среда” 2007-2013 г. Новоизградената Пречиствателна станция за отпадъчни води е въведена в експлоатация.

ОБЩИНА КАСПИЧАН

През 2012 година е извършвано вземане на водни проби от отпадъчните води, образувани от канализационната система на гр.Каспичан. Измервани са показатели олово, кадмий, мед, цинк, арсен, никел, живак, активна реакция рН и други, като единствено амониевия азот превишава индивидуалните емисионни ограничения, съгласно разрешително за заустване от 2012 г. срокът за достигане на индивидуалните емисионни ограничения е 31.12.2014 г.

Мястото на заустване на отпадъчните води е във воден обект р.Каменица, поречие на р.Провадийска, водно тяло BG2PR56R011, съгласно Плана за управление на водите в Черноморски басейнов район, който е с период на действие 2010-2015 година. Водното тяло е определено в лошо екологично състояние и в риск по органични вещества, общ азот и общ фосфор, съгласно гореописания план.

Чрез проекти по ОП Околна среда през програмния период 2007-2013 г. на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан са инвестирани **26 154 927,57 лв.**

Таблица 33. Подкрепа за околната среда от ЕС по ОП Околна среда на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, за програмен период 2007-2013 г.

Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП	Изплатени
Нови пазар	Изграждане на частична канализационна мрежа, ПСОВ и реконструкция на водопроводна мрежа на гр. Нови пазар	Община Нови пазар	26 651 975,17	25 799 154,15	25 803 854,15
Каспичан	Технически дейности за комплексно водно решение за реконструкция и изграждане на водопроводна и канализационна инфраструктура и пречиствателна станция за отпадни води гр. Каспичан, община Каспичан обл. Шумен	Община Каспичан	240 093,42	240 093,42	240 093,42
Каспичан	Изработване на техническа документация за закриване и рекултивация на общинското депо за	Община Каспичан	110 980,00	110 980,00	110 980,00

	битови отпадъци в село Каспичан, община Каспичан				
ОБЩО		27 003 048,59	26 150 227,57	26 154 927,57	

1.8.2. Дейности по управление на отпадъците

ОБЩИНА НОВИ ПАЗАР

Основното замърсяване на земни площи е с отпадъци от битов, растителен и строителен характер и животински тор. Почти навсякъде е решен проблемът с оползотворяване на биологичния тор за наторяване на земеделски земи.

Нерегламентираните сметища на територията на община Нови пазар са изцяло закрити и предстои тяхната рекултивация.

Внимание се обръща на наличието на локални замърсявания на мери, пасища и крайпътни ивици с битови, земеделски и строителни отпадъци. За почистването им се правят писмени предписания, изпълнението, на които се контролира. Налага се тенденцията за намаляване на замърсяването на земите и почвите. Това се дължи на провеждането от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилната употреба на препаратите за растителна защита и опазване на почвата от химическо замърсяване и пестициди.

ОБЩИНА КАСПИЧАН

Във всички населени места на територията на община Каспичан е въведено организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци. Дейностите по сметосъбирането и сметоизвозването се осъществяват от фирма, съгласно сключен договор. Събраните ТБО се транспортират до регионалното депо за неопасни отпадъци в гр.Шумен, кв.Дивдядово. Община Каспичан участва като член в „Регионално сдружение за управление на отпадъците на общините в област Шумен“. За подобряването на системата за сметосъбиране и сметоизвозване е необходимо закупуването на специализирана техника и увеличаване броя на контейнерите във всички населени места от Община Каспичан.

През 2008 година е спирано от експлоатация: Депо за твърди битови отпадъци гр.Каспичан, намиращ се в имот №000131, УПИ I от плана на с.Каспичан. През 2012 година е спечелен проект по Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда /ПУДООС/ за „Закриване и рекултивация на общинско депо за битови отпадъци в село Каспичан, община Каспичан“.

Преустановено е изхвърлянето на отпадъци образувани от производствената дейност на „Рока България“ АД на промишленото сметище, намиращо се на територията на с.Каспичан, необходима е рекултивация на същото.

През месец октомври 2008 година е въведена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки чрез договор за сътрудничество с Организацията по оползотворяване на отпадъци от опаковки „Булекопак“ АД. Към 2013 година процента на населението от Община Каспичан обслужвано с контейнери за разделно събиране е 96.34%.

Въведени са системи за разделно събиране на масово разпространените отпадаци - излязло от употреба електрическо и електронно оборудване /ИУЕЕО/ чрез договор с „Грийнтех България“ АД, негодни за употреба батерии и акумулатори /НУБА/ чрез договор с „Рекобат“ АД, излезли от употреба моторни превозни средства /ИУМПС/ чрез договор с „Българска рециклираща компания“ АД.

Строителните отпадъци образувани от територията на общината се предават за обработка на фирма съгласно сключен договор.

Необходимо е да се предприемат мерки за въвеждане на система за разделно събиране, транспортиране и последващо компостиране на биоразградимите отпадъци, генерирани от дейностите свързани с поддръжката на зелените площи от територията на общината и образувани от домакинствата, което от своя страна ще доведе до облекчаване на системата за сметосъбиране на битовите отпадъци и по този начин ще бъдат изпълнени заложените цели в Закона за управление на отпадъците. За отделянето и третирането на биоразградимите отпадъци от общия поток битови отпадъци е необходимо изграждането на площадка за компостиране.

Таблица 34. Подкрепа за развитие на административния капацитет на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, за програмен период 2007-2013 г.

№	Място на изпълнение	Наименование на проект	Бенефициент	Обща Стойност	БФП	Изплатени
1	Нови пазар	ПОВИШАВАНЕ ЕФЕКТИВНОСТТА НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ НОВИ ПАЗАР	Община Нови пазар	71 425,18	71 425,18	71 425,18
2	Нови пазар	Подобряване на професионалната компетентност на служителите в общинска администрация Нови пазар за по-ефективно и ефикасно изпълнение на задълженията им	Община Нови пазар	45 767,35	45 767,35	45 767,35
1	Каспичан	Община Каспичан – квалифицирани служители и качествено обслужване	Община Каспичан	85 154,98	85 154,98	85 154,98

106

2. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан (Обобщен SWOT анализ)

При оценъчните и прогнозните проучвания се използват два основни подхода – емпиричен и експертен. При емпиричния подход се извеждат закономерности на основата на анализирана емпирична информация с помощта на статистически и математически модели. При експертния подход се разчита на опита на експертите, като се допуска, че те имат нужния капацитет да разкриват закономерности и да правят синтезирани достоверни оценки, без да е необходимо да се разработват сложни математико-статистически модели. SWOT-анализът спада към експертната група методи, но той не може да бъде разработен без необходимата изходна информация.

Главната цел на **Анализа на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите** (SWOT-анализа) е да се извърши взаимнообвързана оценка на **вътрешните** за дадена територия **силни** (Strengths) и **слаби** (Weaknesses) **страни**, както и на **външните** за територията **възможности** (Opportunities) и **заплахи** (Threats). Приема се, че **вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се контролират от организацията**, докато **външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата**, в която се развива организацията или региона.

В световната практика SWOT-анализът се е утвърдил като задължителен елемент на стратегическото планиране. Значението на SWOT-анализа се подсилва и от факта, че той е регламентиран като задължителна процедура при всички планове и програми, свързани с усвояването на структурните фондове и инструменти на Европейския съюз.

Изготвеният **Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан**, във връзка с разработване на стратегия за водено от общностите местно развитие (SWOT-анализ) е взел под вниманието резултатите от анализа на потенциала и потребностите за развитие на разглежданата територия.

SWOT анализът е обективно следствие от социално-икономическия анализ и представя изводите от проучването на състоянието и потенциала на територията на Местна инициативна група Нови пазар - Каспичан, като акцентира на силните, слабите страни, възможностите и заплахите за развитие.

Резултатите от SWOT-анализа позволяват **точно формулиране на приоритетите и целите за развитие на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан**, както и периодична оценка на мястото ѝ в рамките на региона. При извършването на настоящия SWOT-анализ са взети предвид и **възможностите за въздействие върху територията и местните общности чрез разработваната Стратегия за водено от общностите местно развитие** и нейните **ограничения** във времеви и финансов аспект.

Резултатите от SWOT-анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието. Сред елементите на анализа има **взаимовръзки, които разкриват потенциала за развитие**, а също и такива, които показват **ограниченията (лимитиращите фактори), проблемите**, които предстои да бъдат преодолени и потребностите, които могат да бъдат задоволени чрез планиране на съответни мерки. За да могат да се открият **лостовете за развитие, ограниченията, проблемите и рисковете** за

социално-икономическото развитие на територията на двете общини – Нови пазар и Каспичан, е изготвен SWOT-анализ за всяка изследвана в анализа на икономическото и социалното развитие и на потенциала сфера, като природните ресурси са представени в комбинация със състоянието на околната среда.

Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, във връзка с разработване на стратегия за водено от общностите местно развитие

SWOT анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Богато културно-историческо наследство -археологически и архитектурни паметници, които представляват голям потенциал за развитието на културния туризъм – първата българска столица Плиска – НИАР „Плиска”, Мадарския конник – НИАР „Мадара”; • Уникални природни ресурси, съхранена природа и богато биологично разнообразие, които са предпоставки за развитието на разнообразни форми на туризъм, устойчиво горско стопанство, природосъобразно земеделие и животновъдство. • Климатичните и природни дадености са подходящи за развитието на еко туризъм; • Плодородна земя и подходящи природно-климатични условия за развитие на селско стопанство и особено на производството на плодове и зеленчуци; • Изградени традиции и опит в селското стопанство; • Благоприятно географско положение – 70 км до големия морски и пристанищен център Варна и 120 км средно до двете дунавски пристанища Русе и Силистра. • Добра транспортна обезпеченост - Железопътната гара Каспичан, автомагистрала “Хемус”. 	<ul style="list-style-type: none"> • Неразработени и слабо оползотворени богати туристически ресурси. • Разпокъсаност на собствеността върху земята и липса на големи и конкурентноспособни стопанства; • Ниска добавена стойност и неефективен маркетинг на произвежданата селскостопанска продукция • Лошо състояние и амортизирана мрежа от напоителни канали и съоръжения. • Ниска конкурентоспособност на произвежданата продукция; • Демографски проблеми: намаляване на броя на населението, застаряване, ниска раждаемост, отрицателен естествен прираст и засилени миграционни процеси. • Ниска степен на образование и квалификация и несъответствие между предлаганите и търсените квалификации на работната сила. • Неблагоприятна образователна структура – висок дял на нискообразованото население, особено в селата и миграция на младите квалифицирани кадри от родните места към големите градове или в чужбина. • Недостиг на работна ръка в „непрестижни“ сектори – в селското стопанство и по-сериозното застаряване в селата на територията • Недостатъчна информираност и предприемачески умения; • Проблеми с достъпа до медицинска

<ul style="list-style-type: none"> • Изградена техническа, транспортна и социална инфраструктура и относително добре развита селищна система. • Липсват ярко изразени екологични проблеми, замърсявания и увреждания на околната среда, застрашаващи човешкото здраве • Изградени традиции и опит в силикатната промишленост • Наличие на свободен сграден фонд и земя, които биха могли да представлява инвестиционен интерес. 	<p>помощ в малките населени места – намаляващ брой общопрактикуващи лекари; наличие на население без медицинско обслужване.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Недобро състояние на елементите на техническата инфраструктура, амортизирана водопроводна мрежа, липса на канализация извън общинските центрове
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> • Наличие на възможности за финансиране чрез ПРСР и други инструменти на развитие на туризма на базата на богато културно-историческо наследство и природни забележителности в подходящи форми и разработване на туристически пакети, обединяващи различни туристически продукти за създаване на цялостен туристически продукт; • Комасация на земята и повишена ресурсна ефективност; • Разширяване на земеделските дейности и пълноценно използване на добрите природо-географски условия за развитие на интензивно и с висока добавена стойност селско стопанство и преработка на селскостопанските продукти; • Развитие на поливно земеделие чрез възстановяване на мрежата от напоителни канали и съоръжения. • Потенциал за разнообразяване на земеделието към зеленчукопроизводство, овощарство и лозарство. • Условия за развитие на мрежи от свързани производства в областта на селското стопанство, хранително- 	<ul style="list-style-type: none"> • Влошаване на демографската ситуация, задълбочаване на демографските проблеми и застаряване на населението. • Увеличаване броя на безработните с основно и по-ниско образование. • Липса на квалифицирана работна сила в съответствие на пазара на труда може да доведе до влошаване качеството на предлаганите услуги и спад в показателите на основните отрасли за общината; • Влошаване качеството на техническата инфраструктура и липса на средства за нейната поддръжка. • Замърсяване на околната среда от антропогенни или други фактори. • „Миграция“ на производства към райони с по-ниски разходи

<p>вкусовата и преработвателна промишленост.</p> <ul style="list-style-type: none">• Енергийна ефективност за насърчаване на зелената и енергийно-ефективна икономика;• Ефективен маркетинг за достъп до нови пазари.• Относително изолирани малки селища, подходящи за екологично земеделие и екологични производства и в областта на някои форми на туризма.• насочването на ресурси за развитието на електронните комуникации	
---	--

ПРИЛОЖЕНИЯ

Списък на използваните таблици

- Таблица 1: Разстояния в километри от Каспичан и от Нови пазар до някои големи градове в България
- Таблица 2: Територия, население и гъстота на население за общини Каспичан и Нови Пазар и МИГ Нови пазар – Каспичан
- Таблица 3. Защитени зони по НАТУРА 2000 на територията на МИГ Нови Пазар-Каспичан
- Таблица 4. Основни характеристики на жилищния фонд и въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища, Община Нови пазар, за периода 2010 – 2014 г.
- Таблица 5. Основни характеристики на жилищния фонд и въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища, Община Каспичан, за периода 2010 – 2014 г.
- Таблица 6. Население на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН по местоживееене и пол, 2005 – 2014
- Таблица 7. Естествено движение на населението на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, 2005 – 2014 г.
- Таблица 8. Механично движение на населението на територията на Местна инициативна група Нови пазар – Каспичан, 2005 – 2014 г.
- Таблица 9. Население на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан под, във и надтрудопособна възраст по пол, 2005 - 2014 г.
- Таблица 10. Население на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН на 7 и повече години по общини, местоживееене и по образование по данни от Преброяване на населението (01.02.2011 година)
- Таблица 11. Етническа принадлежност на населението на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, към 1.02.2011 г. (брой)
- Таблица 12. Население на 15 и повече навършени години по икономическа активност, пол и възраст на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан към 01.02.2011 година
- Таблица 13. Брой на безработните лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан по образование (2009-2015)
- Таблица 14. Равнище на безработица за община Нови пазар и община Каспичан, 2009 - 2015г.
- Таблица 15. Регистрирани безработни лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан по възрастови групи за 2009-2015 г.
- Таблица 16. Учебни институции на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, учебни години 2010/2011 до 2014/2015
- Таблица 17. Детски градини, деца, педагогически персонал, места и групи в детските градини на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, за учебните 2005/2006 до 2014/2015

- Таблица 18. Училища, паралелки, учители, учащи и завършили в общообразователни и специални училища на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан за периода 2005-2006 до 2014 – 2015 учебни години
- Таблица 19. Училища, паралелки, учители, учащи, новоприети и завършили в програми за придобиване на II и III степен професионална квалификация на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан за периода 2005-2006 до 2014 – 2015 учебни години
- Таблица 20. Проекти за образователна инфраструктура на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, реализирани по Оперативна програма Регионално развитие за периода 2007 – 2013 г.
- Таблица 21. Болнично лечение на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2010 -2015 г.
- Таблица 22. Медицински кадри на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2010-2014 г.
- Таблица 23. Брой на отчетените нефинансови предприятия по групи предприятия според броя на заетите на територията на МИГ Нови пазар -Каспичан, 2010 - 2014 г.
- Таблица 24. Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия по икономически сектори (A21) общо за МИГ Нови пазар – Каспичан, 2014 г.
- Таблица 25. Динамика на основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от селско, горско и рибно стопанство общо за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2011 – 2014 г.
- Таблица 26. Засети култури (засети дка/реколтирани площи) и средни добиви на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2011 - 2015 г.
- Таблица 27. Брой и видове животни, отглеждани на територията на МИГ Нови пазар-Каспичан, 2009 – 2014 г.
- Таблица 28. Подкрепа за развитие на селското стопанство от ЕС – ПРСР 2007-2013, чрез реализирани проекти по Стратегия за местно развитие на МИГ Нови пазар – Каспичан 2012-2015 г.
- Таблица 29. Основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от сектор Преработвателна промишленост за територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, 2011 - 2014 г.
- Таблица 30. Подкрепа за развитие на промишлеността от ЕС – ПРСР 2007-2013, чрез реализирани проекти Оперативна програма Развитие на конкурентоспособността на българската икономика и по ОП Развитие на човешките ресурси
- Таблица 31. Подкрепа за развитие на промишлеността от ЕС – ПРСР 2007-2013, чрез реализирани проекти Оперативна програма Развитие на конкурентоспособността на българската икономика и по ОП Развитие на човешките ресурси
- Таблица 31. Подкрепа за развитие на туризма от ЕС по ОП Регионално развитие и по ПРСР 2007-2013 – чрез реализирани проекти по Стратегията за местно развитие на МИГ Нови пазар - Каспичан

Таблица 32. Подкрепа за подобряване на техническата инфраструктура от ЕС по ОП Регионално развитие на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, за програмен период 2007-2013 г.

Таблица 33. Подкрепа за околната среда от ЕС по ОП Околна среда на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, за програмен период 2007-2013 г.

Таблица 34. Подкрепа за развитие на административния капацитет на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, за програмен период 2007-2013 г.

Списък на използваните фигури

Фигура 1. Местоположение и територия на МИГ Нови пазар - Каспичан

Фигура 2. Разпределение на площта на МИГ Нови пазар - Каспичан по видове територии (дка, %)

Фигура 3. Разпределение на населението по местоживееене, МИГ Нови пазар - Каспичан, към 31.12.2014 г., %

Фигура 4. Гъстота на населението на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за 2014 г. (души на кв.км.)

Фигура 5. Население на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН по местоживееене, 2005 – 2014

Фигура 6. Темп на нарастване на населението на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан (спрямо предходна година, 2005 г. - базова), 2005 - 2014, в %

Фигура 7. Население на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН по пол, 2005 - 2014

Фигура 8. Естествено движение на населението на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, 2005-2014

Фигура 9. Механично движение на населението на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, 2005-2014

Фигура 10. Население на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН под, във и над трудоспособна възраст 2005 - 2014 г.

Фигура 11. Възрастова структура на населението на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН под, във и над трудоспособна възраст 2005 - 2014 г.

Фигура 12. Население на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН в селата под, във и над трудоспособна възраст 2005 - 2014 г.

Фигура 13. Образователна структура на населението на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН на 7 и повече години по местоживееене към 01.02.2011 година

Фигура 14. Етническа структура на населението на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, към 01.02.2011 г. (%)

Фигура 15. Структура на населението на 15 и повече навършени години на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан по икономическа активност към 1.02.2011 г.

Фигура 16. Структура на икономически активните лица на възраст 15 и повече навършени години на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан към 1.02.2011 г.

Фигура 17. Структура на икономически неактивните лица на възраст 15 и повече навършени години.

- Фигура 18. Структура на населението на възраст 15 и повече навършени години за двете общини – Нови пазар и Каспичан
- Фигура 19. Динамика на равнището на безработица за община Нови пазар и община Каспичан за периода 2009-2015 г.
- Фигура 21. Образователна структура на регистрираните безработни лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан за периода 2009-2015 г.
- Фигура 22. Учебни институции на територията на МИГ НОВИ ПАЗАР - КАСПИЧАН, учебни години 2010/2011 до 2014/2015 г.
- Фигура 23. Детски градини и групи в детските градини на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, за учебните 2005/2006 до 2014/2015
- Фигура 24. Деца в детските градини на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, за учебните 2005/2006 до 2014/2015
- Фигура 25. Училища и учители в общообразователни и специални училища на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2005/2006 до 2014/2015
- Фигура 26. Учащи и завършили в общообразователни и специални училища на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2005/2006 до 2014/2015
- Фигура 27. Училища и учители във II и III степен професионална квалификация на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан за периода 2005/2006 до 2014/2015
- Фигура 28. Учащи, новоприети и завършили в програми за придобиване на II и III степен професионална квалификация на територията на МИГ Нови пазар - Каспичан през учебната 2005/2006 до 2014-2015 година
- Фигура 29. Брутна добавена стойност и брутен вътрешен продукт по икономически сектори, област Шумен, 2010 – 2014 г.
- Фигура 30. Структура на отчетените нефинансови предприятия по групи предприятия според броя на заетите на територията на МИГ Нови пазар -Каспичан, 2010 - 2014 г.
- Фигура 31. Заети лица на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, по икономически сектори и по общини, 2014 г.
- Фигура 32. Произведена продукция и нетни приходи от продажби на водещите сектори на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2014 г., хил.лв.
- Фигура 33. Произведена продукция и нетни приходи от продажби на водещите сектори на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, по икономически сектори и общини, 2014 г., хил.лв.
- Фигура 34. Динамика на основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия общо за територията на МИГ Нови Пазар - Каспичан, 2011 - 2014, хил.лв.
- Фигура 35. Ръст на произведената продукция на отчетените нефинансови предприятия по икономически сектори (A21) общо за територията на МИГ Нови Пазар - Каспичан, 2011 - 2014, хил.лв.
- Фигура 36. Динамика на заети и наети лица на отчетените нефинансовите предприятия общо за територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, 2011 – 2014, брой лица
- Фигура 37. Динамика на печалба и загуба на отчетените нефинансовите предприятия общо за територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, 2011 – 2014, хил.лв.

- Фигура 38. Динамика на нетните приходи от продажби на отчетените нефинансовите предприятия по икономически сектори общо за територията на МИГ Нови пазар - Каспичан, 2011 – 2014, хил.лв.
- Фигура 39. Динамика на основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от селско, горско и рибно стопанство общо за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2011 – 2014 г.
- Фигура 40. Засети култури (засети дка / реколтирани площи) на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2015 г.
- Фигура 41. Основни видове отглеждани животни на територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2015 г.
- Фигура 42. Динамика на броя отглеждани животни по видове, територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2009 - 2014 г.
- Фигура 43. Динамика на основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от преработвателната промишленост общо за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2011 – 2014 г.
- Фигура 44. Динамика на основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия от сектор Хотелиерство и ресторантьорство общо за територията на МИГ Нови пазар – Каспичан, 2011 – 2014 г.